

מצות השמחה והריקודים

ובו כ"ג סעיפים

בפרק זה יתבאר בס"ד שהשמחה והריקודים היא מצוה גדולה

מצוה שאדם דש בעקב:

- א. מצות השמחה והריקודים, היא מהמצוות שהאדם דש בעקבו. "כי זולת אשר תתנבב על האדם כבודות הדבר הזה, מעצם התרפתקאות העוברים על כל אחד בגוף ונפש, ותהתנברות גדול ועצום כל כך עד שצריכים להשתדל בזה במסירת נפש ממש.
- אף גם זאת, אשר תתנבב מאד מאד על האדם הקלות, שנקל וקטן בעיניו מאד הדבר הזה, עד שאינו נחשב בעיניו למצוה כלל"^א.
- ב. "כי אין לך מצוה שאדם דש בעקב כמו מצות השמחה והריקודין"^ב.
- ג. ולא זו בלבד, אשר דשים מצוה זו בעקב. אלא אף גם הצליח מעשה שמן לפתות גם את הכשרים והיראים, שאין בזה מצוה. כי "הבעל דבר מתלבש עצמו כמצות היראה, ומכניס ומביא גם בלב הכשרים, שחלילה לבלות זמן על המחאת כף ורקודין ושמחה בה"^ג.

מקורות והערות

^א כוכבי אור, ששון ושמחה, פתיחה.

^ב כוכבי אור, ששון ושמחה, הערה ח: נראה לפי עניות דעתי שבוה מכון הפירוש בדרך סוד שמפרש אדמו"ר ז"ל את הפסוק "ויהי עקב תשמעון" שמרמז על שמחה וריקודין, ולהפירוש בדרך הפשוט ודרש המובא ברש"י ז"ל שמרמז על המצוות שאדם דש בעקב. והיא היא, כי אין לך מצוה שאדם דש בעקב כמו מצות השמחה והריקודין.

^ג כוכבי אור, ששון ושמחה, תפילה ג. וכדלהלן.

ד. אך רבינו הקדוש, גילה אזנינו שהריקודים אינם מילי זומרתא, אלא יש בהם רזין עילאין, ודברים נפלאים. ומלבד מה שגילה לנו ש"מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד". מלבד זאת, גם גילה לנו סוד הריקודים "וכבר גילה כמה תורות נבוהות מאד על ענין ריקודין והמחאת כף".

ה. וכבר בהקדמת ליקוטי מוהר"ן מציין מוהרנ"ת בתוך דבריו, את הפלא הנפלא של גילויי רבינו הקדוש, אשר גילה לנו סודות נפלאים בכל ענין וענין, וביניהם סוד הריקודים ומחאת כפיים. וזה לשונו:

"והנה דבר שפתיים אף למחסור. להאריך ולהרחיב הדבור בשבח הפלגת גדלת מעלת קדשת נוראות הספר הקדוש הזה הנורא מאד. ... והוא, כי כל תורה ותורה מדברי הספר הקדוש הזה מדברת מפמה וכמה דברים פרימיים, מפמה וכמה מדות טובות, מפמה וכמה מצוות תורתנו הקדושה. ומתרחקות מדות רעות. וכל תורה ותורה מדברת מדברים מיוחדים מה שלא נזכרו בתורה השנייה ... וכל אלו הדברים מבארים שם בקשר נפלא ונורא אשר אין דגמתו ... מענין נגון וכלי זמר ועשרה מיני נגינה. ומהמחאת כף וריקודין. וענין אגדה. וקול הברה.

6 מקורות והערות

¹ ליקוטי מוהר"ן ח"ב, כד: מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחורה בכל כוחו. ומאידך, לגבי העצבות, כתב רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן ח"ב, מה: ודע, שתכף כשאדם רוצה ליכנס בעבודתו יתברך, אזי תיכף היא עבירה גדולה כשיש לו עצבות, חס ושלום, כי 'עצבות היא סטרא אחרא (זוהר נח דף עא), והשם יתברך שונא אותה'. (ובס"ד יתבאר ענין זה באר היטב בספרנו על ענין השמחה אי"ה, אשר יצא בעתו ובזמנו, חיש קל מהרה, אכ"ר).

² חיי מוהר"ן, קטז.

דברים שלא שמעתן אִזְן מעולם, אֲשֶׁר לֹא נשמע ולא נראה לְגִלוֹת סודות נוראות הנצרכין לְהַעֲלֹם מְאֹד מְאֹד, בְּדָבָרִים כְּאלוֹ אֲשֶׁר דִּרְכֵי ה' נִסְתָּרוּ בָּהֶם מְאֹד".

ו. ומה שמצוה זו של ריקודים נסתרת ונעלמת כל כך, אין זה אלא בסיבת מבול האפיקורסות והקרירות השוטף את העולם. ומכנים גם בלב הכשרים והיראים, שאין זה מן הראוי לרקוד ולשמוח על שמחת יהדותנו.

ז. וכאשר כותב רבי אברהם ב"ר נחמן בתוך תפילתו על ענין השמחה והריקודים, וז"ל:

"כִּאֲשֶׁר אַתָּה יְדַעְתָּ גִּדְלַת הַחֲלוּל הַשֵּׁם מִהַסְפְּרֵי הָאֲפִיקוֹרְסוֹת שֶׁנִּתְרַבּוּ בְּעַתִּים הָאֵלֶּה בְּכֹל פְּנֵה וּפְנֵה לְאֱלֹהִים וְלִרְבֻּבוֹת ... וְהֵם מֵרַבִּים לְהִלְעִיז וְלַהֲתַלְוֹצֵץ מִכָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וּמִכָּל עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִכָּל שֶׁבֶן וְכֹל שֶׁבֶן מִמִּצְוָה שְׁאֵדָם דָּשׁ בְּעֵקֶב פְּזֹאת. אֲשֶׁר הִבְעִיל דָּבָר מִתְּלִבְשׁ עֲצָמוֹ בְּמִצְוֹת הַיְרָאָה, וּמִכְּנִים וּמִכִּיָּא גַם בְּלֵב הַכְּשָׁרִים שֶׁחֲלִילָה לְבָלוֹת זְמַן עַל הַמַּחֲאֵת פֶּה וְרִקוּדִין וְשִׁמְחָה בָּהּ. הַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִכָּל מִינֵי מִבּוֹבוֹת וְטַעֲוִיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם!".

ח. ולכן, אֵל לוֹ לַאֲדָם לְהִימָשֵׁךְ אַחַר הַקְּרִירוֹת, וכאזהרת מוהרנ"ת לבנו: "ואין לך להסתכל כלל על שאר אנשים, אפילו הם טובים ממך

🌀 מקורות והערות

¹ וכמבואר להדיא מתוך תורה י' בליקוטי מוהר"ן. כי שם מבואר שהריקודים והמחאת כף הם מבטלים את העבודה זרה והכפירות שהוא החרון אף, ומרימים את הרגלים ומטהרים את הידיים מאחיזת הסטי"א והכפירות, עיין שם.

² כוכבי אור, ששון ושמחה, תפילה ג.

הרבה ואף על פי כן הם במרה שחורה ועצבות, ואפילו אם הם מאנשי שלומנו. כי אין לך להסתכל עליהם בענין זה כלל!

רק שתשמע לדבריי, שהם נובעים מדבריו הקדושים זכרונו לברכה; להחיות עצמך בכל עת ובכל יום במה שאתה מזרע ישראל ולא עשני גוי, ואנו זוכין לעשות מצוות הרבה בכל יום, ובפרט ובפרט בגודל החסד הנפלא הנורא שאנו אחוזים ודבוקים בשמו הקדוש זכרונו לברכה".^ח

ט. וכבר היה מעשה נפלא עם רבי אברהם ב"ר נחמן, בעיר העתיקה בירושלים, וזו היא:

בבית הכנסת ברסלב בעיר העתיקה בירושלים, היו אנ"ש רוקדים אחר תפילת ערבית ריקודים של שמחה בחיות והתלהבות. ערב אחד, הגיעו קולות השירה והריקודים לאזני השכנים שלא היו מודעים למצוה גדולה זו, ונזעקו אל ביהכנ"ס בהרימם קול מחאה על הפירצה... אנ"ש ניסו להתווכח ולהסביר את מעלת הדבר, אך ללא הועיל...^ט

כאשר נכנס ר' אברהם ב"ר נחמן לשם וראה על מה נסוב הויכוח, פנה אל המוחים ואמר: "רצונכם לקיים את המצוה של עצבות? קיימו אותה! אולם אנו הפצים לקיים את המצוה של שמחה..."

מקורות והערות

^ח עלים לתרופה.

^ט כמסופר בפי כמה מאנ"ש נסוב הויכוח על כך אם מותר לרקוד בתוך עיר העתיקה, והרה"ק רבי שלמה וועקסלער הוכיח להם מתוך ספרי הלכה ושו"ת שאין הדבר כדעתם.

^י כך סיפר מו"ז רבי שמואל מאיר אנשין לבנו ר' ישראל נחמן. הסיפור מופיע בספר הנפלא "בצילו של הרבי", עמוד 91.

להעריך את הריקודים:

י. ואכן מוהרנ"ת, אשר ידע גם ידע מעלת הריקודים, העריך עד למאד את המתנה היקרה ושמה 'שמחה וריקודים'. ומציין רבות ביומנו 'מי מוהרנ"ת' ובמכתביו, כל פעם שזכה לשמוח ולרקוד⁸¹.

יא. והרי לנו לדוגמא קטע מתוך יומנו, כשהיה בדרכו לארץ ישראל:

"והתחלתי לשמח עצמי, והיה שם אחד מאנשי שלומנו, והמפתי אותו לתוך השמחה, ורקדתי עמו בעל כרחו. ובתחלה לא היה מרצה כלל, אבל אני הכרתי אותו הרבה ולא היה יכול לשנות רצוני, ועל ידי זה נמשך עליו שמחה אחר כך באמת. וכמבאר אצלנו מזה, שמתחלה צריכין להכריח עצמו לשמחה, ואחר כך בא השמחה באמת, כמו ששמעתי מפיו הקדוש בפרוש.

ואלו מעט הרקודין והשמחה באותו הלילה, היה יקר בעיני מאד מפני ומפנינינו! כי נתנאשתי מלשמח באותו העת, כי כבר נרדמתי, והשם היה בעזרי לבוא לשמחה אז. שהוא אצלי דבר גדול, כי כל זמן שאני זוכה להיות בשמחה, אפלו גהל, הוא אצלי יקר מאד ומצוה גדולה.

כי רבנו וזכרנו לברכה הזהירני מאד מאד להיות אך שמח תמיד, ולהכריח עצמנו בכל הכחות להיות בשמחה תמיד. והעקר, לשמח את עצמו על ידי מלי דשמותא דיקא כמבאר אצלנו כמה פעמים⁸².

מקורות והערות

⁸¹ כמובא פעמים רבות בימי מוהרנ"ת ובעלים לתרופה, ואין כאן המקום לפרטם כי רבים הם.

⁸² ימי מוהרנ"ת ח"ב, לו.

ומדבריו נלמד עד כמה עלינו להעריך ולשמוח בכל עת אשר אנו זוכים להיחלץ ממאסר הכבידות והעפרוריות, ולהרים ידינו ורגלינו לרקוד ולשמוח בשמחת אמונתנו.

וראה עוד את דבריו הנפלאים:

”ואחר כך עזרני השם יתברך ברחמי הנפלאים שרקדתי בעצמי הרבה פתאם, מה שלא עלה על דעתי לרקוד אז, והכל בישועתו והשגחתו הנפלאה, כי לא דבר ריק הוא מה שנגעשה עמנו בכל יום ויום עם כל אחד ואחד בפרט עמך ועמי, ומשיח יספר לך אחד מה שנגעשה עמו בכל יום”²¹.

כי אכן, אין כאן רק עצה טוב לשמחה, אלא היא 'עבודה' יקרה וחביבה לפני הבורא.

וכן היה אצל אנ"ש; שהריקודים לא היו רק 'עצה' אלא 'עבודה', כי כשם שצריכים לעבוד את ה' וללמוד תורתו ולקיים מצוותיו, כן צריכים לשמוח ולרקוד לפניו. ו"השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שציוה בהן, עבודה גדולה היא"²².

יב. ודבר זה ניכר הרבה מתוך דבריהם של אנ"ש בכתב ובע"פ. וראה לדוגמא את אשר כותב רבי שמואל העשיל פרידמאן זצ"ל²³:

מקורות והערות

²¹ עלים לתרופה, מכתב צח.

²² כלשון הרמב"ם דלהלן.

²³ תלמידו של רבי שמשון ברסקי, ומחבורתו של רבי אברהם ב"ר נחמן, בעל מחבר "סידור מקור חכמה" וספר "אמונת חכמים" ועוד.

"כשראיתי בפעם הראשונה העבודה של אנ"ש הנחמדים, איך ר' ישראל יאלים אומר חצות במסירות נפש, ושאר הדברים, איך הוא מרקד – כי לא ידעתי כלל שיש בריקודין גם כן 'עבודה' – נתקשרתי אליהם באהבה גדולה וחשבתני אותם למעלה מגדר אנושי. ותיכף נתיישב אצלי כל הקושיות מדוע חולקים על ברסלב'ר חסידים!"¹⁰.

הכבוד האמיתי:

יג. כשיתבונן האדם היטב, יראה שעיקר הקושי לרקוד ולשמוח, הוא הכבוד המדומה, והגאוה הבזויה. ומחמת קרירות האמונה, וחיפוש הכבוד העצמי, אין נאה לו לאדם לרקוד ולשמוח בשמחת יהדותו".
יד. וכבר היו דברים מעולם, אצל זקנו של רבינו הקדוש, הלא הוא: דוד מלך ישראל ע"ה. אשר היה יודע גודל מעלת השמחה והריקודים "וְרֹדֵד מִכְרַכְר בְּכָל עֵז לִפְנֵי יְיָ וְרֹדֵד זֶזְגוֹר אֶפּוֹד בְּדָ"י"¹¹.

מקורות והערות

¹⁰ מועתק בסוף סידור "מקור חכמה" חלק א'. והוא מתוך ספר תולדותיו הנמצא כעת קרוב לדפוס.

¹¹ וכן מבואר להדיא מתוך דברי רביה"ק בליקוטי מוהר"ן תורה י', שהריקודים והמחאת כף אינם באים אלא על ידי ביטול הגאוה, על ידי ההתקרבות לצדיק שהוא ההוא רוחא דנשיב בשית פרקין דדרועין וכו'.

¹² שמואל ב, פרק ו פסוק יד. ופירש המלבי"ם ח"ל: ודוד כו'. בטל כבודו מפני כבוד ה' בג' ענינים, א] בגופו, שכרכר ורץ בכל עז לפני ארון ה'. ב] במלבושו, שהיה חגור אפוד בד כלבוש הכהנים ועובדי ה', לא לבוש מלכות, שלא להראות גאוה לפני ה', ובשני אלה התיחד דוד מן העם, כי לפי גדולתו צריך הוא להראות הכנעה לפני הבורא, כמ"ש (ברכות לד ב) המלך כיון שכורע שוב אינו זוקף, ועז"א ורוד. ג] מה שהשתתף עם כלל ישראל.

ובאשר ראתה זאת אשתו, לא מצא הדבר חן בעיניה. 'והי'ת ארון יי' ב'א עיר דוד, ומיכל בת שאול נשקפה בעד הזול'ן, ותרא את המלך דוד מפ'ו ומכרפר לפני יי', ותב' לו בלבה"¹. והוכיחה אותו, 'ותאמר מ'ה זכר היום מלך ישראל אשר נגלה היום לפניי אמהות עבדיו כהגלות נגלות אונד הרקים".

אך דוד המלך, בידעו מעלת השמחה והריקודים בענווה ושפלות, השיב לה נבוחה:

'ויאמר דוד אל מיכל לפני יי' אשר ב'נור בי מאביך ומכל ביתו לנצות אתי נגיד על עם יי' על ישראל וישוקתי לפני יי': ונקלתי עוד מנאת, והייתי שפל בעיני. ועם האמהות אשר אמרת, ע'מם אכבדה"².

מקורות והערות

¹ שם, טז. ופירש המלבי"ם, וז"ל: והיה ארון ה'. מספר כי מיכל בת שאול מהייתה למודה בבית אביה שהיה כבודם חשוב בעיניהם מכבוד המקום, לא הרגישה בדבר הארון הבא ובכבוד ה' אשר לפניו ישמח מלך, רק יפלח חץ כבודה על כבוד בעלה הנגרע בערכו לעיניה כפי דעתה, וזה היה ההבדל בין בית שאול ובית דוד.

² והנה האלשיך הק' ביאר שם באר היטב, הדין ודברים שבין דוד המלך למיכל, ונעתיק לשונו במלואו: (ב - כא) ויאמר דוד אל מיכל כו'. אמר, הנה באומרך מה נכבד היום מלך ישראל, תפוסתך עלי על שלשה דברים, אחד כי תורה ה' לא לי לבדי, ולא אעשה כל כך הרעשות יותר מכל שאר אישי ישראל, עם שלכל אחד ניתנה התורה. שנית, כי הפיזוז וכרכור ושמחה יתירה מרגילין לאדם לקלות ראש, ולצאת אל שחוק וליצנות וסילוק מורא שמים. שלישית שמתבזה לעיני העם, וגם שגדולי הערך שבישראל היודעים מעלת התורה, אדרבה יפארו את המלך באומרם כי יקרה התורה בעיניו, אך קלי הערך והנשים לא יאמרו, כי אם שכאחד הריקים הוא גם המלך:

טו. הן על זאת כתב הרמב"ם בלשונו הזהב:

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שציוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו, ראוי להיפרע ממנו שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב".

מקורות והערות

וזהו סוף מאמר מיכל, באומרה אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הריקים, על שלש אלה השיב ואמר, על הראשון (כא) לפני ה' אשר בחר בי מאביך, לצוות אותי לנגיד, תחלה על עם ה' ביהודה, ואחר כך על ישראל, על כן אני חייב לו יתברך מכל שאר ישראל, וראוי להורות יותר שמחה בתורתו מכל שאר ישראל, עם היות שהתורה לכל איש ישראל היה, ועל השנית אמר, ושחקתי לפני ה', לומר איני כזולתי שהפוזו וכרכור מוציאין אותו אל קלות ראש אשר העושה כן אין ה' לפניו, כי אם אני כי גם ושחקתי, לפני ה' אני:

ועל השלישית אמר, (כב) ונקלותי עוד מזאת כו'. לומר כי הנה רצונו יתברך הוא יהיה האדם שפל ונבזה בעיניו נאמס, ויצרו של אדם אינו מניחו, ומה גם לגבר כדוד המולך על כל ישראל, על כן צריך האדם לעשות בעצמו פעולות שפלות, למען על ידי כן יהיה שפל בעיני עצמו, כי ירגיל עצמו בכך, וזה מאמר דוד מי יתן ונקלותי עוד מזאת, שהייתי עושה פעולות הוראת קלות הערך, והייתי שפל בעיני, שהייתי קונה בעצמי מדת שפלות, כי על ידי היותי מכוון לכך, לא בלבד בעיני גדולי ישראל היודעים מעלת התורה לא תקל כבודי במה שעשיתי, כי אם גם עם האמהות אשר אמרת, שהן אמהות עבדי עמם אכבדה, כי על טוב הכוונה לא בלבד לא אתבזה בעיניהן, כי אם אדרבה עמהם אכבדה, על ידי השגחתו יתברך:

וזה לשון ה"מסילת ישרים" (פרק יא) על ענין זה: כלל הדברים, הכבוד הוא מן המכשולות היותר גדולים אשר לאדם. ואי אפשר לו להיות עבד נאמן לקונו כל זמן שהוא חס על כבוד עצמו, כי על כל פנים יצטרך למעט בכבוד שמים מפני סכלותו. זה הוא מה שאמר דוד המלך עליו השלום (שמואל ב ו): ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. והכבוד האמיתי אינו אלא ידיעת התורה באמת. וכן אמרו ז"ל (אבות פ"ו): אין כבוד אלא תורה, שנאמר (משלי ג): "כבוד חכמים ינחלו", וזולתה אינו אלא כבוד מדומה וכזב, הבל ואין בו מועיל. וראוי הנקי להנקות ולהטהר ממנו טהרה גמורה, אז יצליח.

וכל המגים דעתו וחולק כבוד לעצמו, ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה! ועל זה הזהיר שלמה ואמר "אל תתהדר לפני מלך". וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו, הוא הגדול המכובד, העובד מאהבה!.

וכן דוד מלך ישראל אמר "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני". ואין הגדולה והכבוד, אלא לשמוח לפני ה', שנאמר "והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה'".^{כא}

טז. ועומק הדבר, מגלה לנו מוהרנ"ת בליקוטי הלכות, שלא זו בלבד שרק העניו מסוגל לרקוד ולכרכר, אלא, כל השמחה האמיתית נובעת רק מענוה ושפלות. וככל שאנו שפלים בעינינו כך אנו שמחים ומרקדים יותר על שמחת יהדותנו.^{כב}

מקורות והערות

^{כא} רמב"ם, הלכות לולב פרק ח, הלכה טו.

^{כב} ליקוטי הלכות, הודאה ו, כט ל: כי עיקר שלימות השמחה משיגין הצדיקים והם ממשיכין השמחה עלינו, וכל שמחתם של הצדיקים הוא על ידי קטנות ושפלות וענוה דייקא, בבחינת 'ויספו ענוים בה' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו.

כי העובדי כוכבים והרשעים הכרוכים אחר העולם הזה, כל שמחתם היא רק על ידי גאווה וגדלות, דהיינו כשמשגיגין איזה עשירות או כבוד וגדולה הם מתנשאים בעצמן ושמחים בזה. ועל כן באמת אין שמחתם שמחה כלל ... אבל שמחת הצדיקים שהיא שמחת ישראל, הוא על ידי הקטנות דייקא, שהם קטנים בעיניהם כל כך שכל מה שמקבלים מה' יתברך הם שמחים בו ... וכל שמחתם היא שמחה נצחית שממשיכין על עצמם שמחת המצוות, שהיא שמחה אמתיית הקיימת לנצח. וכל מה שהם קטנים בעיניהם יותר ויודעים שפלותם ביותר כמה וכמה פגמו וכו', הם מתגברים על ידי זה יותר לשמוח בשמחת המצווה, על שאף על פי כן הוא זוכה לעשות מצוה.

זהו שהשיב דוד למיכל, כשאמר לו "מה נכבד היום מלך ישראל" על שביזה עצמו והקטין עצמו כל כך כשהעלה הארון, שהיה מפוז ומכרכר בשמחה עצומה וכו'. והשיב לה "לפני יי

בעקבי הצאן:

י. ומימות הבעל שם טוב, נכדו של דוד מלכא משיחא, נתחדש ענין הריקודים והשמחה בה'. וכל החסידים האמיתיים עסקו בדרך הקדוש הזה, בידעם ש"אין הגדולה והכבוד, אלא לשמוח לפני ה'".²² ובפרט תלמידיו של רבינו הקדוש "בן שמחה", עסקו ביותר בענין זה כל ימיהם, עד עצם היום הזה.

יה. ומן הענין להביא דבר נפלא על דרך הצהות, ממכתבו של מוהרנ"ת שכתב בעת שהיה יחד עם תלמידו רבי נחמן מטולמשיץ, בעיירה קרימנצ'וק בביתו של תלמידו רבי אפרים ב"ר נפתלי, ורבי אפרים לא היה אז בביתו. וכך הוא כותב לו:

"גם ידידנו הוותיק מוה"ר נחמן נ"י מטולמשיץ הוא עתה עמי פה בביתך, ונזכר היום בראש חודש שבט, שחס ושלום תכעס עליו על שלא רקד בביתך [!] וזירזו עצמו ורקד קצת היום בביתך בשבילך".

מקורות והערות

אשר בחר בי מאביך וכו' ונקלותי עוד מזאת" וכו'. היינו שהשיב לה, ש: 'אדרבא, זהו כל תוקף שמחתי, מחמת שאני קטן בעיני באמת כל כך, שעל ידי זה דייקא בחר בי ה' מאביך להיות מלך' ... ובוזה בעצמו היה משמח את עצמו שאף על פי כן גמל ה' יתברך עמו חסדים כאלה.

... וכן הוא בכל אחד מישראל, שאדרבא כל מה שרוצים להרחיקו משמחה מחמת שפלותו ופגמיו המרובים מאד, צריך להתחזק להיות שמח בכל כוחו על ידי זה דייקא, ולהפוך היגון ואנחה לשמחה, כי אף על פי כן אני מלובש בציצית ואומר קריאת שמע וכו' בכל יום, וכיוצא בשאר נקודות המצוות"

²² כלשון הרמב"ם דלעיל.

ופורס שלומך באהבה רבה ורחימתן עזיזא. ואי"ה כשנתוועד יחד, לה' התקוה שנקוד ונשמה יותר, ונגילה ונשמחה בישועתו"⁷⁷.

וממכתב זה ומשאר דבריהם, אנו רואים עד כמה תפס אצלם ענין הריקודים חשיבות, כי הם ידעו שהריקודים של שמחה לאו מילתא זוטרתא היא. והיא 'עבודה' נפלאה הרצויה לפני ה'.

יט. וכן עסקו אנ"ש לדורותם בעבודה קדושה זו. והמקום צר מלהכיל את כל השיחות והסיפורים אשר אבותינו סיפרו לנו, על אנ"ש הקדושים, אשר מיעטו בכבוד עצמם והרבו בכבוד המקום, ופיזו ורכרו לפני ה' בכל עוז"⁷⁸.

כ. וכן אנו מוצאים בכל יומניהם של אנ"ש⁷⁹ שמספרים על עצמם עד כמה הירבו בריקודים והמחאת כף. וגם ביומנו של רבי שמואל העשיל פרידמאן נמחברתו של רבי אברהם ב"ר נחמן בבארדימשוב, מרבה לספר ולהזכיר עשרות פעמים על הריקודים הנלהבים שהיה רוקד כמעט בכל יום.

ובאהד המקומות, הרי הוא מתנצל ומסביר, לאמר: "ואל יפלא בעיני הקורא מה שאני כותב לזכרון כמה פעמים שהיינו בשמחה ורקדנו, אבל מי שבקי בספרי רבינו ז"ל לא יפלא בעיניו זאת, כי מבואר שם כמה וכמה תיקונים הנעשים על ידי השמחה והריקודים".

מקורות והערות

⁷⁷ עלים לתרופה, תמו.

⁷⁸ ופיזונו בין הפרקים סיפורים רבים, לך נא ראה שם.

⁷⁹ מיומנו של מוהרנ"ת, ימי מוהרנ"ת. עד ליומנו של רבי שמואל הורביץ, ימי שמואל. כולל היומן החדש שעומד זה עתה לצאת מהדפוס, "תולדות שמואל", יומנו של רבי שמואל העשיל פרידמאן.

כא. כמו כן, מספר לנו עד-ראיה מאומן, איש המחותרת האנדי ר' מוטל ליפשיץ, ששהה באומן בשנות תרפ"ז/מ, וכך הוא מספר בשפתו הלבבית¹²:

"כבר בזמנו אמרתי שהאוירה באומן התחלקה לשנים; 'פורים' ויום הכיפורים, כששני מועדים אלו משמשים בעירבוביא, ומלכות אחת נוגעת בחבירתה. מצד אחד היו שם בכיות ויללות ואנחות וזעקות עד לב השמים. אך מצד שני, השמחה שהיתה שם...

מה אומר לכם ילדיי היקרים! היו רוקדים שם יומם ולילה. כך זה היה נראה: שני חסידים מתחילים לרקוד, שלישי מצטרף, רביעי, חמישי, שישי... ולאט לאט הולך המעגל וכובש. עשרות חסידים מרקדים ומקפצים בהתלהבות, כשאליהם מצטרפים עוד ועוד, זקנים עם נערים.

איי, איזה ריקודים... הם ידעו לרקוד החבר'ה האלה... נו, 'דער רבי האט דאך גיהייסן פריילאך זיין' = 'הרבי הרי ציוה להיות בשמחה'...".

כב. כמו כן, סיפר לימים אחד מגדולי אנ"ש הרה"צ רבי אלחנן ספקטור זצ"ל, על התקרבותו לאנ"ש. והרי ציטוט מתוך סיפורו:

מקורות והערות

¹² מתוך בטאון "מאור הנחל" גליון 40 (ראש השנה תשס"א), עמוד 42.

ר' מוטל הוא יהודי ידוע ברוסיה שהיה הכתובת לכל דבר מחותרתי הקשור ליהדות; שחיטה, מילה, מקוה, וכיו"ב. הוא גם גלה עשרות שנים לגלות סיביר הקפואה. ובעלותו לארץ ישראל, באו חסידי ברסלב לראיין אותו ולשמוע מפיו את אשר ראה באומן בשנים תרפ"ז - תרפ"ט.

"תפילת ערבית שלאחר הלימוד הייתה אף היא נלהבת כמו מנחה שקדמה לה, מלווה במחיאת כף. ולאחריה, לנגד עיני המשתוממות, נתנו כולם איש ידו ביד רעהו, ופתחו בריקוד נלהב...

מימי לא ראיתי יהודים הרוקדים סתם כך ביום של חול, ועוד לאחר תפילה בהתעוררות שכזו... 'מה לשמחת תורה אצל יום הכיפורים?... ואז הבנתי: אנשים אלה מקיימים "ולעבדו בכל לבבכם" – "עבדו את ה' בשמחה" – "וגילו ברעדה"..."

כאשר יצאתי משם אל שאון הרחוב, הרגשתי כאחד היוצא מתוך 'האידרא'. לא הבנתי כיצד מסוגלים הבריות לעזוב חי עולם מתוקים וערבים כאלה, ולרדוף כסומים בארובה אחר הבלי עולם חולף...^{כח}.

כנ. ומעתה, נצא גם אנו בעקבי הצאן לרעות את גדויותינו על משכנות השמחה והריקודים, לרקוד ולעלוז ולשמוח על נועם גורלנו.

"כי אין לנו אֱלֹהִים דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַקְדוּשׁ, רַבִּינוּ נַחֲמֵן [בְּיַד שְׂמֵחָה, הַנְּבָלָל בְּמִקְוֵי הַשְּׂמֵחָה. הָעוֹסֵק לְקַשְׁרֵנוּ עַל יְדֵי הַשְּׂמֵחָה, בְּה' וּבְצַדִּיקוֹ הָאֱמִתִּיִּים, וּבְפָרְט בְּרֵאשׁ כָּל צַדִּיקוֹ – הוּא הוּא בְּעֵצְמוֹ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָהּ"^{כט}.

מקורות והערות

^{כח} מתוך הספר הנפלא "בצילו של הרבי" עמוד 216.

^{כט} כוכבי אור, ששון ושמחה, פתיחה.

סוד הריקודים

ובו ל"ז סעיפים

בפרק זה נבאר סוד הריקודים ופעולתם בעולמות העליונים

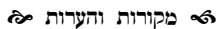
מבוא אל סוד הריקודים:

א. הריקודים אינם רק אמצעי או ביטוי לשמחת הלב, ותו לא. אלא יש בהם סוד עצום ונורא, "וכבר גילה כמה תורות גבוהות מאד על ענין ריקודין והמחאת כף"^א.

ובס"ד נערוך בפרק זה לפני הקורא, על קצה המזלג, מעט מהסודות שיש בריקודים והמחאת כף אל כף.

ב. ועיקר כוונתנו במה שאנו מעתיקים את הסודות שיש בריקודים, אינו כדי להרבות בדרושים וחיידושים, אלא להביא לידי מעשה. שיתעורר האדם מכל זה, לרקוד ולשמוח, ולכוון דעתו בעת הריקודים על כל המבואר כאן, שיוכה לכל זה.^ב

ג. אך זאת למודעי:

^א חיי מוהר"ן, קטז.

^ב שיחות ממוהרנ"ת [נדפס בתחילת ליקוטי הלכות]: הקפיד מאד על כמה בני אדם, שהתפלאו מאד על נפלאות החידושים הכתובים בספריו הקדושים, ואמר להם: זה החסרון שלכם, שאתם סוברים שכוונתי על החידוש והדרוש. הגם כי באמת הם נפלאים וטובים מאד, אבל עיקר כוונתי הוא רק על המעשה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל 'לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה'. שכוונתי כפשוטו; כשאתם מתעטפים בציצית, תדעו ותזכרו ותשימו על לבבכם היטב כל מה שנתבאר בדברינו בסוד ענין ציצית על פי ההקדמות הנוראות שקיבלתי מרבינו הקדוש זצוק"ל, עד שתזכו על ידי זה להתחזק תמיד בעבודתו יתברך.

כל אלו הסודות אשר נבאר אינם שייכים רק לבני עליה ובעלי השגה, אלא הם נעשים ונפעלים על ידי כל אחד ואחד ממש. "כי כל דברי התורה לא בשמים הוא לאמר, שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק הדינים על ידי המהאת כף ורקודין כי אם גדולים בני עליה. רק כל אחד מישראל יש לו כח הזה כשיקיים הדברים כפשוטן באמת ובתמימות".³

ד. והנה, כדי שיובנו הסודות דלהלן, עלינו להקדים שקומת האדם הגשמי, מכוון כנגד הקומה הרוחנית של כל העולמות. וכל איבר וגיד וכיו"ב, יש בהם סודות נוראות. "כי אין שום שיערה באדם, וכן אין בו שום איבר וגיד, ושום חתיכה מחלקי בשרו ועורו, שאין תלוין בו כמה וכמה נפשות ועולמות".⁴

ה. וכך אמר רבינו הקדוש:

"אז מע זאל איבער קערן אַמענשן, וואַלט מען גיזעהן, וויא אין אימליכן אדעריל הענגען אַלפי אַלפים ורבי רבבות עולמות" ~ "אם היו מהפכין את האדם (רצונו לומר: לראות את פנימיותו), היו רואין, שבכל גיד וגיד מגידיו תלויים אַלפי אַלפים ורבי רבבות עולמות".⁵

ו. ולכן, כל פעולה שהאדם עושה באחד מאיבריו, יש לפעולה זו השפעה על כל העולמות והאורות המכוונים כנגד איבר זה ותלויים בו.

מקורות והערות

³ שיחות הר"ן, קלא. ראה שם כל השיחה הנפלאה.

⁴ ליקוטי הלכות, כתובת קעקע ג, ב.

⁵ חיי מוהר"ן, תקד.

וכשיחתו המפורשת של רבינו הקדוש, וזה לשונה:

מענין הפלגת גדלת האדם, אמר: "בְּשֵׁהָאָדָם עוֹשֶׂה כֶּף בְּיָדָיו נַעֲשֶׂה כֶּף בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבְשֵׁעוֹשֶׂה כֶּף בְּיָדָיו נַעֲשֶׂה כֶּף בְּכָל הָעוֹלָמוֹת".
ואמר בזו הלשון: "וואס פייטש אַמענש; אז ער טוט אזוי אַמאך מיט דער האַנד, ווערט אזוי גיטאן אין כל העולמות. אין אז ער טוט אזוי אַמאך מיט דער האַנד, ווערט אזוי גיטאן אין כל העולמות".

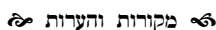
ז. ולפי כל זה נבין שכשהאדם מרים את רגליו, בריקודים של שמחה, מעורר ריקוד זה דברים נוראים בעולמות העליונים. וכאשר נלמד להלן בפרטיות.

ואחר כל ההקדמות הנ"ל הננו לערוך לפניך את הסוד הנפלא של הריקודים, והפעולות הנפעלים על ידי המשכת שמחת הלב לתוך הרגליים, כדלהלן.

המשכת אור הבינה לרגליים:

ה. הרגליים / הברכיים של האדם, נמשכים ומשתלשלים מהספירות הקדושות 'נצח והוד', שהם רגלי הקדושה¹.

ט. ושם ברגליים, מקום העקביים, הוא מקום אחיזת הדינים והחיצונים. ולכן עק"ב הוא בגימטריא שני פעמים "אלקים". כי שם "אלקים" הוא

¹ חיי מוהר"ן, תקד.

² כידוע בכל ספרי הקבלה, וראה בהערה הבאה.

סוד הדינים, ומקום שלימת ואחיזת הדינים הוא בעקביים שהם
ברגלין¹¹.

י. וכמו כן, מכוונים הרגלין כנגד שלוחי הדין, הממונים להוציא את
הדינים והגזירות לפועל, רחמנא ליצלן¹².

יא. ועל האדם לראות לפעול פעולות להבריה את החיצונים הנאחזים
ברגליים / בברכיים. וכשנמתקים הדינים שבתוך הרגלין, הופכים
הברכיים להיות מקום של ברכ"ה ובכור"ה, שהם מלשון 'ברכיים'.

יב. ומהי הפעולה אשר על ידה מבריחים החיצונים מאחיזתם ברגלין?
המשכת אור הבינה, לתוך הרגליים!

והחסבר הוא: שורש הגבורות בשרשם העליון, הוא ספירת הבינה.
ושם הגבורות אינם דינים קשים, ואין בהם שום אחיזה לחיצונים. רק
כשהם משתלשלים ויורדים למטה, במקום הרגלין (נצח והוד), הם
נהפכים להיות דינים גמורים, ויכולים החיצונים להיאחו ולינוק מהם.
ולכן, כשממשיכים את הגבורות משרשם העליון, מספירת הבינה,
עד לתוך הרגלין. מתעלים הדינים לשרשם, ואין לחיצונים ולכוחות
הרע שום שליטה ויניקה באלו הדינים.

6 מקורות והערות

¹¹ ליקוטי מוהר"ן, מא: ריקודין, הנה איתא ב"עץ חיים" דף כ"ב: הברכיים היינו הרגלין, הם
נצח הוד, והם עוקבין. ועק"ב גימטריא שתי פעמים אלקי"ם, שהם דינים, שיש שם אחיזה
לחיצונים בידוע.

¹² ליקוטי מוהר"ן, קסט: כי כשיש צרות חס ושלום, הן צרות בכלליות או בפרטיות, אי אפשר
לרקד. כי כשיש דינן מוסרין אותן לשלוחי הדין. והם נקראים רצים (זהר בראשית מ"ג), והם
בחינת רגלין, ואזי הרגלין כבדים מחמת הרמים שנתפשטו לשם, היינו הדינן, כי דמים
בחינת דינים.

יג. ואיך ממשיכים את אור הבינה לתוך הרגליים? על ידי המשכת שמחת הלב לתוך הרגליים, שמתרוממים הרגליים לרקוד מחמת שמחת הלב!

וביאור הדבר הוא: כי הלב של האדם הוא כנגד ספירת הבינה, ושם הוא מקום השמחה. וכשהאדם מעורר את שמחת לבו עד שנמשכת לרגליו, ומתרוםם לרקוד מחמת שמחה. נמשך על ידי זה אור הבינה לתוך הרגליו. ולכן, נמתקים על ידי זה כל הדינים הנמצאים ברגליו.

יתר הפרטים:

יד. הנה, יש עוד כמה דברים, שעניינם הוא להמשיך אור הבינה לתוך הרגליו. והם: פדיון נפש, למלאות גרונם של תלמידי חכמים יין, וניסוך היין על גבי המזבח.

וכשהאדם רוקד ושמה בשמחת הלב, הרי הוא פועל ממש אותם התיקונים הנעשים על ידי פדיון נפש וניסוך היין על גבי המזבח!⁸⁷

מקורות והערות

⁸⁷ ליקוטי מוהר"ן, מא: והפעולה להבריה החיצונים משם, שימשיך לתוך הברכיים, הגבורות משרש הבינה. וכשממשיך שורש הגבורות מבינה, אז החיצונים בורחים משם, והוא לוקח הבכורה והברכה, שזה בחינת ברכיים. ושורש הבכורות, נקרא יין כידוע, וזה יין המשמח.

וזה שכתוב ביעקב, כשראה שהוא בחינת ברכים במקום דין, כי שתי פעמים אלקים עם עשר אותיות גימטריא יעקב, אזי המשיך שורש הגבורות, בחינת יין המשמח. כמו שכתוב (בראשית כ"ז): "ויבא לו יין וישת", שורש של הברכה. נמצא על ידי ריקודין, ששותה יין המשמח, שהם שורש הגבורות שבבינה. ונמשכין למטה בתוך הרגליו, היינו שמרקד, בזה מגרש החיצונים משם, וזאת התלהבות של הריקוד, והוא "אשה ריח ניחוח לה" (במדבר כ"ח).

⁸⁸ כמבואר בליקוטי מוהר"ן תורה מ"א, וכאשר נעתיק זה עתה.

טו. ונבאר בקיצור נמרץ עניינים הנ"ל, ומתוכם יתבאר יותר ענין אור הבינה הנמשך לתוך הרגלין על ידי הריקודים.

א. בספירת הבינה מאיר שם קדוש הנקרא "שם מ"ב", כי יש בו שבעה שמות ובכל שם ששה אותיות, סה"כ מ"ב אותיות. והוא השם שהוא ראשי תיבות של תפילת "אנא בכח" [אב"ית"ן, קרעשיט"ן, נגדיכ"ש, בטרצת"ג, זקבטט"ע, יגלפ"ק, שקוצי"ת].

וכשעושים "פדיון נפש", ממשיכים את אור הבינה – שהוא שם מ"ב הנ"ל, לתוך הרגלין, ונמתקים הדינים. וכן נעשית פעולה זו על ידי הריקודים והמחאת כף²³.

ב. והנה, שם מ"ב הנ"ל שהוא אור הבינה, הוא בעצם 370 אורות עליונים ונשגבים, הנקראים "ש"ע נהורין". ואיתם עמם מאירים שמונה אורות עליונים ונשגבים הנקראים "ה'

6 מקורות והערות

²³ ליקוטי מוהר"ן, מא: וזה גם כן פדיון נפש, כי הממון נקרא עמודים, כמו שכתוב (דברים י"א): "ואת היקום אשר ברגליהם" (פסחים קי"ט). וכשהצדיק העושה הפדיון מניח ידיו על הממון, יכוון כי יש יד הגדולה וכו', והיינו שלש ידות, ושלוש פעמים י"ד גימטריא מ"ב. ושם מ"ב יש בו שבעה שמות, וכל שם יש בו ששה אותיות. ויכוון להמשיך אליו הוויין, היינו השבעה שמות שיש בכל אחד ששה אותיות. להמשיך אותן לתוך הממון הנקרא עמודים, ואז נקרא ווי העמודים. ואלו עמודים, היינו רגלין, היינו עקבים, הם בחינת דין. כי שתי פעמים אלקים, גימטריא עקב, ויש שם אחיזה להחיצונים. ואין דין נמתק אלא בשרשו, ושרש הדינים בבינה, כמו שכתוב (בזהר ויקרא י:): 'בינה דינין מתערין מינה', "אני בינה לי גבורה" (משלי ח'). ושם מ"ב בבינה. נמצא כשממשיך שם מ"ב לתוך עמודים, אזי הדינין נמתקין בשרשם. וזה פירוש (שמות כ"ז): "ווי עמודים וחשוקיהם כסף", פירוש: על ידי חשיקה והתחברות ווי עם עמודים, נעשה כסף, חסד, שנמתקין הדינין.

חיוורתא". וכל האורות האלו יחד, הם גימטריא "מלבוש"
וגימטריא "חשמל".

כי כל אורות אלו, הם אור 'חשמל' שמשמש כ'מלבוש'
לשמור את הבגדים העליונים מהקליפה הנקראת 'עש',
שהיא כמו תולעת שרוצה לאכול ולכלות את הבגדים
העליונים. וה'מלבוש' הזה של ה'חשמל' שומר את הבגדים
העליונים מ'עש' זה.

ועל ידי שהיו מנסכים יין על גבי המזבח ושהמזבח הוא גם סוד
ה'רגלין', והיין שמנסכין עליו הוא אור הבינה] או שממלאים גרונם
של תלמידי חכמים יין, או שרוקדים ריקודים – ממשיכים
אור גבוה זה של הבינה, ונמתקים כל הדינים".

מקורות והערות

³¹ ליקוטי מוהר"ן, מא: "עץ חיים" פרק י"ג (היכל הכתרים שער א"א): שם מ"ב בבניה, ואלו
המ"ב הם ש"ע נהורין המאירין. ועם ח' חיוורתא גימטריא בשלום. שם בפרק י"ד: גימטריא
חשמל מלבוש, שזה החשמל שומר בגדים עליונים מע"ש של קליפה, כמו שכתוב (ישעיה
נ"א): "כבגד יאכלם עש".

וזה (יומא ע"א): 'הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של תלמידי חכמים'. 'לנסך',
היינו מלוכה וממשלה. כמו שכתוב (תהלים ב'): "ואני נסכתי מלכי" וכו'. יין, זה בחינת
בינה, שורש הבכורה, יין המשמח, 'מזבח' זה בחינת דינים. 'תלמידי חכמים', הם בחינת נצח
הוד: וזהו פירושו: הרוצה להמליך ולהמשיל ולהמתיק הדינים, על ידי שרשם, שהוא יין
המשמח. מה יעשה, עצה (טובה) על זה: ימלא גרונו, על ידי ריקודין, או על ידי פדיון, כמו
שמובא לעיל:

גם על ידי מילוי גרונו, נמתק הדינין. וזה פירוש (סוף ברכות): תלמידי חכמים מרבים שלום
בעולם, שעל ידם נמשך שם של מ"ב, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' חיוורתא, גימטריא בשלום.

ותלמידי חכמים נקראים נצח הוד, רגלין, כמו שמובא במדרש: "שוקו עמודי שש" הם
תלמידי חכמים. וגם מזבח נקרא רגלין, כמו שכתוב (תהלים ד'): "זבחו זבחי צדק", וכמו

טז. ובצירוף כל הדברים האלה, נמצינו למדים עוצם התיקון הנעשה על ידי הריקודים, אשר האדם הפשוט והנמוך משמח את עצמו ומרים את רגליו לרקוד; שהרי הוא כמנסך יין על גבי המזבח, וממשיך את אור הבינה, שהוא שם מ"ב, אור החשמל, ומבטל את אחיזת החיצונים. אשרי לו!

העלאת הרגלין:

יז. מלבד וכתוצאה מן ענין המשכת אור הבינה לתוך הרגלין, שנעשה על ידי הריקודין. מתרוממים גם ה"רגלין" וכל הבחינות הכלולים בהם, ועולים ממקומם הנמוך. כי זאת למודעי:

כשהאדם משמח את עצמו ורוקד בשמחה של מצוה, אזי בזה שמרומם ומעלה את רגליו בעת הריקוד, בזה הוא מעלה את הרגלין לאור הבינה שבלב. ומקיים מקרא שכתוב "ונביא לבב חכמה" – שמרומם את ספירות הנצח וההוד שמשם נמשכת הנבואה, אל הלב".

מקורות והערות

שכתוב (שם פ"ה): "צדק לפניו יהלך": וזה פירוש (שם ב): "יתן לך כלבך", ואימתי, כאשר "וכל עצתך ימלא", על ידי מילוי גרום של תלמידי חכמים. כי תלמידי חכמים נקראים עצות, כמו שכתוב (אבות פרק ו): 'ונהנין ממנו עצה ותושיה', וכמו שכתוב (שם ל"ג): "עצת ה' לעולם תעמוד", שהם עמודי עולם. וכמו שכתוב (ישעיה י"ד): "ה' צבאות יעץ", ה' צבאות, הם נצח והוד.

" ליקוטי מוהר"ן ח"ב, פא: כשאדם משמח עצמו בשמחה של מצוה, והשמחה גדולה כל כך, עד שנוגעת עד רגליו, היינו שמרמק מחמת שמחה, זה הבחינה נקרא: "ונביא לבב חכמה" (תהלים צ). הרגלים הם נצח והוד, בחינת נביאים, נתעלים לבחינת לב על ידי השמחה שבלב, כי השמחה מעלה אותם. וזהו הריקוד, שמעלה רגליו בכל פעם.

יה. והנה, ישנם כמה וכמה דברים, הנחשבים ע"פ סוד ל"רגלין". וכל אלו הדברים, מתעלים על ידי הריקודים. ונערוך לפניך בקיצור נמרץ כמה וכמה דברים הנחשבים ל"רגלין". ואלו הם¹⁰:

א. "תומכי תורה", שתומכים בממונם את לומדי התורה, נחשבים ל"רגלין". כי הם הרגליים שעליהם עומדים ונשענים לומדי התורה.

ב. "דיבורים רעים" של לשון הרע וכיו"ב, נחשבים ל"רגליים". כמו שכתוב "לא רגל על לשונו", שפירושו שלא דיבר לשון הרע וכיו"ב.

מקורות והערות

¹⁰ ליקוטי מוהר"ן ח"ב, פא: וכשלומד תורה או שעושה מצוה בכל כך שמחה, שהשמחה נוגעת עד רגליו, ומעלה את רגליו למעלה, בזה נתעלים כל תומכי דאורייתא, שהם נקראים סמכי קשוט. וזה פירוש (ישעיה מ"א): "צדק יקראהו לרגלו", כי התורה והמצוה נקראים צדק, כמו שאמרו חכמינו, זכרונום לברכה (חלין פט): "צדק תדברון" וכו', וכמו שכתוב (תהלים קי"ט): "כי כל מצותיך צדק".

גם הדבור הרע נקרא רגל, כמו שכתוב (שם ט"ו): "לא רגל על לשונו", גם הוא נתעלה. גם אדם נתעלה בממון, הנקרא רגל, כמו שכתוב (דברים י"א): "ואת היקום אשר ברגליהם". גם כל המדריוגות התחתונות המכנים בשם רגלים, נתעלים על ידי שמחת תורה ומצוה, כמו שכתוב: "צדק יקראהו לרגלו", שהתורה והמצוה הם קוראים למעלה את אלו המדרגות התחתונות.

וזה שאמרו חכמינו זכרונום לברכה (בבא בתרא י'): 'מי שאין לו בנים, ישמח את אשתו בדבר מצוה'. כי אשה נקראת רגל, כמו שכתוב (שמואל א ב): "רגלי חסידיו ישמור". נמצא שעל ידי השמחה הוא מעלה ומקשר אותה לבחינת צדק, הנקרא הא, ושם עיקר הזרע, כמו שכתוב (בראשית מ"ז): "הא לכם זרע". גם 'ברא כרעא דאבוה' (עירובין ע:).

גם אמונה נקראת רגל, כמו שאמרו רבותינו זכרונום לברכה (מכות כד): 'בא חבקוק והעמידן על אחת' וכו'. [וכן] כל הדברים הנקראים רגל נתעלים.

- ג. "ממונו של אדם" נחשב ל"רגליו". כמו שכתוב "ואת כל היקום אשר ברנליהם" ודרשו חז"ל "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו".
- ד. כל "המדריגות התחתונות והנמוכות של הקדושה" נחשבים ל"רגליים". כי כשם שהרגליים הם האיברים הנמוכים והתחתונים ביותר של הגוף, כך אלו המדריגות הם התחתונות והנמוכות.
- ה. "אשתו" של האדם, נחשבת ל"רגליו". מפני שכתוב עליה "רגלי חסידיו ישמור", ודרשו בזהר שהכוונה על אשתו של האדם¹⁹.
- ו. "בניו" של אדם, נחשבים ל"רגליו". כמו שאמרו חז"ל "ברא כרעא דאבה".
- ז. ה"אמונה" נחשבת ל"רגל". כי היא הרגליים שעליהם עומדת כל רוחניותו של האדם, כמו שאמרו חז"ל "בא חבוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה".
- ח. וכן ישנם עוד דברים הרבה הנחשבים ל"רגלין".

מקורות והערות

¹⁹ וזהר הקדוש, וירא, דף ק"ב עמוד ב [משולב עם פירוש מתוק מדבש]: כדי לפרש פסוק זה רבי יהודה פתח ואמר לפרש תחלה מש"כ רגלי חסידיו ושמר וגו' ואומר חסידו פתיב בלא אות י' המורה חד על חסיד אחד, ודא אברהם, דקדשא בריך הוא נטיר ליה תדיר, ולא אעדי נטירו מניה לעלמין זהו אברהם שהקב"ה שמר אותו תמיד ולא הסיר השמירה ממנו לעולם לכן כתיב רגלי חסידו ישמור, ומה דאמר רגלי, דא אתתיה ומה שאמר רגלי, זו היא אשתו שרה שהיתה בחי רגלי אברהם שגם היא נשמרה שלא נגע בה אבימלך, (והטעם שהאשה מיוחסת לרגלי האיש, מפני שהנשים מושרשים במלכות הנקראת רגל לפי שעומדת בנה"י דו"א שהם סוד הרגלים), דקדשא בריך הוא שדר שכינתיה עמה ונטר לה תדיר.

וכל אלו הדברים מתעלים ומתרוממים, בעת אשר האדם מרים את רגליו לרקוד ולשמות בשמחה של מצוה".

גילוי אור הרגליים והידיים:

יט. מלבד [וכתוצאה מ] ענין העלאת הרגלין, נפעלת עוד פעולה דומה לכך, והיא: שעל ידי הריקודים והמחאת כף אל כף, נתגלים הארת הידים והרגליים!

כ. ביאור הדבר:

הארת הידיים והרגליים הם אור האמונה הקדושה. הרגליים ~ כמו שכתוב "רגלי עמדה במישור" ושהוא ההיפך מ"כמעט נטיו רגלי" שדרשו שם חז"ל "שהשיאו לבו למינות". והידיים ~ כמו שכתוב על משה רבינו "ויהי ידיו אמונה".

כא. וכשמתגברת מידת הגאווה והכפירות, נתעלם הארת הידיים והרגליים. ותחת הארת האמונה, שורה על הרגליים רוח של גאווה וכפירות, וכן הארת הידיים 'ידי האמונה' נסתרת.

כב. ונעתיק לפניך כמה מקורות, בהם אנו רואים שהרגליים מסמלים לפעמים את הגאווה והכפירות".

א. דוד המלך מבקש מהשם יתברך "אל תבואני רגל גאווה".

מקורות והערות

¹⁷ וכאשר נבאר להלן בפרטיות, כל ענין וענין בפני עצמו, בס"ד.

¹⁸ וכמבואר בדברי רבינו, אשר נעתיק להלן.

ב. אברהם אבינו אמר למלאכים אשר נדמו לישמעאלים
"ורחצו רגליכם", וכוונתו היה שירחצו רגליהם מהעבודה
זרה^ט.

ג. אסף אמר "ואני כמעט נטיו רגלי", וכוונתו "שהשיאו לבו
למינות"^פ.

הרי לנו מכל זה, שהרגליים – כשאינם בקדושה – מסמלות גאווה
וכפירות.

נג. וכדי לבטל את הגאווה והכפירות, ולהעלות ולגלות הארת הרגליים
והידיים, שהם הארת האמונה. צריכים להמשיך את רוחו של הצדיק
האמת, אשר הוא המבטל את הגאווה והכפירות מהאדם.

כי הצדיק הוא "איש אשר רוח בו", וכשמתקרבים אליו מנשבת רוחו
בלב האדם, ומעבירה ממנו את כל הכפירות והרגשת הגאווה^ק.

מקורות והערות

^ט תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פו עמוד ב: יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, אמר רבי
ינאי רבי ישמעאל, אמרו לו: וכי בערביים חשדתנו שהם משתחווים לאבק רגליהם? כבר יצא
ממנו ישמעאל. ופירש רש"י: ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ - שלא יכניס עבודה זרה
בתוך ביתו, שהערביים רגילין להשתחוות לאבק רגליהן, והן נדמו לו כערביים. כבר יצא
ממנו ישמעאל - ממך יצא הרגיל לעשות כן.

^פ תהלים פרק עג, פסוק ב: וְאֲנִי כְּמַעַט נְטִיו רַגְלִי כְּאֵין שָׁכְבוּ אֲשֶׁרִי. ופירש רש"י: ואני - מטרם
שומי זאת אל לבי כמעט נטיו רגלי ושוכבו אשורי לנטות מאחרי המקום:

^ק ליקוטי מוהר"ן, י: והעצה היעוצה לבטל הגאווה, שהיא העבודה זרה, כמו שכתוב (משלי
ט"ז): "תועבת ה' כל גבה לב" (כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה סוטה ד:), העיקר הוא על
ידי התקרבות לצדיקים, כמובא בתיקונים (תיקון כא מ"ח:): 'בתרועה דאיהו רוחא, אתעביר
אל אחר; וצדיק הוא בחינת רוחא, כמו שכתוב (במדבר כ"ז): "איש אשר רוח בו", ועל ידו
נכנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מאחר, אחד, כי הוא קוצא דאות ד' (תיקון כא נ"ה:),
שממנו ארבע רוחות, כמו שכתוב (יחזקאל ל"ז): "כה אמר ה' מארבע רוחות בואי הרוח". וזה

נד. ועתה, נראה איך כל זה קשור לריקודים והמחאת כף:

כי כשהאדם משמח את עצמו בשמחה של מצוה, ושמחת לבו נאשר שם משכן הרוח) מנשבת בתוך ידיו ורגליו, עד שמתרומם לרקוד ולמחוא כפיים. על ידי זה מעורר במעשיו, שתנשב רוח הצדיק בידיים וברגליים, ותבטל ממנו את הגאווה והכפירות, ויזכה לאמונה וענווה. וממילא יומתקו ממנו כל הדינים^{כב}.

מקורות והערות

לשון תרועה, לשון (תהלים ב): "תרועם בשבט ברזל" (תיקון י"ח ותיקון כ"א), כי הוא משבר רוח גבוה, אל אחר, כפירות.

^{כב} ליקוטי מוהר"ן, י: וזה בחינת ריקודין והמחאת כף. כי ריקודין והמחאת כף נמשכין מבחינת הרוח שבלב, כנראה בחוש, כי על ידי שמחת הלב הוא מרקד ומכה כף אל כף; וכמובא בתיקונים (תיקון כא נ"א): 'והאי רוחא נשיב בשית פרקין דדרועא ובשית פרקין דשוקין', והיא בחינת המחאת כף ובחינת ריקודין.

וזהו בחינת: "לבו נשא את רגליו" (בראשית רבה, ויצא, פרשה ע), היינו על ידי הרוח שבלב באים הריקודין; היינו על ידי הצדיק שהוא בחינת רוח כנ"ל, נתבטל הגאווה כנ"ל, כמו שכתוב (תהלים ל"ו): "אל תבואני רגל גאווה", ונתבטל העבודת אלילים, כמו שכתוב: "ורחצו רגליכם" (בראשית י"ח) "זה עבודת אלילים".

וכשנתעלה הרגלין על ידי הריקודין, בחינת נשא לבו את רגליו, ונתבטל הגאווה, היינו העבודה זרה, על ידי זה נמתקין הדינים; כי 'כל זמן שיש עבודה זרה בעולם, חרון אף בעולם' (ספרי, ראה), וכשנתעבר העבודה זרה, נתעבר החרון אף ונמשכין חסדים, ואז הרגלין הם בבחינת רגלי חסדיו (שמואל א ב), היינו בבחינת חסדים, היינו בחינת "חסדי דוד הנאמנים" (ישעיהו נ"ה) 'הנאמנים' דייקא, כי נתבטלו המינות והכפירות.

וגם זה בחינת המחאת כף, כי על ידי הרוח נתגלה הארת הידיים, כמו שכתוב (שיר השירים ה): "קול דודי דופק"; 'דופק' זה בחינת רוח, כמובא בתיקונים (תיקון כה ס"ח.), וסמך ליה: "דודי שלח ידו מן החור" זה בחינת התגלות הארת הידיים, היינו בחינת המחאת כף, ואז נתבטל העבודה זרה, היינו הכפירות, וזה בחינת (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה".

נמצא, שעל ידי הצדיק, היינו בחינת רוח שבלב, נתגלה הארת הידיים והרגלים, היינו בחינת ריקודין והמחאת כף, ונתבטל הגאווה והכפירות, ונתרבה האמונה, ואז נתקיים (תהלים כ"ו):

זמרת הארץ:

כה. כל התיקונים האלו שנעשים על ידי הריקודים, נעשים בכל מקום שהוא. אך בארץ ישראל ובפרט בירושלים, מאירים אלו התיקונים ביותר. כי קדושת ארץ ישראל וירושלים קשורים לכל התיקונים הנ"ל.²²

כו. וכאשר נפרטם אחד לאחד:

מקורות והערות

"רגלי עמדה במישור", שהוא בחינת אמונה. כי המינות היא בחינת נטיו רגלי, כמאמר אסף (שם ע"ג): "כמעט נטיו רגלי", שנאמר שם על שהשיאו לבו למינות, כמבואר שם; "ורגלי עמדה במישור" מורה על אמונה, ואז נתקיים "ויהי ידיו אמונה".

והסברנו כביאורו של ה"פרפראות לחכמה" על תורה זו (אות יח): שם שקיל גבבא דעמרא וכו' ואנחיה ברישא דרומחא וכו' ונראה שבכאן רומז רבינו ז"ל הדרך של המאמר הקדוש הנ"ל, כי יסוד הענין הוא שעל ידי ריקודין והמחאת כף בשמחה של מצוה נמתקין הדינין, וכאשר מבאר אחר כך שרשי הענין מבואר, שעיקר המתקת הדינין על ידי ביטול הגאווה והעבודה זרה על ידי הרוח הקודש של הצדיק דנשוב בשית פרקין דדרועין ודשוקין, שזה בחינת ריקודין והמחאת כף בגשמיות בשמחה של מצוה שנמשך מבחינת הרוח שבלב, בחינת לבו נשא את רגליו אל הצדיק האמת שהוא איש אשר רוח בו, על ידי זה נמשך גם ברוחניות הארה מבחינת הרוח שבלב העליון אל בחינת הידין והרגלין שברוחניות, ונמשך בחינת ביטול הגאווה והעבודה זרה והקליפות, ונמתקין כל הדינין וזוהו תבין ביותר מה שדייקא במאמר זה הוצרך ז"ל לבאר שכוונתו לקיים הדבר כפשוטו כמבואר לקמן.

²² ודברינו דלהלן, הוא מתוך "זמרת הארץ" של הרה"ק מטשעהרין זיע"א, שחיבר ספר שלם ובו מראה איך שכל העניינים המבוארים בליקוטי מוהר"ן שייכים לקדושת ארץ ישראל. וראה מה שכתב בהקדמתו שם: ודבריי אלו המועטין שבחיבור הקטן הזה הם תועלת גדול גם ליושבי חוץ לארץ להעלות על לבם תמיד זכרון קדושת "ארץ ישראל וירושלים", ולהיות להם כיסופים וגעגועים חזקים בכל פעם לבוא לשם לפי שעה על כל פנים. ואולי יזכו לקבוע דירתם שם בתמידות, ולהשתוקק שם ג"כ לאיזו הארה והתנוצצות קודש מבחי' קדושת "ארץ ישראל" אשר אין ערוך לקדושתה כלל מאחר שהיא כלליות הכל כנ"ל.

- א. ארץ ישראל וירושלים הוא סוד ה"רגלין" של הקדושה
[והארץ הדום רגלי", "השתחוו להדום רגליו ... להר קדשו"]. ויש בה
אחיזה לחיצונים, וצריך להמשיך בה הארה מעולם הבינה,
שזה נעשה על ידי הריקודים²⁷.
- ב. "ועל כן גדול מאד מעלת עסק התורה והמצוות בשמחה
גדולה בארץ ישראל ... בפרט כשהשמחה מגעת עד הרגלין,
שמרקד ברגליו מחמת שמחה".

מקורות והערות

²⁷ כמבואר ב"זמרת הארץ", הן לגבי תורה ל"ב, והן לגבי תורה מ"א. ונעתיק לשונו מסימן
ל"ב: עיקר המתקת הדינים ע"י קדושת א"י בחי' והארץ אזכור וכמובן במאמר דרשו סי' ל"ז
ובסי' קנ"ה מאמר אריכת אפים, והמתקת הדינים הוא ע"י שממשיכים האלפין של אהי'
שבבינה, שזה בחי' גור בארץ הזאת ואהי' עמך וכו'.

וא"י בעצמה בפרט ירושלים, הוא בחי' לבא דעלמא כנ"ל, ששם מקור השמחה, בחי' נתת
שמחה בלבי. וע"י השמחה הזאת נתנשאין הרגלים בחי' וישא יעקב רגליו שנסמך לבשורת
ירושת הארץ כמו שכתוב הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה וכו' והשיבותיך אל
האדמה וכו'. ועי"ז נמשכין האלפין שבלב אל הכלה שהיא בחי' מלכות בחי' א"י כידוע.

זה שמחתי באומרים לי בית ד' נלך. כי משם מקור השמחה בחי' ושמחתים בבית תפלת.
וכן אמרו רז"ל וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים
ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחריו, ודרשו רז"ל (תענית ה') שהיא מכוונת נגד
ירושלים של מעלה.

וידוע, שירושלים שלמעלה מרמז לבונה ליבא, וירושלים שלמטה מרמז לבחי' מלכות פה.
וכמובא גם במאמר לשמש סי' מ"ט. היינו שנמשך מבחי' בינה ליבא אור שמחת הלב על ידי
בחי' הרגלים שהם נצח והוד, אל בחי' מלכות בחי' ירושלים של מטה. וע"כ שם עיקר מקום
התפלה ששלמותה ע"י כונת הלב, ושם מאיר אור הלב ביותר בבחי' והיו עיני ולבי שם. וזה
בחי' יכוון את לבו כנגד א"י וכו', יכוון את לבו נגד ירושלים וכו'.

ועיין עוד בסימן מ"א, שביאר עוד כמה עניינים בזה.

ועל ידי הריקודים של מצוה שרוקד בה, הרי הוא מקשר ומחבר את ירושלים שלמטה' שהיא המלכות עם הירושלים שלמעלה' שהיא הבינה, וממתיק כל הדינים¹¹.

ג. ובארץ ישראל, מנשבת ביותר רוח הצדיק שהוא הרוח שבלב, המרים את הידיים והרגליים לריקודים והמחאת כף. כי ארץ ישראל היא "ליבא דעלמא" [לב העולם], ועליה נאמר "ורוח להולכים בה"¹².

ד. ושם בארץ ישראל הוא עיקר הארת הידיים והרגליים, המתגלים על ידי הריקודים והמחאת כף. וכדלהלן:

בה מאיר הארת הידיים ~ כי עליה נאמר "והבאתי אותם אל הארץ אשר נשאתי את ידי", ונאמר "אף ידי יסדה ארץ", ונאמר "מקדש יי כוננו ידיך". ובה מאיר הארת הרגליים ~ שעליה נאמר "והארץ הרום רגלי", ונאמר "נבואה למשכנותיו נשתהוה להרום רגליו".

6 מקורות והערות

¹¹ זמרת הארץ, ח"ב סימן פא: ארץ ישראל היא בחי' רגלי הקדושה בחי' והארץ הרום רגלי וכתוב השתחוה להרום רגליו. והיא מכוונת נגד א"י וירושלים של מעלה שהיא בחי' בינה ליבא כירוע, ושם מקור השמחה בחי' נתת שמחה בלבי.

וע"כ גדול מאד מעלת עסק התורה והמצוות בשמחה גדולה בא"י, וכמו שכתוב תחת אשר לא עברת וגו' בשמחה וגו'. בפרט כשהשמחה מגעת עד הרגלין שמרקד ברגליו, שע"ז מעלה כביכול בחי' ירושלים שלמטה לבחי' ירושלים שלמעלה, ומעלה ומתקן כל בחי' הרגלין המבואר בפנים. וזה שנשמך שמחתי באומרים לי בית ד' נלך עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים ירושלים הבנויה כעיר שחברה לך יחדיו היינו כנ"ל.

¹² כאשר דרשו חז"ל במסכת כתובות דף קיא עמוד א.

ה. ושם עיקר הארת התורה כנ"ל. ומחמת שע"י ביטול הגאווה החכמה על תיקונה וזוכין לחיים ואריכת ימים. על כן ארץ ישראל נקראת ארצות החיים. וכתוב למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה וכו'. וכתוב למען תחיו והארכתם ימים בארץ אשר תירשון.

כו. סוף דבר הכל נשמע: אשרי הזוכה לדור בארץ ישראל וירושלים, ולעסוק בה בתורה ותפילה ומעשים טובים בשמחה גדולה, ושמחתו שבלב מגיעה עד לרגליו, ורוקד ושמח.

כז. ובאמת, שעל זה גופא צריכים לרקוד ולשמוח, שזכינו לדור בארץ הקודש¹².

כח. ונסיים במכתבו של רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, תלמיד מוהרנ"ת, שכותב לאחד מאנשי שהיה דואג על פרנסתו, וזה לשונו בתוך דבריו:

"כי מרה שחורה אינו מועיל כלל בכאן, כי קדושת ארץ ישראל אינם יכולים לקבל בעצבות ומרה שחורה, ובכל יום צריכין על כל פנים לרקוד ריקוד אחד, ולבטוח בה' הרועה אותנו מעודנו"¹³.

מקורות והערות

¹² ספר חרדים, פרק נט: וכתב רמב"ן במנין תרי"ג מצות ישיבת א"י כל עת ורגע שהאדם בא"י הוא מקיים המצוה זו, וידוע שעיקר שכר המצוה על השמחה הגדולה בה כדכתוב (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה, אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוות התדירה באהבתו אותה וגם צריך להיות ירא וחרד כדכתב רשב"י כל פקודא דלאו איהו ברחימו ודחילו לאו פקודא היא לכך אמרו באבות דרבי נתן הוי שש וחרד על המצות:

והנה תיבת והיה אצל מצות ישיבת א"י רמז לשמחת המצוה, וסמיכות הפרשה לעמלק רמז לחרדה במצוה מהרצועה התלויה באויר,

יקרא דשבתא:

ל. והנה, אף על פי שכל התיקונים הנעשים על ידי הריקודים, נזכרים ונעשים בכל יום ובכל עת אשר רוקדים. אף על פי כן, ביום השבת קודש, מאירים כל אלו התיקונים ביתר שאת ויתר עז.

לא. וכאשר מבואר באר היטב בספר "יקרא דשבתא", וכבר הזכרנו מעט מזה בפרק "אימתי מרקדין" עיין שם.

ובהערה נעתיק במלואו דבריו הקדושים, למען יהיו לך למשיב נפש, ותתעורר מהם להרים רגליך במחולות וריקודים ביום השבת קודש^כ.

מקורות והערות

^כ נתיבות צדיק, מכתב נו.

^{כב} חלק א, סימן י: ואז בשבת נמשך בחינת התיקון של ריקודין והמחאת כף כי אז עולין הרגלין מבחינת רגליה יורדות מות אל הקדושה בבחינת אם תשוב משבת רגליך. ואז נתגלה גם הארת הידים כמבואר כל זה בכתבי האריז"ל. וזה בחינת עשות חפציך ביום קדשי כי הידים הם כלי המעשה ואז נמשך שמחה גדולה בכל העולמות, ומבואר בזוהר הקדוש בזוהר חדש שבכל שבת ושבת נכנס הקב"ה לגן עדן לחול (היינו לעשות ריקודין ומחולות) עם הצדיקים, ועיין בספר אור ישראל בסוד אם תשוב משבת רגליך שכתב מכאן יש סעד לעשות ריקודין וכו' עיין שם. ועל כן בשבת קודש אז עיקר הארת התורה בנגלה ובנסתר שזה בחינת ידין ורגלין כי הכל מודים כי בשבת ניתנה תורה. ומחמת שיעקר הארת התיקון הוא ברגלין בבחינת לבו נשא את רגליו כמבואר בפנים. וזה גם כן בחינת אם תשוב משבת רגליך דייקא. על כן אז עיקר זמן השגת הנסתר שבתורה שהיא בבחינת רגלין ואז נמתקין כל הדינים ונמשכין חסדים גדולים כידוע. ואז בשבת במנחה נסתלק משה רבינו עליו השלום ונכלל ברעוא דרעוין ונקבר אחר כך מול בית פעור כדי לבטל העבודה זרה ולהמתיק החרון אף. כי משה רבינו עליו השלום הוא בבחינה אחת עם התורה שהיא בחינת ידין ורגלין ועם שבת ששקולה שבת ככל התורה וזה בחינת ישמח משה במתנת חלקו וכנ"ל כמה פעמים. וזה בחינת ויקהל משה דייקא וציווים על שמירת שבת ועל מלאכת המשכן שהוא בחינת בנין הבית המקדש כי מקדש נמי אקרי משכן כנ"ל. ועל כן המן עמלק שכל כחו הוא מחילול

מקורות והערות

שבת ח"ו כמו שאמרו רז"ל (שבת קי"ח) ויצאו מן העם ללקוט וכו' ויבא עמלק על כן רצה לבטל בנין בית המקדש והפיל פור בירח שמת בו משה דייקא כמבואר בפנים. והכנעתו היה על ידי מרדכי ואסתר שהם בחינת הארת הידין ורגלין שמאיר בשלימות בשבת קודש.

סימן מא: עיקר אחיזת החיצונים הוא בהרגלין בחינת העקביים בחינת 'נחש כרוך על עקבו' מחמת שעקב גמטריא שני פעמים אלקים שהם דינים. ועל ידי שממשיכין שורש הגבורות מבינה, על ידי זה החיצונים בורחים משם והוא לוקח הבכורה והברכה, ובינה הוא בחינת יין המשמח כמבואר כל זה בפנים. וזה בחינת 'זכרהו על היין' הנאמר בשבת קדש, זכו"ר גמטריא רג"ל כמובא, כי אז נמשך הארה מעולם הבינה שהוא בחינת שבת הגדול וכנ"ל כמה פעמים. ועל ידי זה בורחין החיצונים, ואין להם אחיזה בהעקביים והרגלין, בבחינת (ישעיה נח) "אם תשיב משבת רגלך" כנ"ל כמה פעמים. וזה בחינת (בראשית כו) "עקב אשר שמע אברהם בקולי" וכו' ודרשו רז"ל (יומא כח) 'שקיים אברהם אבינו עליו השלום אפילו עירובי תבשילין', כי שמירת שבת בשלימות הוא בחינת תיקון העקביים, ועל כן יעקב אבינו שהיה בבחינה הנ"ל כמובא בפנים, על כן הוא הראשון שמבואר בו ששמר את השבת כמו שאמרו רז"ל.

וכבר מבואר לעיל בסימן יו"ד בשם ספר "אור ישראל" מענין הריקודין של שבת, כי ריקודין הוא בחינת שממשיכין השמחה שבלב שהוא בחינת עולם הבינה, בחינת שבת הגדול, אל הרגלין, בחינת 'לבו נשא את רגליו' הנאמר ביעקב אבינו, שזה בחינת המתקת הדינים. ועל ידי זה בורחים החיצונים משם, ומקבלין הבכורה והברכה שזה בחינת קדושת שבת שנאמר בו (שמות לא) "כי קדש הוא", בחינת (שמות יג) "קדש לי כל בכור" כידוע, ונאמר בו "ויברך" וכו' והוא מקור הברכה. וזה ההתלהבות של הריקודין הוא בחינת שלהבת יה הנאמר לענין קדושת שבת כמבואר בכוונות, והוא בחינת אש דקדושה, אש של שבת קדש.

אך צריך לשמור עצמו מייך המשכר ח"ו. כי אז ההתלהבות הוא בחינת אש זרה אש דחול ששם יש אחיזה להחיצונים שזה בחינת (שמות לה) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם" הנאמר בשבת קודש וכמבואר בתיקון ו' מתיקונים אחרונים, 'אש דחול לא צריך לאתחזאה בשבת קדש אש דקודש' וכו'. וצריך לבאר עוד בזה.

וזהו גם כן ענין השם מ"ב שצריכין לכוון בכניסת שבת, ובמזמור לדוד הבו וכו', וכמו שאומרים אחר מזמור הנ"ל 'אנא בכח' וכו', וזה בכדי להמשיך הואוין הקדושים של שם זה כמבואר בפנים (וגם בזה צריכין לבאר עוד). וזה שמסיימין המזמור 'ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום', 'בשלום' הוא בחינת שם מ"ב הנ"ל כמבואר בפנים, וזהו שאומרים גם כן באי בשלום וכו'.

לב. וכאשר אנו משוררים ב"שיר ידידות": "יעצנו על כל זה רבינו, לשמוח בכל ימינו, ובפרט בשבתות קדשנו, ולעשות ריקודים על שמחת יהדותנו"^ל.

לא המדרש הוא העיקר:

ג. אחר שערכנו לפניך כשולחן ערוך, את כל סודות הריקודים. הננו לחזור ולהדגיש, שכל זה נעשה על ידי כל אחד ואחד, גם אם אינו בעל השגה או בן עליה וכיו"ב. ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, לשמוח ולרקוד בתמימות ובפשיטות.

מקורות והערות

ח"ב, סימן פא: מבואר כבר לעיל כ"פ בשם ספר אור ישראל סמך לריקודין של שמחה בשבת קודש שזה ע"ד אם תשיב משבת רגליך כי אז עולין הרגלין אל הקדושה שזה בחי' ריקודין. ומבפ"ג במאמר זה שע"י ריקודין של שמחה של תורה ומצוה בזה נתעלין כל תמכי אורייתא שהם נקראים סמכי קשוט וכו'.

ואפשר שזה בחי' משארז"ל (שבת קטז) מצילין תיק הספק עם הספר ומובא במגלה עמוקות אופן ס' תיק הספר ר"ת תרין ירכי קשוט. היינו שע"י השמחה של תורה ומצוה שנקראים ספר בפרט קדושת שבת ששקולה ככל התורה והמצוות כשארז"ל ונקרא ג"כ ספר דא שם ושבת שמא דקוב"ה כנ"ל כ"פ. וזה ג"כ ותיק התפילין עם התפילין כי קדושת שבת הוא בחי' תפילין כנ"ל כ"פ. וע"י קדושת שבת נתעלה גם רגלי הקדושה שהן בחי' ירכי קשוט היינו תמכי אורייתא. וזה ואעפ"י שיש בתוכן מעות. היינו אעפ"י שהם טרודים במלאכה ועסק ממוין ומעות כל ימות השבוע אעפ"י גם הם יש להם עליה ע"י קדושת שבת. גם ע"י קדושת שבת נתתקן ונתעלה הדיבור שנקרא רגל שזה בחי' דובר דבר הנאמר בשבת גם נתעלה בממוין הנקרא רגל שזה בחי' משארז"ל ברכת ה' היא תעשיר וכו' זה שבת. ועשירים שבשאר ארצות על שמכבדין את השבת כשארז"ל. וזה בחי' קדושת הוויג של שבת. כי גם האשה נקראת רגל כמבפ"ג. וע"י קדושת שבת נתעלה גם היא וזוכה ע"ז לבנים הגונים שנקראים ג"כ רגל בבחי' ברא כרעא דאבוה. גם נתתקן האמונה הק' שהיא ג"כ בחי' רגל וכן כל הדברים שנקראים רגל נתעלים ע"י קדושת שבת כמובן כפי המבפ"ג.

^ל שיר ידידות לרבי יצחק ברייטר זצ"ל הי"ד.

לד. וכאשר הדגיש רבינו הקדוש אחר שגילה תורה י' המדברת מסוד הריקודים והמחאת כף, והעתיק מוהרנ"ת את התורה לפניו, אמר לו: "כך אמרת! שעבשיו נשמע גזירות חס ושלום על ישראל, והנה הולכים וממשמשים לבוא ימי הפורים האלה (כי התורה הזאת נאמרה סמוך לפורים) ויהיו ישראל מרקדים וימחאו כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים". וחזר וכפל דבריו ואמר בפה מלא: כך אמרת!.

וכוונתו היתה, להעיר לבבנו, שנדע ונבין שכל דברי תורתו הקדושה – אף על פי שיש בה עמקות גדול ונורא מאד מאד רוזין עילאין וסודי סודות עמוקים ורחבים מגי ים בכל דיבור ודיבור, אף על פי כן – עיקר כוונתו שנשמע ונקבל דבריו הקדושים בפשיטות, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו בפשיטות ובתמימות.

כמו למשל התורה הקדושה הזאת, שנאמר שם שעל ידי המחאת כף וריקודין נמתקין הדינים, היתה כוונתו כפשוטו; שיחזקו עצמן לשמות בימי שמחה, כגון פורים וחנוכה וימים טובים או חתונה, וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצוות, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לריקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים.

כי כל דברי התורה לא בשמים הוא לאמר, שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק הדינים על ידי המחאת כף וריקודין, כי אם גדולים בני עליה. רק כל אחד מישראל יש לו כח הזה, כשיקים הדברים כפשוטן באמת ובתמימות^{לא}.

מקורות והערות

^{לא} עד כאן מלשון שיחות הר"ן, שיחה קלא. והמשיך שם וכתב: וכן בכל הדברים הנאמרים שם בהתורה הקדושה הנ"ל וכן כל מה שנאמר בכל תורה ותורה כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה (אבות א יז). ושיום עינך היטב היטב ותסתכל יפה בכל תורה ותורה. ותשים

לה. והעיקר הוא לעשות זאת בהתקשרות לצדיקים האמיתיים, ובפרט לצדיק יסוד עולם מוהר"ן זיע"א, אשר גילה כל זה, ועל ידו נעשים כל אלו התיקונים הנוראים בכל העולמות.

לו. וכשרוקדים בהתקשרות לצדיק, גורמים שפע טובה וברכה – לא רק לאלו הרוקדים בעצמם אלא – לכל העולם כולו^ב.

לז. ונסיים במכתבו של רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, תלמיד מוהרנ"ת, וזה לשונו: "והשם יתברך יתן לכם שמחה בלבכם עד שיהיה לבו נשא את רגליו לרקוד הרבה ולהמתיק כל הדינים שבעולם. כי כך אמר רבינו ז"ל אם אתה תהיו שמחים יהיה טובה גדולה להעולם!

מקורות והערות

לבך להבין בכל מקום העובדות והעצות והמוסר וההתעוררות היוצאים משם על פי פשוטן של דברים. ותבקש מהשם יתברך שיאיר עיניך לזכות לזה להבין הדברים היטב למעשה, כי כל דבריו זכרונו לברכה כולם נצרכים ומוכרחים לעובדות ועצות טובות לעבדו יתברך.

ואפילו בקצת מקומות אשר לפום ריהטא בהשקפה ראשונה אין מבינים היטב איך נוגע הענין הזה לעובדא לפי מדריגתו. אף על פי כן באמת יש שם עצות נפלאות והתעוררות נורא לשוב אליו יתברך ממקום שהוא שם ואם תשים עינך ולבך שם היטב בודאי תמצא גם שם עצות ודרכים טובים לפי מדריגתך.

כי כל דבריו זכרונו לברכה הם כלליות גדול, וכל תורה ותורה כלול מכל התורה כולה, ומכל בני אדם שבעולם בכל דרגה ודרגה, מן תכלית קצה העליון עד תכלית קצה התחתון. היינו שעם כל תורה ותורה ושיחה שלו יכול לעבוד את השם יתברך הגדול במעלה בתכלית המעלה, וכן אפילו הקטן והפחות בתכלית דיוטא התחתונה יכול גם כן לשוב להשם יתברך ולמצא עצות לנפשו על ידי אותה התורה בעצמה, כי הם כלליות נפלא מאד.

^ב והוא יסוד גדול בכל העניינים, שכל דבר הנעשה בהתקשרות לצדיק האמת, נעשה עי"ז תיקון נפלא לכלליות כל העולם, ואכמ"ל. ובפרט בענין השמחה, כבר אמר רבינו שכשנהיה בשמחה יהיה דבר זה טובה לכל העולם כולו, כמבואר להלן במכתבו של רבי נתן ב"ר יהודה.

משנת סוד הריקודים ברסלב

ואנו צריכין להאמין בכל דיבור של רבינו ז"ל שאינו פשוט אלא יש בו ריזן וריזן דריזן, ואעפ"כ אנו צריכים לקיימם בפשיטות ובתמימות, המחאת כף וריקודין בידיים ורגליים. ורבינו ז"ל יעשה מזה מה שהוא יודע^{לג}.

מקורות והערות

^{לג} נתיבות צדיק, מכתב יד.

שורש הריקודים

ובו כ' סעיפים

בפרק זה נבאר בס"ד השורש והמקור שממנו באים הריקודים

האי רוחא דנשיב:

- א. הן ידוע שהידיים והרגליים אינם מתרוממים מעצמם לריקוד ומחזיאת כפיים, אלא אם כן מנשבת בהם הרוח שבלב. כי השמחה שבלב, היא המנשבת בפרקי הידיים והרגליים, ומרוממת אותם לריקודים והמחזאת כף.
- ב. ומיהו אותו הרוח? מי המנשב בנו להרקידנו? רוח הצדיק האמת. ורוח הצדיק האמת, היא היא "האי רוחא דנשיב בשית פרקין דדרועין ושית פרקין דרגלין".*

מקורות והערות

* ליקוטי מוה"ר"ן, י: והעצה היעוצה לבטל הגאוה, שהיא העבודה זרה, כמו שכתוב (משלי ט"ז): "תועבת ה' כל גבה לב" (כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה סוטה ד:), העיקר הוא על ידי התקרבות לצדיקים, כמובא בתיקונים (תיקון בא מ"ח): 'בתרועה דאיהו רוחא, אתעביר אל אחר'; וצדיק הוא בחינת רוחא, כמו שכתוב (במדבר כ"ז): "איש אשר רוח בו", ועל ידו נכנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מאחר, אחר, כי הוא קוצא דאות ד' (תיקון בא ג"ה:), שממנו ארבע רוחות, כמו שכתוב (יחזקאל ל"ז): "כה אמר ה' מארבע רוחות בואי הרוח". וזה לשון תרועה, לשון (תהלים ב): "תרועם בשבט ברזל" (תיקון י"ח ותיקון כ"א), כי הוא משבר רוח גבוה, אל אחר, כפירות.

וזה בחינת ריקודין והמחזאת כף. כי ריקודין והמחזאת כף נמשכין מבחינת הרוח שבלב, כנראה בחוש, כי על ידי שמחת הלב הוא מרקד ומכה כף אל כף; וכמובא בתיקונים (תיקון בא ג"א): 'והאי רוחא נשיב בשית פרקין דדרועא ובשית פרקין דשוקין', והיא בחינת המחזאת כף ובחינת ריקודין.

ג. וככל שמתקרבים אליו, כן זוכים לאמונה וענווה, ולשמחה גדולה, עד שמתרוממים לריקודים והמחאת כף בשמחה גדולה, וכו' וכו'.²

ד. וככל שהאדם מקורב יותר לרבינו הקדוש, מנשבת בו רוח הצדיק, וזוכה לשמחה עצומה ולריקודים והמחאת כף, אף למעלה מדרך הטבע. וכאשר מספר מוהרנ"ת ביומנו:

"ותהילה לאל, שמחנו הרבה בעזרת השם יתברך בימים אלו. ורבי מנדיל שהיה עמי כל הדרך, שמח הרבה מאד, ורקד הרבה מאד. עד אשר תמהו כל הרואים 'מהיכן הוא רוקד הרבה כל כך, שלא כדרך הטבע?'."

והם לא ידעו מההוא רוחא דנשיב בשית פרקין וכו', שמשם נמשכין המחאת כף אל כף וריקודין כמבאר בהתורה ואלה המשפטים סימן י' עיין שם"³...

ה. וכך אמר רבינו הקדוש לפני נסיעתו לנאוריתש: "אנחנו דומין כמו מי שמנגן, והעולם מרקדין. ומי שאינו מבין ושומע את הניגון, היא פליאה בעיניו, מה הם רצים אחריו ומה הם מרקדין?!". כך היא

מקורות והערות

² ליקוטי עצות, צדיק יז: על ידי התקרבות לצדיקים מבטלין הגאווה שהוא עבודה זרה וזוכין לאמונה שלימה ולבחינת רוח הקודש, ועל ידי זה זוכין לשמחה גדולה, עד שבאים להמחאת כף וריקודין קדושה, שעל ידי זה ממתיקין דינים וזוכין לחכמה וחיים ואריכות ימים ולהשגת התורה בנגלה ונסתר.

³ ימי מוהרנ"ת ח"ב, סט.

וראה עוד בשיש"ק: פעם שהו המגיד מטרהוויץ ורבי נחום מטשערנוביל יחד בחג השבועות, ורקדו ביחד כל ליל שבועות אולם לבסוף כבר לא היה בכחו של רבי נחום לרקוד ורקד במקומו בנו רבי מרדכי עם המגיד. וכשספר זאת ראבר"ג אמר שמחמת התקרבותו לרבנו היה לו שמחה וכח לרקוד כל כך.

פליאה אצל העולם: על מה אתם רצים אחרי?!". וסיים ואמר:
"כשאשוב מדרכי, אני אוכל לנגן ואתם תוכלו לרקוד".

ואכן, כן נתקיים: רבינו מנגן ואנחנו מרקדים...

ו. וכך שח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל תחת אחד השיחים¹⁷:

הם הרי שואלים: "וכי בגלל שאתם ברסלבים אתם רוקדים בבוקר
ובערב?" – אמרנו להם: "שאלתכם היא תשובתכם" – הרי אתם
בעצמכם עונים! אתם כלל לא שואלים, אתם הרי עונים ומודים:
"בגלל שאתם ברסלבים אתם רוקדים בבוקר ובערב!!!..." – ודאי אם
כן שיש לנו על מה לרקוד – עם מה? – כי אנחנו לא מתנגדים על
רבינו הקדוש! ואצלנו חשובים הספרים הקדושים! מחמת זה לבד
מותר לנו לרקוד בבוקר ובערב – – –"

ז. ונסיים במכתבו של מוהרנ"ת:

"גדולים מעשי ה' אשר נותן כח ליעף כמוני, לסבול מה שאני סובל
עתה, אשר הרבה אתם יודעים ויותר מזה מה שאני יודע בעצמי,
אשר לא יאומן כי יסופר שיוכל אדם לסבול זאת.

פוק חזי גבורתא דמרדך! מאד עמקו מחשבותיו אשר הקדים להאיר
בדיבורים קדושים ורמוזים ביד, והתנוצצות כזה, עד שמקיים

6 מקורות והערות

¹⁷ חיי מוהרנ"ן, קנז: קודם שנסע הנסיעה הנ"ל הכה כף אל כף בשמחה, ואמר: 'היום מתחיל
דבר חדש'. ואזי אמר: 'אנחנו דומין כמו מי שמנגן, והעולם מרקדין. ומי שאינו מבין ושומע
את הניגון, היא פליאה בעיניו מה הם רצים אחריו ומה הם מרקדין?!'. כך היא פליאה אצל
העולם, על מה אתם רצים אחרי?!. כשאשוב מדרכי, אני אוכל לנגן, ואתם תוכלו לרקוד.

¹⁸ נועם שיח, ח"ב, עמוד רי"ט.

ומחיה אותי גם עתה, עד שמחזק ומחיה על ידי גם אתכם, גם וכו'.
עד שיוזכנו גם להחזק רוחא דשית פרקין וכו', שישא לבי את רגלי
באמת ובאמונה שלימה לרקד מחמת שמחה. ותהילה לאל יש לנו
במה לשמות, גם לי גם לך ולכל החפצים באמת לאמתו".

ניגון וריקוד תורתו:

ה. והנה, החפץ לשמוע את הניגון המופלא ולרקוד לשמע צליליו, יפנה
נא אל תורתו של הנחל נובע מקור חכמה. כי כך שח רבינו הקדוש
על אודות תורתו הקדושה:

"אמר: העולם לא טעמו אותי כלום עדן. אלו היו שומעין רק תורה
אחת שאני אומר עם הניגון והרקוד שלה, היו כלם בטלים בבטול
גמור. הינו כל העולם פלו אפלו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם,
הכל היו מתבטלין בכלות הנפש מגדל עצם התענוג המפלא
והמפלג מאד מאד.

ואפשר להבינו: כי מי שהוא יודע ניגון ורקוד, הנה מי שמנגן מטבע
הניגון שנמשך נפש השומע אחר הניגון ומתבטל בכלות הנפש אחר
תנועות הניגון, כפי כל תנועה ותנועה של הניגון, כפי מה שיש בה
לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה.

מכל שכן מי שיכול לרקד שיהיה הרקוד מבין ממש כפי תנועת
הניגון. כי יש תנועות בכל איבר ואיבר ששייך לתנועות הניגון,
שאצל זאת התנועה צריכין לנענע בראשו או לכפל עצמו, וכיוצא

¹ עלים לתרופה, מכתב ריג.

בשאר איברים וברגלים, שצריכין לעשות תנועה בגופו וברגליו כפי תנועות הנגזר מהן ממש. ובפרט מי שמנגן נגון עם דבורים ושיר, שמסדר שיר ודבורים

ונהו התענוג הגדול מכל התענוגים, ואין תענוג גדול מזה. ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מהתענוג. אשרי עין ראתה זאת, כי גם בעולם הבא אין הכל זוכין לשמוע ולראות זאת, רק מי שפירח בערב שבת וכו'.

ואלו העומדים סביבו אין יכולין ויודעין מה לעשות, רק יש להם כלות הנפש והשתוקקות נפלא מעצם התענוג, והוא עומד באמצע ועושה כנ"ל.

(והבן הענין היטב, כי אי אפשר לבאר זאת בכתב. ומי שהוא יודע נגון ורקוד, יוכל לשמוע מעט בלבו עצם נעימות ענג והשתוקקות הנ"ל בכלות הנפש ממש, עד שמתבטלים לגמרי, והבן).

וממשיך שם בהמשך השיחה, וזה לשונו:

"ובלשון אשכנזי שמעתי שאמר בוז הלשון: "זיי זאלן מיך הערן איין תורה, מיט דעם נגון, אין מיט איין טאג, וואלט די גאנצע וועלט אויס גיזאנגען" ~ אלו היו שומעין רק תורה אחת שאני אומר, עם הנגון והרקוד שלה, היו כל העולם פלו מתבטלין בכלות הנפש".

והזר ושאל: "וואס האב איך גיזאגט?" ~ "מה אמרת?". והשיב לו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה, שאמר בכל הנ"ל. ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה: "וואס מיינסטו?" ~ "מה אתה סובר?", אפלו חיות ועשבים וכו'".

ט. ואכן, ניגון וריקוד זה של תורת רבינו הקדוש יישמע בערי יהודה ובהוצות ירושלים, כאשר עת הזמיר יגיע ויתגלה משיח צדקנו במהרה בימינו¹.

י. אך גם היום, כאשר אין הניגון והריקוד מתנגן ומתרקד בגלוי. אפשר גם כן לזכות למעימה מאותו ניגון וריקוד, כי כך גילה לנו רבינו בהמשך שיחתו:

"גם, כל מי שסמוך ומקרב יותר, נעשה אצלו כל התנועות ממילא, כנראה בחוש במשל הנ"ל שמי שסמוך יותר אל הניגון והרקוד ומבין ביותר, נעשין אצלו ממילא כל התנועות של הניגון והרקוד מחמת גדל התענוג.

כנראה בחוש, שכשאדם שומע ניגון וריקודים מחמת התענוג שנמשך אחר הניגון הוא עושה אחריו גם כן אותן התנועות, והוא מנגן ומרקד גם כן קצת. כי נעשה אצלו ממילא תנועות הניגון והרקוד.

כמו כן, כשמקרב יותר אל הקדשה, כל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והרקוד, נעשה גם כן אצלו התנועות של כל הנ"ל של הקדשה ממילא. כל זה שמעתי בעצמי².

נמצינו למדים, שגם היום, ככל שנתקרב ונהיה סמוכים יותר אל תורת רבינו הקדוש, יתחיל הניגון להתנגן על מיתרי לבבנו ממילא, ותנועות הריקוד יתנועעו בקרבנו. אשרי הזוכה!

6 מקורות והערות

¹ כאשר יש בזה כמה שיחות ואכמ"ל. "והדברים סתומים ונעלמים מאד. אשרי המחכה לביאת הגואל, אז ישיגו שיחתו הקדושה" (חיי מוהר"ן, צ).

וישנם סודות רבים ועצומים בענין ניגון תורתו הקדושה, ואין כאן המקום להאריך בהם. ובספרנו על ענין הניגונים יתבאר אי"ה.

מחול הבעטלער:

יא. סוד גדול יש בריקודים שאנו רוקדים, כי בהם אנו מעוררים את המחול של הבעטלער השביעי, הבעטלער בלי הרגליים. אשר הוא במחולו וריקודו, גואל את ישראל מכל הכפירות והבלבולים, בגאולה השלימה.

• וכדי להבין את סוד הדברים, עלינו להציע לפני הקורא כמה הקדמות יקרות, אשר על ידם יבין את דברינו. ואלו הם:

יב. בתחילת המעשה הנורא של ה"שבעה בעטלערס" (שבעה קבצנים) מסופר כך:

"מעשה: פעם אחת הָיָה מְלֶךְ, וְהָיָה לוֹ בֵן יָחִיד. וְרָצָה הַמֶּלֶךְ לְמַסֵּר הַמְּלוּכָה לְבְנוֹ בְּחַיּוֹ, וְעָשָׂה מִשְׁתֵּה גָדוֹל (שְׁקוֹרִין בָּאֵל). וּבְנֵדָאֵי בְּכָל פֶּעַם שֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בָּאֵל, הוּא שְׂמֻחָה גְדוֹלָה מְאֹד. בְּפֶרֶט עֲתָה, שְׂמֻסֵּר הַמְּלוּכָה לְבְנוֹ בְּחַיּוֹ, בְּנֵדָאֵי הָיָה שְׂמֻחָה גְדוֹלָה מְאֹד.

... וכשנעשו שמחים מאד, עמד המלך ואמר לבנו: "היות שאני חוזה בכוכבים, ואני רואה שאתה עתיד לירד מן המלוכה, בכך הנראה שלא יהיה לך עצבות, כשתרד מן המלוכה. רק תהיה בשמחה!"

"וכשתהיה בשמחה – גם אני אהיה בשמחה. גם כשיהיה לך עצבות, אף על פי כן אני אהיה בשמחה, על שאין אתה מלך, כי אינך ראוי למלוכה, מאחר שאינך יכול להתחזק עצמך בשמחה בשאתה יורד מן המלוכה. אבל כשתהיה בשמחה – אזי אהיה בשמחה יתרה מאד!

וְקַבַּל הַבֶּן מִלֶּדֶךָ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיַד רִמָּה וְעִשָּׂה לֹא שָׂרִי מְלוּכָה, וְדַבְּסִים וְשָׂרִים וְחִיל. וְזֶה הַבֶּן מִלֶּדֶךָ הֵיחָד הַחֶסֶד, וְהָיָה אוֹהֵב חֻקְמָה מְאֹד. וְהָיָה אֲצִלּוֹ חֻקְמִים גְּדוּלִים, וְכָל מִי שֶׁהָיָה בָּא אֲצִלּוֹ עִם אֵיזָה דְבַר חֻקְמָה – הֵיחָד אֲצִלּוֹ בְּחִשְׁבֹת גְּדוּל מְאֹד, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם כְּבוֹד וְעִשְׂרֹת בְּשִׁבִיל הַחֻקְמָה, לְכָל אֶחָד בְּפִי רְצוֹנוֹ. מִי שֶׁהָיָה רוֹצֵה מְמוֹן – הֵיחָד נוֹתֵן לוֹ מְמוֹן, וּמִי שֶׁהָיָה רוֹצֵה כְּבוֹד – הֵיחָד נוֹתֵן לוֹ כְּבוֹד, הַכֹּל בְּשִׁבִיל הַחֻקְמָה.

וּמַחֲמַת שֶׁהָיָה חֲשׁוֹב אֲצִלּוֹ הַחֻקְמָה כָּל כֶּדֶף, הָיָה כְּלָם לֹקְחִין עֲצָמָן אֶל הַחֻקְמָה, וְעִסְקוּ כָּל הַמְּדִינָה בְּחֻקְמוֹת. כִּי זֶה הֵיחָד רוֹצֵה מְמוֹן, בְּדִי שֶׁיִּקְבַּל מְמוֹן עַל יְדֵי זֶה. וְזֶה הֵיחָד רוֹצֵה חֲשִׁיבוֹת וְכְבוֹד.

וּמַחֲמַת שֶׁכְּלָם עִסְקוּ רַק בְּחֻקְמוֹת, עַל כֵּן שָׁכַחוּ שֶׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה טַבְּסִיסִי מְלַחֲמָה. כִּי הָיָה כְּלָם עוֹסְקִין בְּחֻקְמוֹת, עַד שֶׁהָיָה כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה חֻקְמִים גְּדוּלִים, עַד שֶׁהִקְטִין שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה – הֵיחָד בְּמְדִינָה אַחֲרֵת חֶסֶד גְּדוּל מְכֻלָּם. וְהַחֻקְמִים שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה, הָיוּ חֻקְמִים מְפֻלְגִים גְּדוּלִים מְאֹד.

וּמַחֲמַת הַחֻקְמוֹת, נִתְפַקְרוּ הַחֻקְמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה. וּמִשְׁכּוֹ גַם אֶת הַבֶּן מִלֶּדֶךָ הַנִּזְכָּר לְדַעְתֶּם, וְנִתְפַקְרוּ גַם כֵּן. וְשֶׁאֵר בְּנֵי הַמְּדִינָה לֹא נִתְפַקְרוּ, מַחֲמַת שֶׁהָיָה עִמָּקוֹת וְדַקּוֹת גְּדוּל בְּאוֹתָהּ הַחֻקְמָה שֶׁל הַחֻקְמִים הַנִּזְכָּר, עַל כֵּן לֹא יָבִילוּ שְׂאֵר בְּנֵי הַמְּדִינָה לְכַנֵּס בְּאוֹתָהּ הַחֻקְמָה, וְלֹא הוֹיֵק לָהֶם אֶבֶל הַחֻקְמִים וְהַבֶּן מִלֶּדֶךָ נִתְפַקְרוּ בְּנִזְכָּר.

וְהַבֶּן מִלֶּדֶךָ, מַחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹ טוֹב, כִּי נוֹלַד עִם טוֹב, וְהָיָה לוֹ מְדוּת טוֹבוֹת וְיִשְׁרוֹת, הֵיחָד נִזְכָּר לְפַעֲמִים: הֵיכֵן הוּא בְּעוֹלָם, וּמָה הוּא עוֹשֶׂה וְכוּ'?! וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ עַל זֶה, עַל שֶׁנִּפְלַח לְמַבּוּכוֹת כְּאֵלוֹ, וְנִתְעָה כָּל כֶּדֶף. וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ מְאֹד. אֲבָל תִּכְרַף בְּשִׁהְיָה מִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם

השָׁבֵל – תִּזְרַח וְנִתְחַזַּק אֲצִלוֹ הַחֲכָמוֹת שֶׁל אֲפִיקוֹרְסִית הַנִּלְוֵה. וְכֵן הָיָה כְּמִה פְּעָמִים, שֶׁהָיָה נִזְכָּר כַּנִּלְוֵה, וְהָיָה גֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ. וְהִתְקַף בְּשֵׁהַתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׂ עִם הַשָּׁבֵל – תִּזְרַח וְנִתְחַזַּק אֲצִלוֹ הָאֲפִיקוֹרְסוֹת כַּנִּלְוֵה.

יג. והנה, בהמשך המעשה, עוזב רבינו את סיפורו על הבן מלך ומדינתו, ומתחיל לספר על זוג הילדים שנאבדו ביער, עד שמצאו שבעה קבצנים זה אחר זה – כולם בעלי מום; אחד עיוור, והשני חרש ובן הלאה – וכל אחד מהם נתן להם לחם.

ולאחר תקופה התחתנו הילדים יחד, ובכל יום מימי ה"שבע ברכות", בא בעטלער אחד, ובירך אותם שיהיו כמותו. ואז גילו להם שאינם בעלי מום כלל, רק שבעיני העולם הם בעלי מום, מחמת שאין להם שום ראייה ושמיעה וכיו"ב בעולם הזה.

יד. ועל כל אחד מהבעטלערס גילה רבינו בנפרד, כל מעשי תקפו ונבורתו של אותו בעטלער. אך בהגיעו אל הבעטלער השביעי, הבעטלער שהוא בלי רגליים, לא גילה את סיפורו של אותו הבעטלער.

נמצא אם כן, ששני דברים לא גילה לנו רבינו במעשה זו: א. את המשך הסיפור עם הבן מלך ומדינתו שנפלו בכפירות. ב. סיפורו של הבעטלער השביעי.

כי "נִמְרַח הַמַּעֲשֵׂה, הִינּוּ מִה שֶׁהָיָה בְיוֹם הַשְּׁבִיעִי, הִינּוּ עֲנִיִּן הַבְּעַטְלֵיר שֶׁהָיָה בְּלֹא רַגְלִים, וְגַם סִיּוֹם הַתְּחִלַּת הַמַּעֲשֵׂה מֵעֲנִיִּן הַמְּלֵךְ הַנִּלְוֵה – לֹא זָכִינוּ לְשִׁמְעָה, וְאָמַר שְׂלֵא יִסְפְּרָה עוֹד. וְהוּא הִפְסֵד גָּדוֹל, כִּי לֹא נִזְכָּה לְשִׁמְעָה עוֹד עַד שְׁיָבֹוא מְשִׁיחַ בְּמַתְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן."

טו. כי אכן סיפורו של הבעטלער השביעי, הוא סיפורו של משיח, אשר בימיו "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים", ויתקנו הרגלים בשלימות. ואז יבוא הבן מלך ומדינתו על תיקונם, כי יתבטלו כל החכמות המדומות והכפירות".

טז. ועתה, הט אונך ושמע היטב את הרז הנפלא¹⁷:

"זה וזה, סיפור אחד הוא. כי זה שבלא רגלים, במחול וריקוד רגליו הקדושים מתקן ומעלה את הבן מלך שנפל מהאמונה.

וזה כל המלחמה עתה בעק' בי'ית משיחא, אשר האפיקורסות יורד מן השמים, והולך ומתגבר בכל עת ועת, וממילא מתגבר על ידי זה גם שאר כל החטאים ועוונות ופשעים. והבן מלך [שהם כלל נשמות ישראל שנקראים בני מלכים] מחמת שנולד עם טוב [כי נמשכו

מקורות והערות

¹⁷ וכדלהלן בסעיף הבא.

¹⁸ כוכבי אור, אמת ואמונה, אות טו: ולכן לולא דמסתפינא הייתי אומר אף על פי שלא סיפר אדמו"ר ז"ל את כל המעשה של הבעטליר השביעי, אבל הסיפור הזה מהבן מלך, זה בעצמו הוא קצת מהסיפורים הנעלמים של המעשה מהבעטליר השביעי. כי כפי אשר יספר אדמו"ר ז"ל בענין התפארותם הקדוש שהעקום בצווארו מתקן בקולו דייקא את הזוג וכו', והבעל חטוטרות מתקן ומעלה בכתפיו דוקא את אנשי הכת וכו', וכן כולם. וכפי המבואר בדבריו הקדושים בליקוטי תניגא סימן פ"א שבריקוד הרגלין מחמת שמחה של מצוה, מעלין את האמונה, עיין שם. וכפי הנראה בכל סיפורי מעשיותיו הקדושים שגמור כל סיפור המתחיל 'ויהי היום' סובב והולך להסיפור שמקודם.

מכל זה יש לרמז לפי עניות דעתי גם בהמעשה הזאת, שגמור הסיפור המתחיל 'ויהי היום', שהוא המעשה של זה שבלא רגליים, סובב והולך לגמור הסיפור שמקודם, שהוא המעשה של הבן מלך שנפל מהאמונה, שהשני דברים האלה לא גמר אדמו"ר ז"ל. כי זה וזה, סיפור אחד הוא. כי זה שבלא ידיים, בניגון ידיו הקדושות מתקן ומרפא את הבת מלכה, וזה שבלא רגלים במחול וריקוד רגליו הקדושים מתקן ומעלה את הבן מלך שנפל מהאמונה. וכו'.

ממחשבה עליונה דקודשא בריך הוא] קול דודי דופק ונוקש בקרבו בכל עת ועת, שעל כן הוא זוכר את עצמו בכל פעם 'היכן אני בעולם ומה נעשה עמי' וכו'.

אבל תיכף ומיד כשמתחיל להשתמש עם שכלו חוזר ונתחזק אצלו החכמות של אפיקורסות, ובשביל זה הסוף שירד גם ממלכותו וממשלתו כמובן שם. כי מלכות הוא בחינת אמונה, והם תלויים זה בזה בידוע.

ואביו של הבן מלך כשצפה וראה כל זה, הזהיר אותו העיקר על שמחה, שיתחזק עצמו בשמחה גם בעומק נפילתו וירידתו ממלכותו ואמונתו, כי זה כל תיקונו.

כי זה הוא אתערותא דלתתא שיתעורר עליו ביותר ויותר שמחת המחול וריקוד הרגלין של הבעמליר השביעי, שעל ידי זה בעצמו יחזור למלכותו ואמונתו ביתר שאת ויתר עז'.

יז. ובמילים פשוטות:

בדורנו התחלנו להתעסק בחכמות – אפילו קדושות – אך שכחנו טכסיסי מלחמה, ומלוחמים תמימים ופשוטים הפכנו ללמדנים מפולפלים. וכך נפלנו מהאמונה הפשוטה, וקבלת עול מלכות שמים בתמימות, וראשנו מלא בכפירות ובלבולים וחלישות הדעת.

6 מקורות והערות

¹ וכמבואר כמה וכמה פעמים בספרי רבינו שיעקר השגת התכלית האמיתית הוא רק בתמימות ובפשיטות, ובפרט על ידי העסק במלחמת התפילה, לחגור חרב התפילה על ירכו, להרבות בתפילות ותחנונים והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, בפרט בשדות וביערות. וכבר גילה לנו רבינו, שה"אומרי תהילים" הפשוטים הם ישימו את הכתר על ראשו של משיח, ואכמ"ל.

וכשאנו מתגברים, גם בעת נפילתנו מהמלכות והאמונה, לא ליפול לעצבות, רק לשמח את עצמנו בריקודים ומחולות, אנו מעוררים את הבעטלער השביעי, אשר הוא במחולו וריקודו גואל אותנו מכל הכפירות והבלבולים וחלישות הדעת, ומביא את הגאולה השלימה.

יח. ואם כבר דיברנו על אותו בעטלער, כדאי לכם לדעת ש¹⁴:

אותו בעטלער [אשר הוא בעצמו סיפר את סיפור הבעטלערס...] עוסק לגלות את העדן העליון שהוא למעלה מכל תפיסה והשגה, שהוא "תכלית האמונה שלמעלה מדעת ושכל האנושי"¹⁵.

מקורות והערות

ונעתיק רק אחת מעשרות השיחות שבענין זה (שיחות הר"ן, קנד):

שמעתי בשמו שאמר, שיעקר מה שהגיע למודריגתו הוא רק על ידי ענין 'פראסטיק' (פשוטות), שהיה מדבר הרבה ומשיח הרבה בינו לבין קונו, ואמר תהילים הרבה בפשוטות. ועל ידי זה דייקא הגיע למה שהגיע. ואמר: אם הייתי יודע שהשם יתברך יעשה ממני מה שאני עתה, דהיינו חידוש כזה, הייתי עושה ביום אחד מה שעשיתי בשנה כולה (כלומר שהיה מזדרז כל כך בעבודתו עד שמה שהיה עושה ועובר השם יתברך בשנה כולה היה עושה ביום אחד).

והיה מתגעגע מאד אחר מעלת העבודה בבחינת 'פראסטיק' באמת, ואמר: "איי איי פראסטיק". גם אמר, שדיבר עם כמה צדיקים גדולים ואמרו גם כן שלא הגיעו למודריגתם כי אם על ידי ענין פראסטיק, שעסקו בעבודתם בפשוטות גמור בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו וכו', ועל ידי זה הגיעו למה שהגיעו - אשרי להם.

¹⁴ בסעיף זה ניסינו לבאר במילים קצרות, את דבריו של ראבר"נ בתפילה דלהלן. וציינו כמה מראי מקומות לזה.

¹⁵ ענין זה הוא ע"פ המבואר בליקוטי מוהר"ן תורה ח', עיין שם וב"ביאור הליקוטים" באריכות. ובכלליות הענין הוא, שיש תורה ותפילה, התורה הוא הגן, והתפילה הוא העדן, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. והצדיק האמת עוסק להאיר עלינו הארת העדן, וכו'.

ולכן, עיקר עניינו של אותו צדיק הוא להאיר את אור התפילה וההתבודדות, כי רק על ידי התפילה ניתן להשיג את אור העדן בעצמו. ולכן גם מזולזל כל כך בעיני העולם עסק התפילה וההתבודדות, והצדיק העוסק בזה. כי אין הם עוסקים בהשגת העדן העליון, אלא בהשגות (קדושות, אך) אנושיות ושכליות²³.

ומה שמוטל עלינו הוא לחפש ולהתגעגע אחר אותו בעמלער קדוש, "ובקשו את יי אלקיהם ואת דוד מלכם". אך, כל חיפושנו אחר אותו בעמלער / אותו צדיק יסוד עולם שיתקן את העולם במחולו וריקודו – צריך גם הוא להיות מתוך מחול וריקוד ושמחה אין קץ.

יט. הן על זאת יתפלל כל חסיד [תפילתו הנוראה של רבי אברהם ב"ר נחמן]:

**"רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲזְרֵנוּ מֵעַתָּה שָׁגַם כָּל חַיְפוּשׁ וְחִפְקָשָׁה וְשִׁפּוּבוֹת
הַלֵּב לְמַצִּיאוֹת הַמִּנְהִיג, יְהִי כָּל הַיּוֹם מִתּוֹךְ הַגִּילָה וְחֵלֶל לְשִׁמְדָּה,
בְּמַחֹל וְרִיקוּד וְחִינּוּגָא בְּהַעֲלֵה לְעֵדן הַשְּׂמֵחָה שְׂבוּיִם הַשְּׂמִינִי, עֵין
לֹא רְאֵתָה וְכוּ'. כִּי זֶה הוּא תַּקְלִית הָאֲמוּנָה שְׁלִמְעָלָה מִדַּעַת וְשִׁבְלֵ
הָאֲנוּשִׁי.**

מקורות והערות

²³ ליקוטי מוהר"ן ח"ב, צג: שמעתי בשמו, שאמר לענין המחלוקת שהיו חולקים עליו. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו:): "כרום זולת לבני אדם" אלו דברים העומדים ברומו של עולם, ובני אדם מזולזלין בהם, ומאי ניהו, תפילה. על כן מוחמת שכל עסקו תפילה. כי בענין תפילה היה מרבה לדבר עם אנשיו, והזהירם מאד להרבות בתפילה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, כמבואר בספריו הקדושים. ויותר מזה הירבה לדבר עמו, וחיזק אותנו בהתחזקות בלי שיעור, להרבות בתפילה והתבודדות. על כן בני אדם מזולזלין בו ומבזין אותו וחולקין עליו, כי כל עסקו הוא תפילה, שהם דברים העומדים ברומו של עולם, ובני אדם מזולזלין בהם. והבן.

וּפֹאֶשֶׁר אֶתְּהָ מִרְמֹז לָנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַבֵּן מִלֶּךְ שְׂפֹאֶשֶׁר הַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּשִׂכְלוֹ, לֹא הָיָה לוֹ יְכוּלָת כָּלֵל לְהַגִּיעַ לְחֲדָרֵי הָאֱמוּנָה. אֲשֶׁר עֲבוּר
זֶה מוּבָרַח לְדָחוּת וְלִכְשָׁל לְגַמְרֵי אֶת הַשִּׁכְל וְכָל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת
הַטּוֹרְרוֹת וּמוֹנְעוֹת מִזֶּה. כִּי הוּא הוּא בְּעִקַּר הַתְּפִילָה הַעוֹמֶדֶת
בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבַתְּכֵלִית תַּחֲסֹף תַּחֲסֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה לְבָנֵי אָדָם
בַּתְּכֵלִית הַזּוֹלוֹת⁷⁷.

ב. אשרי העוסק לחפש אחר זה הצדיק האמת מתוך שמחה ומהול.
ומתחזק גם בתוקף נפילתו מהאמונה ומהמלכות, לשמוח ולרקוד.
ולהיכלל בריקודו של אותו בעטלער המביא את העולם לתיקונו.
"וּבְכָר יְדוּע נִדְל נִפְלְאוֹת עֲרֵבוֹת נְעִימוֹת קַדְשֵׁת הַרְקוֹד שְׁלוֹ, כִּי מִי
שֶׁלֹא רָאָה זֹאת לֹא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו"⁷⁸.

מקורות והערות

⁷⁷ תפילות מרבי אברהם ב"ר נחמן (הועתק בספר חכמה ותבונה סימן כב).

⁷⁸ חיי מוהר"ן, רסג.

כח הריקודים

ובו כ"א סעיפים

בפרק זה נבאר כוחם העצום של הריקודים, להמתיק הדינים וכו"ב

ששון ושמחה:

- א. טרם ניכנס לבאר את כוחם העצום של הריקודים, עלינו להזכיר ראשית כל, את הכח הפשוט שיש בריקודים, לשמח את האדם. כי "על ידי הריקודין והתנועות שאתה עושה בגוף, נתעורר לך שמחה"^א.
- ב. ולכן, גם כשהאדם עצוב אל ימנע מלרקוד בריקודים ותנועות של שמחה, והריקודים בעצמם יעוררו את השמחה בלבנו. עדי יזכה לשמחה בשמחה עצומה שאין לה קץ, אמן.

המתקת הדינים:

- ג. כבר גילה לנו רבינו הקדוש ש"על ידי ריקודים והמחאה כף אל כף נעשה המתקת הדינים". וגילה לנו כמה תורות על כך. וסיכום הדברים בקיצור נמרץ הוא:
 - א. על ידי הריקודים והמחאה כף אל כף, מעוררים למעלה שינשב בלבנו רוח הצדיק האמת, שמבטל את הנאווה והכפירות שהם סיבת החרון אף והדינים, וזוכים לאמונה וענווה ונמתקים כל הדינים^ב.

מקורות והערות

^א ספר המידות, שמחה ח.

^ב ליקוטי מוהר"ן, י.

משנת כח הריקודים ברסלב

ב. על ידי הריקודים, ממשיכים אור הבינה לתוך הרגליים והברכיים, ומגרשים כל החיצונים והדינים הנאחזים שם, וזוכים לבכורה וברכה¹.

ד. ויש כח לריקודים להמתיק את הדין, ממש כמו "פדיון נפש" שנותנים לצדיקים אמיתיים².

ה. ולאור גילוי זה הלכו כל אנ"ש בכל הדורות, ובכל עת אשר היו נצרכים להמתיק איזה דין וגזירה, מכל סוג שהוא, היו עוסקים בריקודים והמחאת כף, מתוך אמונה פשוטה. ואכן ראו עין בעין ישועת ה'.

ו. והסיפורים בענין זה רבים מספור, ומתחדשים עשרות סיפורים בכל יום, כי הריקודים מועילים להמתיק כל מיני דינים שבעולם. הן מ"מקשה לילד"³, והן מאחד שצריכים לגייסו לצבא⁴, וכן הלאה.

מקורות והערות

¹ ליקוטי מוהר"ן, מא.

² כמובן מתורה מ"א, וכן מפורש בליקוטי עצות (שמחה יב) וז"ל: ריקודין של מצוה, כגון ששונה יין בשבת ויום טוב או בחתונה של מצוה או בשארי סעודת מצוה, ושונה במידה וכונתו לשמים, לזכות לשמחת ישראל, לשמוח בשם יתברך אשר בחר בנו מכל העמים וכו', ונתעורר לשמחה על ידי זה עד שנמשך השמחה לתוך הרגלין, והיינו שמרקד מחמת שמחה, על ידי זה מגרש החיצונים הנאחזים בהרגלין, וממתיק ומבטל כל הדינים, וזוכה לקבל כל הברכות.

וההתלהבות הזאת של הרקודין היא אשה ריח ניחוח לה. אבל מי שמרקד בהתלהבות היצר היא בחינת אש זרה, והיין ששתה הוא בחינת יין המשכר שמשם אחיזת החיצונים, חס ושלום. נמצא, ריקודין דקדושה ממתיקין הדינים כמו פדיון!

³ כאשר סיפר רבי ישראל בער אודסר איך שרקד הוא ורבי שלמה וועקסלער זצוק"ל, כאשר היתה בתו מקשה לילד, עד שילדה לחיים ולשלום.

ז. וגם אם כבר נגזר עליו בשמים לשובתו שיהיה לו איזה צרה ח"ו, ורק על ידי צרה זו יכול לקבל טובה נצחית. אף על פי כן אם יציית לצדיק האמת ויעסוק בריקודים והמחאת כף, יכול לעשות כלים נפלאים לקבל בהם טובת ה' בלי שום צרה, אמן.

ביטול גזירות:

ה. על אף שכבר הזכרנו שריקודים מסוגלים להמתקת הדינים, עלינו להדגיש שהריקודים מסוגלים לבטל – לא רק את הדינים הפרטיים

מקורות והערות

¹ כאשר מספר רבי שמואל העשיל פרידמאן זצוק"ל ביומנו "תולדות שמואל", ח"ל בתוך דבריו: קודם שעמדתי לעבודת הצבא הלכתי בכל יום להתפלל בקלוזי שלנו, והיינו בשמחה, גם רקדנו ... והייתי בשמחה מאד ורקדתי הרבה, וכבר אמרנו שמבואר בספרי רבינו הקדוש שעל ידי ריקודים ממתיקין הדינים.

² כוכבי אור, אמת ואמונה, אות ט: וענין התפילה על צרכי הגוף עיין בהלכות עירובי תחומין הלכה ג' ובהלכות מילה הלכה ה' אות ד' ואות ה'. והמובן מדבריו הקדושים בדרך כלל, שאף על פי שכל הצרות והיסורים אשר ישלח השם יתברך על האדם, הכל הוא כפי אשר ייטיב לנשמתו לעד ולנצח, אבל על פי רוב יכול להיות שכל זה הוא כפי שלא התפלל עוד על זה (או שלא הרבה על זה בתפילה), אבל בעוצם התקונים הנעשים על ידי תפלתו יכול להיות שיתהוו אצלו כלי עד שיהיה ביכולתו לקבל מאיתו יתברך גודל חסדו ורחמיו המרובים, עד שלא יזיק לו עוד ישועתו בגשמיית להצלחת נפשו ברוחניות, ולא יהיו נחשבים עוד לשני הפכיים גם לחיוב דעתו יתברך, כי את שניהם יהיה ביכולתו לקבל אחר כך כפי התיקונים שיהיו נעשים על ידי תפלתו או "על ידי השמחה והמחאת כף וריקודין", או על ידי התקשרות לצדיקים ותפילת הצדיקים ושאר המתקוניהם (לכפר להעונות ולהושיענו בכל הישועות) או על ידי שאר העצות המובאים בדברי אדמו"ר ז"ל, אשרי שיאחו בהם:

(ולפעמים, אינו תלוי בכל זה, ולכן אין מה להרהר חס ושלום על איזה צרה שלא תבוא אפילו אם הירבה בתפילה וכיוצא, כי בודאי בודאי הכל לטובתו והצלחתו הנצחית, אשר סוף כל סוף יאמר על כל זה "אורך ה' כי אנפת בך" וכו' וכמובא בליקוטי הלכות נשיות בפנים הלכה ד' עיין שם).

השורים על האדם אלא – את כל הגזירות המרחפות מעל בני ישראל רח"ל. ואם ירקדו באמת ובתמים, יבטלו את כל הגזירות שננזרו עלינו, ותהיה הגאולה ברחמים!

ז. ובשנת תקס"ג כשנשמעו שמועות מבהילות על הגזירות שרוצה הצאר ניקולאי ימ"ש לגזור, וביניהם גזירת הקמנוניסטים. הירבה רבינו הקדוש בשנה זו בריקודים, ורקד הרבה מאד, כדי לבטל את הגזירות.⁷

י. וכן מסופר, שכששאל חמיו של מוהרנ"ת, רבי דוד צבי הגדול, את חתנו: 'מה אומר רבכם על הגזירות הנשמעות?', ענה לו מוהרנ"ת: 'הרבי שלי אומר שאם נרקוד ונמחא כפיים יתבטלו הגזירות!'. ובשמוע זאת חמיו, מצאו הדברים חן בעיניו ואמר: 'מיר גיפעלט אויך אזוי!'. 'וציוה אז גם כן לאנשיו שיעשו ריקודין וכו'. והדמעות והבכיות שיצאו מהריקודין אי אפשר לספר⁸.

יא. ומוסיף רבי שמואל הורביץ ומבאר שמלבד הסוד הנורא שבדבר, יש בזה גם טעם על פי פשוטו:

'ועל פי פשוט מובן, כי [אם יעסקו] רק בתחינות ובקשות, עלול שיפלו לעצבות וחולשה מזה, וכל עיקר הדינים והרעות נעשים על ידי העצבות, ואם כן כשנוטים לעצבות, אדרבא יתגברו הדינים יותר ויותר חס ושלוש. ועל כן העצה לשבר העצבות על ידי הריקודין, וממילא נשבר ונמתק הדין הבא על ידי העצבות, וממילא נפתח הלב

מקורות והערות

⁷ כמסופר באריכות בחיי מוהר"ן סימן קט"ז, ועוד.

⁸ שיחות מכת"י רבי שמואל הורביץ, בעיבוד לשוני.

לבקש מהשם יתברך, ונמתקין הדינין. מלבד הסודות הגדולות שיש בכל דברי רבינו ז"ל!

אשרי ההולך בתמימות ופשיטות, ומאמין שיש כח בריקודים והמחאת כף להמתיק כל הדינים ולבטל כל הנזירות שבעולם.

יב. ומלבד כל זה, מסוגלים הריקודים להחיש את ביאת גואלנו, כי בריקודנו אנו מעוררים את מחולו וריקודו של הבעמלער החינר, וזוכים לראות באותו יום בו יקויים מקרא שכתוב "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים"¹⁴.

רפואה שלימה:

יג. מלבד המתקת הדינים הכללית, מסוגלים הריקודים לרפאות את החולה מחליו. כי מלבד ההמתקה של הריקודים, הרי שעצם השמחה מרפאת את האדם מכל מחלותיו. כי כל המחלות אינם אלא מקלקול השמחה.

והשמחה, מעוררת את העשרה מיני נגינה, אשר הם מחיים את עשרה דפיקין שיש באדם, ומבריאים אותו מכל מחלותיו, אמון¹⁵.

מקורות והערות

¹ שם.

¹⁴ וכאשר נתבאר בארוכה בפרק "שורש הריקודים" עיי"ש.

¹⁵ ליקוטי מוהר"ן ח"ב, כד: מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחורה בכל כוחו. וכל החולאת הבאין על האדם, כולם באין רק מקלקול השמחה.

כי יש עשרה מיני נגינה שהם בחינת שמחה, כמו שכתוב (תהלים צ"ב): "עלי עשור וכו' כי שמחתני ה' בפעלך" וכו'. ואלו יוד מיני נגינה באין בתוך עשרה מיני דפיקין, והם מחיין אותן. ועל כן כשיש קלקול ופגם בהשמחה, שהיא בחינת יוד מיני נגינה, על ידי זה באין

יד. עד כדי כך, שכל מה שנקראת השמחה שלעתיד בשם "מחול", הוא כי על ידי עוצם השמחה שיהיה אז יתרפאו כל החולים ויתבטלו כל המחלות".

טו. וכשהיתה לכתו של רבינו, מרת שרה ע"ה, כאב שיניים. אמר לה רבינו הקדוש שתשמח את עצמה, והכאבים ייעלמו. וכשאמרה לו שהכאבים אין נותנים לה לשמוח, אמר לה שתעשה את עצמה כאילו היא שמחה. אך הוסיף ואמר שעוד תזכה לבוא לשמחה גדולה כל כך עד שתרקד משמחה.

וכן היה, שקיבלה שמחה עצומה, עד שבאמצע היום סגרה את התריסים והתחילה לרקוד. ואכן כשפרצה בריקודים של שמחה, נעלמו כל הכאבים ונתרפאה".

מקורות והערות

חולאת מן היוד מיני דפיקון, שנתקלקלן על ידי קלקול היוד מיני נגינה, שהם השמחה כנ"ל. כי כל מיני חולאת כלולים ביוד מיני דפיקון, וכן כל מיני ניוגונים כלולים ביוד מיני נגינה. וכפי קלקול השמחה והניגון, כן בא חולאת כנ"ל. וגם חכמי הרופאים האריכו בזה, שכל החולאת על ידי מרה שחורה ועצבות, והשמחה הוא רפואה גדולה.

²⁶ שם: ולעתיד תתגדל השמחה מאד, ועל כן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ירושלמי סוכה פרק לולב וערבה ובמדרש רבה שמיני פרשה יא): 'עתיד הקדוש ברוך הוא להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא', דהיינו שיעשה מחול לצדיקים, והוא יתברך יהיה ראש חולה, כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (גדרים מ), שנאמר: "ה' יסעדנו על ערש דויו". כי אין להחולה שום חיות, רק השכינה מחיה אותו. ולעתיד על ידי השמחה יתתקן כל החולאת כנ"ל, ואז יהיה השם יתברך ראש חולה, דהיינו ראש המחול כנ"ל, כי השמחה היא בחינת תיקון החולה כנ"ל. ובשביל זה נקראין השמחה והריקודין חולה כנ"ל, כי הם תיקון החולאת כנ"ל.

²⁷ כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, אות לג: הודעת העתידות מרפואת בתו שרה על ידי התעוררות השמחה, שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו ששמע מפי איש אחד שמע מפיה בעצמה. (אמר המעתיק: שמעתי מאנשי שלומנו שכך היתה המעשה שהיה לה כאב שיניים, ואמר לה רבנו

טז. ובדרך זו הלכו כל אנ"ש, שהאמינו באמת ובתמים בכח הרפואי של הריקודים הפשוטים. וכאשר ישנם על כך סיפורים אין ספור¹⁰.

יז. וכך מסופר על רבי ישראל קרדונר¹¹:

"פעם, חלה במחלה אנושה, ור' נתן טראוויצער מצפת ששמע על מחלתו, נכנס לבקרו כשהוא מציע לו סגולה. ר' ישראל לא אבה לנעת בסגולה בשום אופן, למרות שלפי כל הסימנים היו רגעיו ספורים.

כשיצא ר' נתן את הבית, התאמץ ר' ישראל בשארית כוחותיו, קם ממיטת חליו, ויחד עם אחד מאנשי שלומנו ששהה בביתו החל לרקוד בשמחה. הוא רקד ורקד במשך שעות ארוכות עד שנתמלא זיעה, ומיד סרה מחלתו ולא יספה שוב אליו"...

יח. וראה לדוגמא את מכתבו של הרה"ק רבי שלמה וועקסלער זצוק"ל שכותב לפי תומו לחברו רבי ישראל בער אודסר ששכב חולה בטבריה:

6 מקורות והערות

ז"ל שיהיה לה שמחה, ואמרה 'הלא כואב לי', אמר לה שתעשה את עצמה כאילו שמחה. ואמר 'עוד יהיה זמן שתבוא מזה לשמחה כל כך עד שתרקד ואז יהיה לך רפואתך', וכך הוה שהגיע לה שמחה גדולה, עד שבאמצע היום סגרה הלאדין [התריסים] ורקדה ונתרפאה).

¹⁰ וראה ב"תולדות שמואל", שמספר איך שכב חולה בביתו, וכל הרופאים התייאשו ממנו, וכשהגיעו אליו אנ"ש, התחילו לרקוד ולשמוח מחצות הלילה עד הבוקר, עד שקם מחליו והיה כאחד הבריאים.

¹¹ בטאון "מאור הנחל", תשרי תשס"ג, עמוד 66, תחת הכותרת "הריקודים שנצחו את המחלה".

"הנה בראותי איגרתך הרבה נשבר לבבי ותיכף קיימתי להגיד לאנ"ש להזכירך, והתפללנו אצל כותל המערבי, ובלילה הזכרנוך בריקודים להמתיק הדינים ממך".

יט. אשרי המתהלך באמת ובתמים, ורוקד ושמה, עד שזוכה לרפואת הגוף והנפש. עדי נזכה כולנו לראות במחול הגדול לעתיד לבוא, אמן.

רווחים עצומים:

ג. מלבד כלליות ההמתקה והישועה הנעשית על ידי הריקודים, זוכים לעוד רווחים עצומים על ידי הריקודים.

כי הרי כבר הזכרנו בפרק "סוד הריקודים", שעל ידי הריקודים נתעלים כל הבחינות השייכות לסוד הרגלין. נמצא אם כן, שעל ידי הריקודים זוכים לכל הדברים דלהלן¹⁷:

א. על ידי הריקודים מתקן מה שפגם באמונה, וזוכה לתקן את האמונה, שתהיה לו אמונה שלימה זכה וברה¹⁸.

מקורות והערות

¹⁷ מכתב זה מועתק גם בספר הנפלא "בצילו של הרבי" עמוד 97.

¹⁸ וכאשר מבואר כל זה בליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה פ"א, וכאן העתקנו את לשון ה"ליקוטי עצות".

¹⁹ ליקוטי עצות, אמת ואמונה נא: על ידי שמחת תורה ומצוות עד שמרדק מחמת שמחה על ידי זה נתעלה האמונה הקדושה (ע"פ ליקוטי מוהר"ן ח"ב פא): וביארנו ע"פ המובא בליקוטי תפילות, עיי"ש.

משנת כח הריקודים ברסלב

- ב. על ידי הריקודים 'נתעלה בממוץ', וזוכה "להמשיך שפע טובה ופרנסה טובה ועשירות גדול בקדושה ובטהרה לו ולזרעו ולכל ישראל"².
- ג. ובפרט 'תומכי התורה', מתעלים על ידי הריקודים. ונשפע להם שפע גדול, לתמוך בלומדי תורה בריווח ובכבוד³.
- ד. על ידי הריקודים זוכה לבנים. וגם חשוכי בנים יכולים לזכות לזרעא חייא וקיימא על ידי השמחה והריקודים של מצוה. ומלבד זה, ניצול גם מצער גידול בנים⁴.
- ה. על ידי שמתגבר לשמוח עד שבא לריקודים, יכול להתוודות ויודוי דברים לפני ה' לפרט כל הטאיו, ועל ידי זה מתקן כל פגמיו⁵.

מקורות והערות

² ליקוטי עצות, ממון ופרנסה נא: על ידי שמחת תורה ומצוה עד שמרקד מחמת שמחה, על ידי זה האדם נתעלה בממוץ (שם): וביארנו ע"פ המובא בליקוטי תפילות, עיי"ש.

³ כמבואר שם ובליקוטי תפילות בארוכה.

⁴ ליקוטי עצות, בנים יג: מי שאין לו בנים, ירגיל את עצמו לשמוח בשמחה של מצוה וילמד תורה ויעשה כל המצוות בשמחה, והשמחה תהיה גדולה כל כך עד שירקד מחמת שמחה, על ידי זה יזכה לבנים (שם): וביארנו ע"פ המובא בליקוטי תפילות, עיי"ש.

⁵ ליקוטי עצות, וידוי דברים ה: צריך לפרש את החטא כי צריכין להתוודות כדיבורים דייקא בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות, לפעמים ישכח מאיתו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדיבור להתוודות ועוד מניעות רבות. והתיקון לזה - לשמוח הרבה בשמחה של מצוה, כגון חתונה של מצוה או שאר שמחה של מצוה, שיתגבר לשמוח בשמחה גדולה, עד שירקד הרבה מחמת שמחה, ועל ידי זה זוכה להתוודות כדיבורים. ועל ידי זה יתקן פגם חטאיו (ע"פ ליקוטי מוהר"ן קעח).

- כא. מלבד כל זה, הרי שהמשמח את עצמו בשמחה של מצוה, עד שבא לידי ריקודים. זוכה לשמירה מיוחדת מן השמים, שהקדוש ברוך הוא בעצמו שומר אותו שלא ייכשל בפגם הברית^{כב}.
- פוק חזי והשתומם על המראה הגדול הזה, מה יכולים לזכות בעבודות פשוטות ותמימות...

מקורות והערות

^{כב} ליקוטי מוהר"ן, קסט: [אחר שמבואר שם סוד השמחה המגיעה עד לכדי ריקודים, כתוב שם בזה"ל:] עוד מצאתי, שזהו בחינת ושמר ה' לך את הברית. כי כשתזכה לשמחה אזי השם יתברך בעצמו ישמור לך את הברית, דהיינו שיהיה בעורך לשמור את הברית קודש, כי עיקר פגם הברית הוא על ידי עצבות כידוע, כי פגם הברית בא על ידי הקליפה הידועה שנקראת ליליית, על שם, שמיללת תמיד שזהו בחינת עצבות, ועל כן עיקר שמירת הברית זוכין על ידי שמחה, כי על ידי שמחה זוכין שהשם יתברך בעצמו יעזור לו לשמור את הברית קודש כנ"ל.

כיצד מרקדיין

ובו נ"א סעיפים

בפרק זה נבאר ענייני הריקוד, איך וכיצד מרקדיין

המונעים מלרקוד:

- א. כבר הזכרנו בפרק הראשון שעיקר הקושי שיש לו לאדם להרים את רגליו ולרקוד, הוא הגאווה והכבוד. ולכן, ראשית כל על האדם לבער הגאווה מקרבבו, ולדעת שעיקר הגדולה והכבוד הוא לשמוח לפני ה'.⁴
- ב. אך גם מי שאין הגאווה מונעת בעדו מלרקוד, קשה לו לפעמים להרים רגליו לרקוד לפני ה'. והסיבה הפנימית לזה היא: הדינים והגזירות! "כי כשיש צרות חס ושלום, הן צרות בכלליות או בפרטיות, אי אפשר לרקוד. כי כשיש דינין מוסרין אותן לשלוחי הדין ... והם בחינת רגלין, ואזי הרגלין כבדים מחמת הדמים שנתפשטו לשם, היינו הדינין, כי דמים בחינת דינים. ... ועל כן בעת הדין והצרה, חס ושלום, אי אפשר לרקוד, כי אז אי אפשר להגביה הרגלין, כי הרגלין הם כבדים בשעת התגברות הדינין מחמת שהדמים שהם בחינת דינין נמשכין אז לתוך הרגלין כנ"ל.
- אבל כשיוצאין הדמים, שהם הדינין, מהרגלין, דהיינו כשנמתקין הדינין – אזי הרגלין קלים, ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שירקד מחמת השמחה"⁴.

⁴ ליקוטי מוהר"ן, קסט.

ג. ומהי העצה לכך? איך מוציאים את הדינים מהרגליים? מגלה לנו רבינו הקדוש:

"ולהמתיק הדין, הוא על ידי שהאדם דן את עצמו, דהיינו על כל מה שעושה ידין וישפוט בעצמו את עצמו על כל דבר, אם כך ראוי לו לעשות, ויפשפש במעשיו, ויתקנם כראוי על פי דין ומשפט התורה.

ועל ידי זה שהאדם דן וישפט את עצמו, על ידי זה ממתיק ומבטל הדין שלמעלה. כי 'בשיש דין למטה אין דין למעלה'. ואז כשנמתק הדין, אזי יוצאין הרמים מהרגליו, ואזי יכולה השמחה להתפשט ברגליו, עד שזוכה לריקודין².

ד. ולכן, מי שמרגיש שרגליו כבדים ואינו יכול להתרומם לרקוד בשמחה. יראה להתוודות לפני ה', על כל מעשיו שאינם טובים, ולשפוט את עצמו. עד שיבטל את הדינים מעליו, ויזכה להרים ידיו ורגליו בשירים וריקודים, אמן.

ה. וגם אם אין האדם זוכה ל"משפט" אמיתי, גם הוא אֵל יתייאש מן הרחמים. רק יפרש שיהתו לפני השם יתברך, ויספר לפניו מרירות לבו, עד שזה עצמו ייחשב כמו 'משפט'. וכמו כן, יקשר עצמו לכל הצדיקים האמיתיים, ואז יימשך עליו כח המשפט של הצדיקים האמיתיים, ויתבטלו ממנו הדינים.

מקורות והערות

² שם. וממשיך רבינו הק' ומגלה: וזהו 'זהיה עקב תשמעון', 'זהיה' לשון שמחה, 'עקב' הם הרגליו. היינו לזכות לשמחה עד שהעקבים שהם הרגליו ישמעו השמחה, זה זוכין על ידי 'את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם'. שתשמרו לעשות בעצמכם המשפטים והדינים, שעל ידי זה נתבטל הדין שלמעלה כנ"ל, ואז 'זהיה עקב תשמעון' שתשמעו השמחה בהרגליו על ידי שיוציאים משם הדינים כנ"ל.

ו. וכתפילתו של מוהרנ"ת, שמבקש בזה הלשון¹:

"רבונו של עולם, ידעתי כי אין בי כח לזה לסלק כל הדינים
והמשפטים מעלי על ידי משפטי ודיני, כי איני עוסק בזה בראוי.
אך על זה באתי לבקש ולהתחנן לפניך בעל הרחמים, שדברי אלה
שאני מדבר לפניך, יהיה במקום המשפט שאני צריך לשפט את
עצמי.

והנעזר בך המשפט הקדושה של כל הצדיקים והיראים האמתיים
שעסקו בזה כל ימיהם, ודנו ושפטו את עצמם יותר ויותר ממה
שהיה מוגיע להם פמה פעמים, וקבלו על עצמם וסבלו יסורים
וצרות וענויים קשים ומרים עבור כלל ישראל, והרבה מהם מתו
ונחרגו על קדוש השם ביסורים קשים ומרים מאד, בזכותם ובהם
תגרש ותשבר ותמתיק ותבטל כל המשפטים והדינים ממני ומכל
בני ביתי ומכל הנלויים אלי ומכל ישראל.

ותבטל כל הצרות בקלל ובפרט, בגשמיות וברוחניות, בגוף ונפש
וממון ולא תתן כח לשום שלוחי הדין הנקראים רצים בחינת רגלין
שילכו לעשות איזה דין בישראל חס ושלום, לא לכלל ישראל ולא
לכל יחיד ויחיד מישראל.

עד שגזפה על ידי בטול הדינים, לשמחה גדולה. שתגדיל השמחה,
עד שתגיע לתוך הרגלין, שגזפה לרקוד הרבה מתוך שמחה. נגילה
ונשמחה בישועתך, בשמחה וגלה רנה דיצה וחדוה".

6 מקורות והערות

¹ ליקוטי תפילות, קבב. מיוסד על תורה זו; תורה קסט. והעתקנו כאן תפילה זו, לא לשם מחקר או מידע, אלא כדי שתוכל גם אתה לאמרה זה עתה.

ז. ובטרם נסיים ענין זה, נזכיר שוב⁷, שאין לו לאדם להיבהל בראותו את הקשיים העומדים נגדו ומונעים אותו מלשמוח ולרקוד. רק יאחזו ברצונותיו הטובים, וה' יסבב סיבות לטובה שיזכה לשמוח ואף לרקוד.

וכעדות מוהרנ"ת במכתביו ויומנו, והרי לך אחת מעשרות הפעמים בהם הוא מדבר מענין זה. וזה לשונו:

"ותדע שהשם יתברך היה בעזרנו להיות שמחים הרבה בסעודה שלישית, מה שלא על על דעתי כלל. כי אדרבא, היה לי אז כבידות ולב נשבר. והש"י עזרני בנפלאותיו להפוך הכל לשמחה גדולה, עד שהגיע עד הרגלין"⁸.

ח. ואגב; יותר קל למחוא כפיים מאשר לרקוד ברגליים, כי הרגליים שקועים יותר בקליפות! ולכן, אפשר להתחיל עם מחיאת כפיים, ולאט לאט ייצא ממאסר הקליפות, ויזכה גם לרקוד, אמן.

ריקוד במחשבה:

ט. דבר פלא אנו מוצאים בדברי מוהרנ"ת, והוא: אפשר לרקוד – לא רק במעשה, אלא – גם בדיבור או במחשבה!

מקורות והערות

⁷ וכאשר דיברנו בזה בפרק 'אימתי מרקדין', כשדיברנו על ריקודים בשבת קודש.

⁸ עלים לתרופה, מכתב קמז.

¹ ירח האיטנים, סימן י: וממילא מובן, כי בתחילה נתגלה הארת הידיים שזה בחי' מחאת כפיים, מאחר שאין שם אחיזה להסט"א כ"כ, וגם כי הם סמוכין ביותר להרוח שבלב. וכנראה בחוש, שבשעת שמחה שנתעורר הרוח החיוני שבלב אזי בנקל וקרב יותר שימחא האדם בכפיים מחמת שמחה, ממה שיתעורר גם לריקודין ברגלין ממש.

י. וכך הוא כותב במכתבו לבנו:

"וכבר אמרתי, שצריכין לרקוד בכל יום! ובודאי שמעת זאת, ועתה חזרתי ודיברתי בזה, כי לפי עוצם היסורים והבלבולים וכו' העוברין על כל אחד עתה, אין עצה כי אם לשמח את עצמו בכל הנ"ל, ולרקוד בכל יום; בעובדא, או במילולא לדבר עם חבריו מזה, או על כל פנים במחשבה".¹

יא. וכן הוא כותב במקום אחר:

"ומאחר שאתה ברוך ה' מיושבי בית המדרש של אדוננו מורנו ורבינו ז"ל, ואתה מוכרח לצאת לחוץ בכל יום, על כל פנים תקיים 'שמח זבולון בצאתך', ולרקד בכל יום במחשבה או במעשה ... ואז טוב לך לנצח".²

יב. וכדאי לדעת מדיבור זה, לעיתות חירום, בהם אין האדם יכול לרקוד בפועל. למען דעת שגם אז אפשר לרקוד לפני ה' בדיבור ובמחשבה.

יג. והאמת, שמצאנו בחינה זו בדברי רבינו הקדוש, וכדלהלן:

"לענין ריקודין, אמר, שכשהוא יושב בין העולם הוא יכול לרקוד ריקוד נפלא מאד. וגם פעם אחת שמעתי בעצמי שאמר: בשעה שיושב בין העולם, אני דומה כמי שכל העולם עומדים סביבו והוא מרקד מאד".³

מקורות והערות

¹ עלים לתרופה, מכתב צא.

² עלים לתרופה, מכתב צד.

³ חיי מוהר"ן, רמא: שמעתי בשמו שאמר: 'מתי יש לי התבודדות?' ואמר, שבשעה שכל העולם עומדים סביבו והוא יושב בתוכם, אז יש לו התבודדות. כי הוא יכול לצעוק בקול

וכך שורר ב"שיר ידידות":

"חֲכָמְתוֹ עֲמְדָה לוֹ, עַד בְּהִיזוֹתוֹ יוֹשֵׁב בְּקֶהֱל אַנְשִׁים שְׂמֵחַ בְּעֵז וְרִקְדָּה
רְקוּד נִפְלֵא וְצִעֵק לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד
סוּפוֹ בְּאֵין מִבֵּין וְחֻכָּם".

יד. ועתה, נעתיק לפניך דבר נפלא ביותר מתוך ספר "תולדות שמואל",
הפלא ופלא. וזה לשונו:

"הייתי פעם אחד בעצבות, אמר לי ר' אברהם חתן ר' מנדל נ"י,
שארגיל עצמי לילך ברחוב תמיד עם ניגון במחשבה, ולעשות מכל
פסיעה ופסיעה ריקוד חדש במחשבה. והחיה אותי מאד עם זה

מקורות והערות

דממה דקה וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו. וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש בעצמו שיש
לו קול דממה דקה, שיכול לעמוד בין העם והמוון אנשים, ויצעק בקול דממה דקה מסוף
העולם ועד סופו, וכל האנשים סביביו לא ישמעו כלל.

וכן לענין ריקודין אמר, שכשהוא יושב בין העולם הוא יכול לרקד ריקוד נפלא מאד. וגם
פעם אחת שמעתי בעצמי שאמר בשעה שיושב בין העולם אני דומה כמי שכל העולם
עומדים סביבו והוא מרקד מאד, ובתוך כך באו כלי זמר של חתונה.

אחר כך באיזה זמן דיבר עמנו, וגילה גם לנו קצת ענין זה, שנוכל לעמוד בין אנשים ולצעוק
בקול דממה דקה וכו', כמבואר במקום אחר.

ולשלמת הענין אעתיק חלק מהשיחה על ענין הצעקה בקול דממה דקה, משיחות הר"ן
(שיחה טז), וז"ל: דע, שיכולין לצעוק בקול דממה דקה בצעקה גדולה מאד ולא ישמע שום
אדם כלל, כי אינו מוציא שום קול כלל, רק הצעקה היא בקול דממה דקה, וזה יוכל כל
אדם. דהיינו שיצייר במחשבתו הצעקה ויכניס קול הצעקה במחשבה ויצייר בדעתו קול
הצעקה ממש עם הניגון כדרך שצועקין. ויכנס בזה עד שיצעק ממש, בבחינת קול דממה
דקה, ושום אדם לא ישמע כלל".

⁷ יומנו וספר תולדותיו של רבי שמואל העשיל פרידמאן, מחבורתו של רבי אברהם ב"ר נחמן
בבאראדיטשוב [ולאחמ"כ בעיה"ק ירושלים].

הדרך, כי ידוע בכל הספרים בפרט בספרי רבינו הקדוש, שעיקר עבודת ה' יתברך הוא על ידי שמחה, לשמח את עצמו בכל מה דאפשר".

ריקוד קדוש:

- טו. הריקוד שעליו אנו מדברים ומעוררים, אינו ריקוד של הוללות וכיו"ב, רק ריקוד של שמחה של מצוה, ריקוד של אמונה ותקוה ונענוע.
- טז. ואכן, כך היה ריקודם של אנ"ש נראה. עד כדי כך שכשראה הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל זיע"א, את אנ"ש רוקדים, התבטא ואמר: "רואה אני שלא 'חסידים' הם הרוקדים, אלא 'צדיקים'"¹⁴.
- יז. ולא רק גדולים כרבי מרדכי מטשרנוביל הבחינו בקדושת ריקודם של אנ"ש, אלא כל מי שהיה רואה אותם בריקודם, הבחין בזאת. וגם עיתונאים שעסקו לסקור חסידויות, היו מציינים תמיד את ריקודם של אנ"ש, שכולו ספוג קדושה של תקוה ונענוע¹⁵.

מקורות והערות

¹⁴ שיש"ק ג, רמב: בעת החתונה המפורסמת בין בתו של הצדיק רבי אהרן בן הרב הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל זצ"ל עם רבי ישראל בן שרה בת רבינו זצ"ל, והיה אז גם רבי מרדכי על החתונה אף על פי שהיה אז חולה מאד, כשכבר עמד ללכת לישון נעמד והסתכל על אנשי שלומנו הרוקדים, והתפעל ואמר: "רואה אני שלא חסידים הם הרוקדים, אלא צדיקים".

¹⁵ וכך מתאר הסופר בנימין דאווידזאן מפולין, בכתבה שערך על חסידי ברסלב בעיתון פולני אשר יצא לאור בוורשא, לפני השואה: לאחר התפילה מתקיים ריקוד "אם אין אני לי מי לי" "אם אמרתי מטה רגלי" ניוונו של הלובלינער רב. הריקוד אורך בין רבע לחצי שעה, "יידן זייט אייך ניט מייאש" "יהודים אל תתיאשו!", כאן בגלות המרה צריך להתחזק בביטחון באמונה. "אם אמרתי מטה רגלי חסרך ה' יסעדני" - מורמים הרגליים היהודיות הצנומות, עם נעלים בוציות, הבוץ מועף לגובה.

יה. ואפילו מתנגדים ממש, כשהיו רואים את ריקודם של אנ"ש, הבינו שיש כאן משהו פלאי... יש כאן איזה צדיק שעומד ומרקיד את אנשיו..."²¹

יט. וריקודם של אנ"ש היה ספוג כולו באש קודש של שמחה, רשפי אש שלהבת י-ה, ועל התלהבות ריקודם נאמר "אשה ריח נוחה להשם"²².

מקורות והערות

כך מתחבקים יד ביד. אחרות, אהבת ישראל, זה הסוד של האומאנער חסידים, אפילו כשאין בבית לקנות לחם ל"ע, או לשלם דמי שכירות חודשיים, חייבים להיות בשמחה! לא שמחה של הוללות אלא שמחה של 'בטחון' של 'אני מאמין בביאת המשיח'.

²¹ וכן מתואר בבטאון "מאור הנחל", תשרי תשס"ג, עמוד 67:

ריקודו של רבי ישראל קרדונר, כשלעצמו, היה מופלא שבמופלא. עצם הנשמה, תשוקתה וכלותה ואין קץ געגועיה נבעו והתבטאו בכל תנועה ובכל הטייה, וכל מי שענינו חזו במראה הגדול והנורא נמס ליבו והיה למים, ואף לבבות מאובנים של מתנגרים חריפים במשמע.

היה זה ביום הפורים הקדוש והנורא, יום בו מתגלה אור הצדיק בכל העולמות עד למטה למטה. ר' ישראל קרדונר ישב בביתו והתחיל למלאות גרונו יין ולרקוד ולשמוח, "וראיתי" - מספר ר' ישראל בער - "שבכל רגע שהוא היה שותה יותר, הוא יוצא מהעולם לעולם אחר". כטוב לבו ביין פתח את הדלת ויצא שתוי לרחוב "להודיע! להודיע! להודיע!", ויעבור עד מקום המתנגרים הגדולים והחריפים. נכנס לבית התקהלותם וגדוליהם מסובים בראש השולחן ושותים לשכרה, "והוא נכנס כמו בבית שלו ורקד. היה שם זקן אחר ר' ליישקע, שהיה הראש של כל המתנגדים, אז אמר לי: אתה מביין הריקודים של ר' ישראל? אתה מביין מה זה? זה ריקודים פלאיים!"... "הוא ראה את הריקודים של ר' ישראל, הוא נתבטל לגמרי".

על אחת מלילי שבתות רבים, מספר ר' ישראל בער באותו סגנון: "רקדנו בליל שבת בריקודים כאלה, בשמחה כזו, עד שכל המתנגרים התבטלו לגמרי!"...

²² כמבואר בליקוטי מוהר"ן, מא. שהתלהבות הריקודים הוא אש קודש וכו'.

[ואגב; כשנודע לאנ"ש שבאומאן מפטירת מוהרנ"ת בעירו ברסלב, נענה רבי נפתלי ואמר: "כבר בראש השנה הבחנתי בריקודו שרקד עמנו שהוא נפרד מאתנו" ~ מוהרנ"ת רקד אז בהתלהבות נוראה¹⁰].

ב. ולעובדא ולמעשה: גם אם אין אנו בדרגתם הגבוהה, ועדיין אנו רחוקים מאד מהתלהבות אמיתית וקדושה. אבל על כל פנים, כל כוונתנו בריקודינו הוא כדי להלהיב את הלב בשמחה של מצוה, ושמחת האמונה.

בא. והוצרכנו להדגיש זאת, כי רבינו הקדוש מלמד אותנו ש"זה לעומת זה עשה האלקים", ולעומת הריקודים הקדושים, ישנם ריקודים הבאים מהתלהבות של היצר רח"ל.

בב. ואף על פי שמעלת הריקודים גדולה מאד, "אבל מי שמרקד בהתלהבות היצר, זה נקרא חטא של נדב ואביהוא, שכתוב בהם 'ויקריבו אש זרה' ... ושם יש, חס ושלום, אחיזה להחיצונים"¹¹.

בג. וכבר היה מעשה עם 'רקדן' טמא שהגיע לאומן והתחזה לעובד ה', ורימה רבים בריקודיו הסוערים. אך תְּדִי עֵין מֵאֲנִ"ש הכירו בוזהמתו, וגירשוהו עד שהתגלה נבלותו לרבים".

6 מקורות והערות

¹⁰ שיש"ק.

¹¹ ליקוטי מוהר"ן, מא: אבל מי שמרקד בהתלהבות היצר, זה נקרא חטא של נדב ואביהוא, שכתוב בהם (ויקרא ז'): "ויקריבו אש זרה". נדב ואביהוא, הם נצח והוד. והתלהבות שבקדושה, נקרא יין המשמח, שעל ידו נמתקים הבכורות. ואש זרה, נקרא יין המשכר, התלהבות היצר. ושם יש, חס ושלום, אחיזה להחיצונים, אשר לא צויה אותם.

מקורות והערות

¹⁷ שיש"ק ה-שסג: הגיע פעם מקורב חדש בעל הדרת פנים אל אנשי שלומנו שבאומאן, וכינה עצמו בשם רבי יענקל, ואף אחד לא הכירו ולא ידע מאין מקומו. לאט לאט כבש מקום בין אנשי שלומנו והחל אף לדרוש ברבים, והיה מדבר בדרך גדלות כרב גדול, ואף התנהג במנהגים משונים. ולמשל, כשקראו לו לעלות לתורה ורצה החזן לומר עבורו 'מי שבירך' לא אבה ולא מסר בשום פעם שם אמו.

הוא היה יודע לרקוד ריקודים מיוחדים כשחקן קרקס. פעם אמר בהלצה על הכתוב וירא בלק - היום ראיתי את בלק. פעם עלה לבימה ואמר על עצמו: אני סתם שקרן ואשמדאי אני וכו'. מצד שני היה עוסק הרבה בצדקה והיה הולך להתרים אנשים ולאסוף לחם לחלקם אחר כך לעניים.

והנה רוב אנשי שלומנו התמימים, לא הכירו והבחינו בחסרונו, שאינו אלא כלי ריקן ולץ גמור. ורק כמה בודדים ממש ובראשם רבי לוי יצחק ז"ל עמדו לו בדרכו ולא חגגו עמו בחגיגותיו. וגם רבי שמשון בארסקי ז"ל הביט עליו בעין לא טובה. והיו גוערים אלו מאנשי שלומנו ברבי לוי יצחק ז"ל, בהקשותם עליו מדוע נטפל הוא לבעל צדקה כמוהו ומדקדק בחסרונו.

פעם החל לרקוד ריקודים עליוזים ונפלאים על ספסל צר מאד, ובאו רבים מתושבי העיר, אנשים ונשים, לראות פעלוליו, עד שהחל להיות תערובות סביבו. הלך רבי לוי יצחק ודחף ברגלו את הספסל בכדי שיפול. תיכף התרגזו עליו איזה אנשים מתושבי העיר והעיפו לו את כובעו, ואף רצו להכותו ממש וכדומה.

ונמשך כך הדבר עוד זמן רב עד שקם אחד המיוחד מאנשי שלומנו רבי אהרן יוסף גערשינאו ז"ל והרעים בקולו לפני אנשי שלומנו עד כדי דמעות, בטענו לפניהם איך נותנים ללץ כמוהו להחשאר בין אנשי שלומנו.

וה' היה בעזרם, שבאיזה יום אחד נכנס לקלויז אדם אחד מעיר פראסקאוו, ותיכף כשראהו יענקל זה, ברח כנשור נחש ולא ראוהו יותר. וסיפר זה האדם שהמטרה מחפשת אחריו אחר עשותו בעירו כמה וכמה מעשים רעים ומכוערים. לבסוף מת יענקל זה בעיר גזילרדע הסמוך לטשקנט על ידי שנשרף במיטתו שנדלקה מתנור דולק. גם אחד מאנשי שלומנו שנתחבר עמו מאד בשם הרשל תפסה אותו המטרה בקיוב על עבירות משמעות, כאסיפת כספים וכדומה, ונשלח למקום לא ידוע ולא חזר משם יותר.

נד. ומעשה אבות סימן לבנים, להיזהר מריקודים שאינם תואמים את רוח ישראל סבא. ומסנגון השירים הטמאים, שאינם גורמים שמחה קדושה של הודאה וגעגועים, רק מסעירים את הדמים העכורים, ומלהיבים איש זרה.

ועל אלו הריקודים נאה להמליץ מאמר ישעיה הנביא "ושעירי
יִרְקְדוּ שָׁם"¹⁷, שפירושו "ריקוד שדים"... אשר ענין השדים הוא חמימות הלב להבלי העולם הזה"¹⁸.

נה. והעיקר לשמוע שיריהם ולרקוד ריקודיהם של אלו אשר קיבלו עליהם עול תורה ועבודת ה'. וכאשר כבר הדריך אותנו רבינו הק', ש"על ידי הנגינה, אדם ניכר אם קיבל עליו עול תורה"¹⁹.

נו. ועד כדי כך הדברים מגיעים, עד שכאשר רקדו פעם אנשי שלומנו, והשתתף בריקודם אחד ששלח את בנו ללמוד בבתי ספר של המשכילים הציונים, אשר הוחרם על ידי הבית דין של ירושלים, יצא רבי אברהם ב"ר נחמן ממעגל הריקוד, ולא אבה להשתתף עם הלה בריקוד...²⁰

6 מקורות והערות

¹⁷ ישעיה פרק יג פסוק כא: וְרָבְצוּ שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בְּתִיָּהֶם אֲחִים וְשָׁכְנוּ שָׁם בָּנוֹת יַעֲנָה וְשֹׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם.

¹⁸ כמבואר בליקוטי מוהר"ן ח"ב, ה.

¹⁹ ליקוטי מוהר"ן ח"ב, לא: על ידי הנגינה, אדם ניכר אם קיבל עליו עול תורה. וסימן: "בכתף ישאו" (במדבר ז), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין יא): 'איך ישאו אלא לשון שירה', שנאמר: 'שאו זמרה ותנו תוף', ומקרא זה נאמר במשא בני קהת, שהיו נושאים בכתף את הארון, היינו בחינת עול תורה.

²⁰ שיש"ק.

ריקוד של שמחה:

בו. עיקר עניינו של הריקוד, הוא להמשיך את שמחת הלב ושהוא אור הבינה לתוך הרגליים. ולכן עיקר ענין הריקוד הוא לרקוד ריקוד של שמחה.

מקורות והערות

ג.ב. אין כאן כוונה לעורר מדינים בין בני ישראל, רק לשמור על גדרי ההלכה והתורה המסורה לנו. ומי לנו גדול ממוהרנ"ת - אשר היה כל כולו לימוד זכות וטוב עין - ומאריך ואעפ"כ היה מעורר על דבר זה של לימוד התשב"ר על טהרת הקדוש, בלי שום תערובת רע ח"ו רח"ל, וכותב בכל עת לשונות נוראים של קינות וקללות וכיו"ב על ענין נורא זה. [ובפרט בספר 'מכניע זדים' שם כותב על המשכילים 'ימח שמם' וכיו"ב].

ועל החרם הראשון שהיה נגד אלו הבתי ספר, חתום גם רבי אפרים ב"ר נפתלי, בן תלמידו של רבינו הקדוש, ותלמידו של מוהרנ"ת.

ומוהרנ"ת בליקוטי הלכות מחמיר עד למאד בענין זה של הבתי ספר הללו, עד כדי כך שכותב שאסור אפילו לשלוח את בנו ללמוד בחיידר שלומד שם ילד שהולך בשעות אחרות לבית ספר שבו. וז"ל בתוך דבריו:

"אשרי מי שזוכה בימים האלה להתרחק את עצמו ואת בניו מהם. ואם אין בידינו למנעם בעוונותינו הרבים, על כל פנים החיוב על כל אחד מאנשי ישראל הכשרים להזהיר את בניו ואת בני בניו לדורות שיתרחקו בכל מיני התרחקות מדרכים אלו, ושלא ליתן את בניו לחדר שלומדים בו אחד מהבנים אלו ההולכים בדרכים אלו הרעים הנ"ל, אף על פי שאצל זה המלמד אין עוסקים בלימוד הרע הזה, רק לומדים אצלו תורה הקדושה גמרא ופוסקים, רק שקצת תלמידים לומדים במקום אחר אלו העניינים, אף על פי כן אסור להתחבר עמהם כלל, שלא ימשיכו את בניו חס ושלום לדרכם הרעה ולסברותיהם המרות. שלא יכניסו בו חס ושלום, איזה תאוה ללמוד ספריהם הרעים, רחמנא ליצלן. והשם יתברך ירחם על כללית ישראל, וימהר גאולתנו ויביא לנו את משיח צדקנו במהרה בימינו. אז יתגלה האמת, כמו שכתוב, "אמת מארץ תצמח וכו'".

והרה"צ ר' שמואל שפירא היה נותן לכל אברך קונטרס ובו נדפסים החרמות שעשו במשך הדורות על אלו הבתי ספר, למען יהיו נגד עיני האדם להיזהר ולהישמר מהם, ולבלי להצטנן מאלו החמורות שבחמורות.

כה. וכבר התאונן על כך רבי אברהם ב"ר נחמן באמרו על ריקודם של אנ"ש: "איך זעה א ריקוד פון דביקות, אבער נישט א ריקוד פון שמחה". ~ "אני רואה ריקוד של דביקות, התלהבות וכיו"ב. אך לא ריקוד של שמחה"^{כב}.

כי אכן קל יותר לרקוד מתוך התלהבות ודביקות, מאשר לרקוד ריקוד של שמחה אמיתית, "כי לזכות לשמחה זה קשה וכבוד להאדם לזכות לזה יותר משאר כל העבודות"^{כג}.

כט. ולכן עלינו לראות ולהשתדל שיהיה ריקודנו ריקוד של שמחה, לשמוח בה' ובתורתו ובצדיקו ובחסדיו עמנו וכו' וכו'. ואז נמשך שמחת הלב לתוך הרגלין ונמתקין כל הדינים.

ל. ועלינו לראות, שלא נרקוד רק ברגלינו. כי אין מדובר כאן ב"תהלוכה" אלא ב"ריקוד". ועל השמחה לעלות מהרגליים עד ללב ולמח.

לא. "כי שמחה הוא קומה שלימה מרמ"ח אברים ושם"ה גידים, ועל כן כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות שיעבור בכל השמחה מראש ועד עקב. כי לפעמים השמחה רק ברגלין, ולפעמים בלב, או

מקורות והערות

^{כב} שיש"ק ג, תעא.

^{כג} שיחות הר"ן, כ: ואמר, כי לזכות לשמחה זה קשה וכבוד להאדם לזכות לזה, יותר משאר כל העבודות! ענה ואמר: כפי הנראה שאי אפשר לבוא לשמחה כי אם על ידי ענייני שטות, לעשות עצמו כשטות ולעשות ענייני צחוק ושטות וכו' כמבואר במקום אחר, ורק על ידי זה באין לשמחה.

בהמוחין. אך עיקר השמחה, שיעבור בכל השמחה, היינו בכל הקומה שיש בהשמחה^{כב}. [והעצה לזה, ראה בהערה כה].

מקורות והערות

^{כא} ליקוטי מוהר"ן, קעח: כי שמחה הוא קומה שלימה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים, ועל כן כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות שיעבור בכל השמחה מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק ברגלין, ולפעמים בלב, או בהמוחין, בחינת (ישעיה ל"ה): "ושמחת עולם על ראשם", אך עיקר השמחה שיעבור בכל השמחה, היינו בכל הקומה שיש בהשמחה.

^{כב} שם: וצריך לזה מצוות רבות, כי שורש נקודות כל המצוות היא השמחה, כי (תהלים י"ט): "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", וכל מצוה מתרי"ג מצוות יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה. ועל כן אם פגם באיזה מצוה הן מצוות עשה או לא תעשה, אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה האיבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמוח שם, מחמת שפגם שם באותה המצוה שנקודתה שמחה כנ"ל, ואדרבא, יש לו דאגה שהוא היפך השמחה, בבחינת (שם ל"ח): "אדאג מחטאתי", ועל כן על ידי זה מרגיש ונזכר החטא שעשה מקודם.

אך על ידי ריבוי המצוות, כי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון^{כג} (חגיגה כז). על ידי זה נתבטל הדאגה של החטא המונעת השמחה, כי ריבוי אור השמחה של ריבוי מצוות שלו, נתלהב, ומבטל המניעות של החטא, ואזי יכול להתודות. ועל ידי וידוי דברים נתתקן עולם הדיבור כמבואר במקום אחר (לעיל בסימן ע"ח).

כי פגם החטא בנפש, והנפש הוא בחינת הדיבור, בבחינת (שיר השירים ה): "נפשי יצאה בדברו", ועל כן צריך להתודות בדיבורים דוקא לתקן ולבנות פגם הדיבור, כמו שכתוב (הושע י"ד): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", ועיין במקום אחר. ועל ידי שנתקן ונבנה הדיבור על ידי ודוי דברים, על ידי זה נעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שנתעורר הקול דלעילא ונתייחד עם הדיבור, כי צריך התעוררות תחתון היינו לבנות הדיבור, ועל ידי זה מתעורר ומתאוה הקול ומתייחד עם הדיבור.

וזה בחינת (תהלים ק"ג): "עושי דברו לשמוע בקול דברו", ואיתא בזה (לך לך דף צ): "זכיון למשמע קלין מלעילא". היינו על ידי "עושי דברו", שמתקנין הדיבור על ידי זה "לשמע בקול דברו", שנתעורר הקול להתייחד בדיבור, וזכיון למשמע קלין וכו'. (ויש בזה עוד דברים נפלאים בענין שמיעת קול נגינה וקול כלי זמר). וזה (ישעיה נ"א): "ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה", היינו שנמצא בתוך הששון ושמחה, תודה, בחינת וידוי דברים, וקול זמרה כנ"ל.

'קפיצות':

לג. כמה פעמים נזכר בדברי רבינו "קפיצות" וריקודים¹². וכן נהגו אבותינו; כיוסף הצדיק שהיה 'מפוז ומכרכר' כדי לשמח את נפשו בבית שביו במצרים¹³. וכדוד המלך שהיה מכרכר בכל עוז לפני ה'י¹⁴.
לג. ומהרנ"ת מקשר את פיזוויז וכרכוריו של יוסף הצדיק, לענין ה"מילתא דשמותא". כי יוסף התגבר על עצבותו "ועמד בנסיון והתחזק גם שם בשמחה, כמו שכתוב 'ויהי יוסף איש מצליח' כמו שמבואר במדרש שהיה מפוז ומרקד. כי במרירות הגלות כשמתגבר העצבות ביותר, זהו עיקר העצה: לעשות מילי דשמותא כדי לשמח את נפשו במרירות כזה.

🌀 מקורות והערות

¹² חיי מוהר"ן, צו: סיפר בימי אלול שחלם לו שהיה רוצה ליכנס בבית לשמוע קול שופר, ועבר לפני בית אחד ושמע ששם מזמרין ומכין כף אל כף ומרקדין מאד ושמהין "בקפיצות וריקודין גדולים בדרך השמחים והשוחקים מאד". עניתי ואמרתי: הלא לכאן בודאי טוב ליכנס לשמע קול שופר.

וכן בליקוטי מוהר"ן ח"ב, מח. ומובא הלשון להלן.

¹³ ליקוטי הלכות, הוראה ו, לט: ועל כן נאמר ביוסף הצדיק 'הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו', שיודע לנשב ולנפח העפרורית מלב ישראל וכו' כנ"ל. וזהו 'אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך', כי מאחר שאתה יודע לפתור חלום כזה ולתקנו שזהו מחמת שאתה יכול לברר היכלי התמורות על ידי התגברות השמחה בעצותיך העמוקות, וכמו שאיתא במדרש (פרשה פו) על פסוק 'ויהי איש מצליח' שהוא לשון 'מפוז ומרקד', שגם בעבודתו בבית הסהר היה מפוז ומצליח לשמח נפשו. כי עיקר העצה לשמח נפשו, במילי דשמותא כמו שמבואר בדברינו הרבה בזה. על כן אמר לו 'אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת' בודאי 'אין נבון וחכם כמוך', כי בודאי אתה זוכה לברכת השכל שזוכין על ידי שמברין היכלי התמורות על ידי התגברות השמחה וכנ"ל.

¹⁴ וכמובא באריכות בפרק "מצות השמחה והריקודים".

וכמו שכתוב בדוד, שהיה משנה מעמו לפני אבימלך. שהיה שם בסכנה גדולה בגלות גדול, ועל כן עשה שם מעשה שטות, זיתו על דלתות השער, וירד רירו על זקנו^{כב}.

לד. ובתחבולות תעשה מלחמה, להגדיל את השמחה ולהלהיבה. וכאשר מספרים על רבי דוד צבי דאשיוועסקע שהיה איש שמח מאד, ולא פעם בעת הריקודים בקלויז, היה עולה על ספסל וצועק לאנ"ש "יותר חזק" "יותר חזק" ו"שמארקער" "שמארקער" תוך כדי שהוא מכה באצבע צרידה. והכל כדי להגדיל את השמחה ולהלהיבה...?

לה. ולעובדא ולמעשה: "העיקר להיות בשמחה תמיד. וישמח עצמו בכל מה שיוכל, ואפלו על ידי מלי דשטותא, לעשות עצמו בשומחה ולעשות עניני שטות וצחוק או קפיצות ורקודים, כדי לבוא לשמחה, שהוא דבר גדול מאד"^{לא}.

מקורות והערות

^{כב} ליקוטי הלכות, הודאה ו, נו. וזה זיוסף היה במצרים, כי העיקר על ידי זיוסף היה במצרים, שהקדים ה' יתברך רפואה למכה לשלוח מקודם את יוסף למצרים ונמכר לעבד שהוא בחינת מרירת העצבות שהוא בחינת עבדות וכו', ועמד בנסיון והתחזק גם שם בשמחה, כמו שכתוב 'ויהי יוסף איש מצליח' כמו שמבואר במדרש הנ"ל שהיה מפזז ומרקד.

כי במרירת הגלות, כשמתגבר העצבות ביותר, זהו עיקר העצה: לעשות מילי דשטותא, כדי לשמח את נפשו במרירות כזה. וכמו שכתוב בדוד, שהיה משנה מעמו לפני אבימלך, שהיה שם בסכנה גדולה בגלות גדול, ועל כן עשה שם מעשה שטות זיתו על דלתות השער וירד רירו על זקנו וכו'. ועל כן עיקר קיומם במצרים ויצאתם משם, היתה על ידי זיוסף היה במצרים, שהקדים לשלוח את יוסף הצדיק לשם וכנ"ל.

^ל שיש"ק ד, תרד.

^{לא} ליקוטי מוהר"ן ח"ב, מח. ובס"ד יתבאר ענין המילתא דשטותא באר היטב, בספרנו על ענין השמחה, אי"ה. [ולמותר לציין, שאין הכוונה לשגעונוט, וד"ל]

ריקוד של התעוררות:

- על אף שהוכרנו שעיקר הריקוד הוא ריקוד של שמחה, אף על פי כן ישנם עוד סוגי ריקודים; ריקודים של יראה, ריקודים של צעקה, ריקודים של געגועים. ונזכיר כאן כמה מהם:
 - לו. מוהרנ"ת מספר לנו על רבינו הקדוש, שדרכו היה "לרקד על ידי ניגון של התעוררות ויראה".^ל וכלשון מוהרנ"ת כשמתאר את השבת "שבע ברכות" של בת רבינו, מרים, בשנת תקס"ה: "והיו מזמרים אז ניגון נאה והתעוררות של יראה, והוא רקד על ידי זה הניגון. כי כן היה דרכו על פי רוב לרקד על ידי ניגון של התעוררות ויראה"^ל.
 - לז. ויש גם ריקוד של 'צעקה גדולה', כאשר מתאר מוהרנ"ת במכתבו משנת תקצ"ה, תקופת המחלוקת הנוראה:

"והייתי במיראוויצע על שבת העבר, ושמחנו שם, ורקדתי קצת. ואנשי שלומנו שמחו ורקדו הרבה בעזרת השם יתברך, ובפרט במוצאי שבת היו מרקדים מתוך צעקה גדולה להשם יתברך, בניגון נפלא המשבר הלב מאד. וצעקנו הרבה יוך ונקי כפים הון פורשי כנפים, פדה עמך מעזים צאנך מיד גוזזים"^ל.
 - לח. כמו כן, ישנם ריקודים של געגועים נוראיים. געגועים שאינם נותנים מנוח, ומרוממים את הרגליים לצאת במחול של געגוע. וכאשר אירע כן רבות בדברי ימי ברסלב. והרי תיאור של אחד מהם^ל:

מקורות והערות

^ל חיי מוהר"ן, קיז.

^ל עלים לתרופה, מכתב קעב.

^ל ימי שמואל, יומנו של רבי שמואל הורביץ וצוק"ל, פרק סה.

"ופעם אחד למדנו המעשה של השבע בעמלערס מיום ה', 'דאס הארין ביינקט צום קוואל' [= 'הלב משתוקק למעיין], ונתעוררו כל כך רבי אלטר בניציון ויעקב זאב מזה, כי נכספו והשתוקקו לציון רבינו הקדוש באומן, הנחל נובע בחינת ה'קוואל', ורקדו אחר זה בהשתוקקות ובהתעוררות כזה עד כלות הנפש"...

הריקוד בחבורה:

לט. ידוע בחוש שעיקר הריקוד הוא בחבורה, שאוחזים זה בזה ורוקדים יחד בשמחה וטוב לבב. וגם בפנימיות הענין הוא כך, שככל שישנם אנשים רבים יותר, הנכללים יחד בנשמת הצדיק, גדילה השמחה^ל.

מ. כי כל אחד יש לו נקודת השמחה שלו, על ידי מצוותיו ומעשיו הטובים, וכשרוקדים בחבורה מתקבצים יחד כל חלקי השמחה, ושלהבת השמחה עולה מאליה.

וגם המחול הגדול שיהיה לעתיד בביאת המשיח, יהיה מחמת ריבוי העם, "כי על ידי שיתרבו ישראל ויתקבצו יחדיו, על ידי זה תגדל השמחה מאד. בבחינת 'ברכות צדיקים ישמח עם', וישראל נקראים כולם צדיקים, כמו שנאמר 'ועמך כולם צדיקים'^ל.

מקורות והערות

^ל ליקוטי מוהר"ן, סא: ועל ידי זה שנכללים יחד כל הנפשות כנ"ל, על ידי זה נעשה שמחה, בבחינת (משלי י"ג): "אור צדיקים ישמח". כי הנפש הוא בחינת נר, בבחינת (משלי כ): "נר ה' נשמת אדם". וכשנכללין יחד נעשה מהם אור, ועל ידי זה נעשה שמחה, בחינת: "אור צדיקים ישמח".

^ל אוצר היראה, שמחה אות לט: בני ישראל יש להם לשמוח תמיד כל ימי חייהם על אשר זכו להיות בחלקו הקדוש יתברך אשר בחר בנו מכל עם וכו'. וכמו שאנו מתפארין בזה באמת בכל יום אשרנו מה טוב חלקנו וכו'. וכל מה שנתרבין ישראל ביותר נתרבה ונתגדל השמחה

מא. ולכן, ישתדל להימצא בחברת בני אדם היודעים להעריך מצוה קדושה זו, ולרקוד עמם יחד על שמחת יהדותנו.

מב. ועצם ענין הריקוד והמחול הוא ענין האחדות הגמור. כי המחול הוא עיגול שאין לו ראש ואין לו סוף, שהוא סוד האחדות הגמור, שעל ידו נעשה שמחה עצומה¹⁷.

מקורות והערות

ביותר. כי ברוב עם הדרת מלך, והדרת מלך הוא בחינת שמחה כמו שנאמר: הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. וכמו שנאמר: הרבית הגוי לו הגדלת השמחה וכו'. שכל מה שישראל נתרביץ ביותר, נגדל השמחה ביותר.

כי כל אחד מישראל על ידי עבודתו את ה', על ידי זה מעלה ומברר השמחה מעמקי הקליפות, ומהפך ביותר היגון ואנחה לשמחה, שעל ידי זה נתגדל השמחה ביותר, עד אשר תתברר כל השמחה בשלימות מעמקי הקליפות שאחיותם בבחינת רגלין, בבחינת רגליה וירדות מוות, שהם בחינת היגון ואנחה, שהם סטרא דמותא.

ובשתתברר השמחה משם ויעלו הרגלין מאחיות הקליפות, אז יבוא משיח ויקוים ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים וכו', שזהו בחינת ער דמטי רגלין ברגלין המובא בזוהר הקדוש ובכתבי הארי ז"ל.

וזה בחינת מעלת קדושת הריקודין של איש הישראלי, שכשזוכה להיות בשמחה כל כך עד שמרקד, בזה מעלה הרגלין מהקליפות, וזה בחינת הפלגת השמחה שיהיה בימי המשיח במהרה בימינו, שעל ידי זה תהיה עיקר הגאולה, כמו שנאמר: כי בשמחה תצאו, וכן עוד פסוקים הרבה כיוצא בזה. ואז יתהפך בשלימות כל היגון ואנחה לשמחה, בבחינת ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה הנאמר על ימות המשיח, וכמו שנאמר: והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם דייקא.

ועיקר השמחה של ימות המשיח יהיה על ידי קיבוץ גלויות, על ידי שיתרבו ישראל, כמו שנאמר 'הקטן יהיה לאלף' וכו', כי על ידי שיתרבו ישראל ויתקבצו יחדיו, על ידי זה תגדל השמחה מאד, בבחינת ברבות צדיקים ישמח עם, וישראל נקראים כולם צדיקים, כמו שנאמר: ועמך כולם צדיקים.

¹⁷ ליקוטי הלכות, תפלת ערבית ד, לא: כי המחול הוא מה שמרקדין בעיגול, וזה בחינת כולו אחד הנזכר לעיל, שהסוף מחובר בראש. שזהו בחינת עיגול, כי בהעיגול אין ניכר בו ראש

מג. אך זאת למודעי: שאין הריקוד תלוי בחסדי החברה, וגם אם הוא במקום או בזמן שאינו יכול לרקוד יחד עם בני אדם, אל יעזוב עבודה יקרה זו, כי אפשר לרקוד גם לבד, בינו לבין עצמו^{לח}.

מד. וכמה נאה להידבק בדרכו של הצדיק האמת אשר גם הוא נהג כן, "וסיפר לי [למוהרנ"ת] שפעם אחת בשמחת תורה רקד בעצמו לבדו בחדרו, בלי סיועת אנשים אחרים"^{לט}.

מה. ואגב, ראוי להדגיש שכך הוא הדרך לגבי כלל ההתקרבות לצדיק האמת, כי:

"לפְעָמִים, כְּשֶׁנִּפְקַח עֵינָיו שֶׁל אֶחָד, וְרוֹאֶה נִפְלְאוֹת אֲמִתַּת הָאֱמֶת שֶׁל הַצְּדִיקִים אֲמִיתִים וְהַחְדוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁגִּלּוּ בְּעוֹלָם, וְהַתְּפִלוֹת הַנּוֹרְאוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁנִּתְיַסְדּוּ עַל כָּל הַחְדוּשֵׁי תוֹרָה אֱלוֹ. וְאִז מִתְּפַעֵל מְאֹד וְהִנֵּה רוֹצֶה לְהִתְקַרֵּב, רַק שֶׁמִּצְפָּה שֶׁכָּל הָעוֹלָם יִתְקַרְבוּ אֵל נִקְדַּת הָאֱמֶת הַזֹּאת.

מקורות והערות

וסוף. וזה עיקר השמחה שנתגלה אור האחדות, שעל ידי זה נכלל ונתחבר הסוף בראש, שזהו בחינת עיגול בחינת מחול הנזכר לעיל.

ואע"פ ששם אינו מדבר מענין האחדות בין חברים, רק מענין האחדות שכל התפילה נעשית אחד וכו', אך הוא קשור וכלול בענין זה, כידוע.

^{לח} וכאשר כותב מוהרני"ת כמה פעמים שאפשר לרקוד לבדו, וכאשר נאריך בזה בפרק אחר בס"ד. וראה גם מה שכתב אחד מאנ"ש שגלה בגלות אמריקה, במקום שלא היו שם חסידים אמיתיים ולא היה יכול לרקוד שם בכל יום. ה"ה רבי משה יעקב אייזנמסר זצ"ל, וכך הוא כותב: אחד מאנ"ש אמר לי שצריכים לרקוד, אבל בטוח כי זה לא יכול להיות בין אנשים, אזי העצה היא בחדר יחידו בבית. (שארית יעקב, מכתבי רמ"י אייזנמסר, מכתב א).

^{לט} שיחות הר"ן, רצט.

ואף על פי שהאמת אתו בזה, כי בודאי ראוי ונכון שכל האיש החפץ
חיים יבוא ויתקרב לכאן, ויכירו האמת לאמתו. אבל אף על פי כן
מה שהוא מצפה לזה, וקשה לו להתקרב עד שכלם יתקרבו לכאן –
זה בודאי עצת היצר הרע, שמסיתו להמתין עד שישובו כל העולם
אל האמת ויתקרבו בלם, ואז לא יהיה לו שום פחיתות כבוד
בשירצה גם הוא להתקרב, ואז דיקא יתקרב הוא גם כן. ובאמת לא
כך הוא המדה. כי אדרבא, זהו עיקר הנסיון שלו, שיתקרב דיקא
בעת שהאמת נשלף ארצה ויראי הטא נמאסים, כמו שכתוב: מי גר
אתך בענייתך. כי מפעם זה אין מקבלים גרים לימות המשיח.

ועל כן, מי שפקח ה' את עיניו ורואה מעט אור אממת האמת של
הצדיק האמת, ראוי לו לרוץ בכל כחו להתקרב אליו דיקא עכשו,
בבורח מבור שחת אל מקור חיים. כי הלא כל אחד יודע בנפשו מה
שפגם וקלקל מעודו, ובמה יזכה להתקרב לאורות קדושים כאלו בלי
יסורים ושפיכת דמים. על כן, כל תקונו בשיעמוד בנסיון ויתקרב
עתה דיקא¹².

הטיפות:

מו. ועתה, אחי יקירי, שמע את אשר איעצך:

אם כבר זכית להתגבר על כל המניעות והכבידות, ואתה רוקד כבר
על שמחת יהדותך – חמול על אחיך העצובים העומדים מסביבך,
ותחמוף את הנאנחים והנאנקים לתוך מחול השמחה.

6 מקורות והערות

¹² אוצר היראה, צדיק עו. ע"פ ליקוטי הלכות, שבת ו, יב.

וכאשר לימדנו רבינו "שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים, אזי חוטפים איש אחד מבחויזן, שהוא בעצבות ומרה שחורה, ומכניסים אותו בעל כרחו לתוך מחול המרקדים, ומכריחים אותו בעל כרחו שיהיה שמח עמהם".

מז. ואם אכן תזכה לכך, שכרך הרבה מאד!.

"כי יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא ליצלן, ואי אפשר להם לספר מה שבליבם. והם היו רוצים לספר, אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבבם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות.

וכשבא אדם עם פנים שוחקות, יכול להחיות אותם ממש. ולהחיות אדם, אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד! וכמו שמובא בגמרא (תענית כב). מהני תרי בדחי, שזכו למה שזכו על ידי זה שהיו משמחים בני אדם^{מא}.

מח. וכן עשה מוהרנ"ת בעצמו, וכאשר הוא הואג לספר לנו ב"מי מוהרנ"ת": "ועל ידי כל זה נתעוררו לבבנו לשמחה גדולה מאד, וכן היה תהלה לאל שביעי של פסח היינו בשמחה גדולה מאד בריקודין ומחולות הרבה כל היום כולו עד הערב ... וגודל השמחה שהיה לנו שם אין לשער, עד שעוררנו כל העולם שהיה שם לשמחת יום טוב ושמחת ברית מילה.

גם אבי התינוק, שהיה בטבע בעל מרה שחורה, וכשנכנסנו לביתו היה רחוק משמחה מאד מאד, אבל אחר כך מגודל השמחה עוררנו

אותו לשמחה גדולה, עד שהוא ושאר אנשים הרחוקים משמחה, כולם רקדו לכבוד יום טוב בשמחה הרבה.

וכבר מבואר אצלנו גודל המצוה, כשמשמחים בשמחה את מי שהוא בעצבות ומרה שחורה, ובפרט ביום טוב בסעודת מצוה כזאת^{מב}.

•

מט. וכשם שמצוה 'להטופף' אחרים לריקוד, כן מאידך גיסא, על האדם להשתדל 'להיחטף' לתוך הריקודים והמחולות. כי לפעמים רחוק בעיני האדם שישמח וירקוד, אך ה' מסבב ברחמיו שירקדו בני אדם, עד שיצטרף גם הוא עמם.

נ. וכאשר היה עם מוהרנ"ת, כאשר הוא דואג לספר לנו בימי מוהרנ"ת: "והנה בשבת בסעודת שחרית באו כמה אנשים אצלי, אבל אף על פי כן לא נפתח פי לדבר עמם מה שצריכים לדבר מנפלאות תורתו של רבנו זכרונו לברכה. גם בתחילה לא התעוררנו לשמחה כראוי.

ועזר לנו השם יתברך, שנתעורר איש זקן אחד והתחיל לרקוד הרבה בשמחה, ועוד זקן אחד רקד הרבה עמו, ועדיין איני יודע מה זה היה לו. אבל לעניננו היה זה נצרך מאד מאד, ואני חיזקתי שמחתו הרבה, ועוררתי כולם לנגן לו ולהכות כף אל כף כדי לחזק השמחה.

עד שעזרני השם יתברך שנתעוררנו כולנו לשמחה גדולה, והיו מרקדים כולם בשמחה. גם אנכי רקדתי הרבה בשמחה בעזרת השם יתברך^{מב}.

נא. ויותר מכך: בנסיעתו לארץ ישראל הצטרף מוהרנ"ת ותלמידו לריקודם של מלחי הספינה הגויים, וכמשל הבעש"ט. וכאשר מספר לנו ביומנו⁷⁷:

"אור ליום רביעי בתחילת הלילה, התחיל הקפיטאן לנגן על איזה כלי זמר, ושאל אותי אם אני יכול לנגן, השבתי לו: לא! ודיבר עמי מענין כלי זמר, והתחלתי לדבר עמם מענין ריקודין, שבינינו מרקדין ביום טוב ועל חתונה.

בתוך כך ירדתי אל הבית, בתוך כך נתעוררו הם, והתחיל אחד מהם לרקוד הרבה, ואזי נתעורר ר' יהודה אליעזר [תלמידו ושותפו לנסיעה] לרקוד גם כן קצת, ואחר כך ירד לשמש אותי בסעודה. כי אני כבר ישבתי לאכול, והוא לא אכל עדיין, וגמרתי סעודתי לבדי.

ואחר כך אמר רי"א שיש לו חשק לרקוד עוד, ועלינו על הספינה, והקפיטאן עם עוד אחד היו מנגנים באיזה כלי שיר פשוטים. ורי"א היה מרקד הרבה מאד, עד שאחר כך רקדתי גם אנכי עם רי"א הרבה, וגם שני מטראסין רקדו".

ומסיים מוהרנ"ת: "הם רקדו ושמחו, ולא ידעו מה שמחתם. ואנחנו, תהילה לאל, רקדנו ושמחנו, שאנו זוכים לילך לארץ ישראל, לארץ הקודש, להכיר את מי שאמר והיה העולם!

וכמו שמובא משל בשם הבעל שם טוב זכרוננו לברכה (בספר 'תולדות יעקב יוסף'), מענין בן מלך שהיה בשביה, והגיע לו איגרת מאביו,

מקורות והערות

⁷⁷ ימי מוהרנ"ת ח"ב, מה.

⁷⁸ ימי מוהרנ"ת ח"ב, פה.

משנת כיצד מרקדיזן ברסלב

ורצה לשמוח, והשקה את כל מי שהיה עמו עד שנשתכרו, ורקדו ושמחו. הם רקדו ושמחו בהוללות ושכרות, והוא רקד ושמח בתוכם על שהגיע לו ידיעה מאביו.

והיה זה בעינינו לפלא גדול, שזכינו לרקוד ולשמוח על הספינה, שהיו כולם עכו"ם, ולא היה ביניהם שום יהודי, כי אם אנחנו שנינו לבד. כי זה ידוע לנו, שעיקר התחזקות הוא שמחה, כי חדות ה' היא מעוזכם, כמבואר בדברינו פעמים הרבה בלי שיעור".

אימתי מרקדין

ובו ס"ו סעיפים

בפרק זה נבאר בס"ד זמני הריקודים

בכל יום:

א. כשם שאנו יהודים בכל יום, ואנו מקיימים את המצוות בכל יום, כך הריקודים על שמחת יהדותנו אין חלקם נגרע בכל יום ויום.

ב. וכך אכן נהג מוהרנ"ת, לרקוד כל יום!¹. וכך הוא כותב במכתביו לבנו:

"וכבר אמרתי שצריכין לרקד בכל יום! ובודאי שמעת זאת, ועתה חזרתי ודיברתי בזה. כי לפי עוצם היסורים והבלבולים וכו' העוברין על כל אחד עתה, אין עצה כי אם לשמח את עצמו בכל הנ"ל, ולרקד 'בכל יום' בעובדא, או במילולא לדבר עם חבריו מזה, או על כל פנים במחשבה, און טאקי פארט האפ"².

וכן הוא חוזר וכותב במכתב אחר לבנו:

"כי לדעתי כבר הקדים השם יתברך לכולנו רפואה למכה על ידי ריבוי השיחות הקדושות שדברתי עמכם זה כמה שנים עד היום, וכל התורות והמעשיות הקדושות והתפילות הקדושות שזיכנו השם יתברך. בכלם יש לכם די ודי להחיות נפשכם גם בעת צרה הזאת, עד אשר אתם צריכים עתה "לרקוד בכל יום" על גודל ישועתו ונפלאותיו העצומים

☞ מקורות והערות ☞

¹ שיש"ק א, תקעד.

² עלים לתרופה, מכתב צא. וראה את המכתב הנפלא והנורא הזה, במלואו, בפרק "במה מרקדין".

- שניצלנו מלהיות מתנגדים חס ושלום על נקודת האמת כזה וכו'. מה נאמר ומה נדבר, במה נקדם ה' כעל כל אשר גמלנו?²
- [ואגב; בעצם יום הסתלקותו של מוהרנ"ת, אמר "שאם יבואו שני אנשים לפניו עם כינור וירקדו לפניו, בודאי יחיו אותו"...] ³
- ג. וכן נהג אחריו תלמידו הנאמן, רבי נחמן מטולטשין. והיה מקפיד שלא יעבור עליו יום ללא ריקוד. ופעם, כשזוכר אחר עלותו על יצעו [אחר קריאת שמע שעל המטה] שעדיין לא רקד, ירד ממיטתו ורקד...⁴
- ד. ואין כאן רק דבר יפה ומשמת, אלא 'דרך תשובה' נפלאה לכל מי שרוצה לשוב לה'. וכאשר אמר פעם מוהרנ"ת לתלמידו רבי משה ברסלב'ר: "איך גיב דיר ארויס א תשובה, דו זאלסט טאנען אלע טאנז". [אני מוציא (מורה) לך דרך תשובה: שתרקוד כל יום]. ללמדנו, שיש כאן 'עבודה' נפלאה, המביאה את האדם לידי תשובה.
- ה. וכן נהגו אנ"ש לדורות, לשמוח ולרקוד בכל יום. ומסופר על כמה מאנ"ש, וביניהם הרה"ק רבי שלמה וועקסלער וצוק"ל, שהיה מנהגו באופן קבוע, שכשהיה נכנס לביתו, היה ראשית כל פוצח בריקוד!⁵

מקורות והערות

² עלים לתרופה, מכתב קע.

³ עלים לתרופה, מכתב ההסתלקות.

⁴ שיש"ק ג, ערב.

⁵ אבניה ברזל.

¹ כך שח לי ר' נ.ד.ש. שליט"א, מבניו של רבי שמואל שפירא זצ"ל. ואגב, דבר זה מסוגל עד למאד ל'שלום בית' ולקדושה וטהרה, כי כשנכנסים הביתה וראשית כל פוצחים בריקוד ממתיקים את כל הדינים, העצבויות והתאוות.

ו. ובבית מדרשם של אנ"ש בעיר העתיקה בירושלים, נהגו בהדרכתו של רבי אברהם ב"ר נחמן לרקוד בכל יום אחר תפילת ערבית, כמחצית השעה או יותר, ריקודים על שמחת יהדותנא¹.

ז. וכן נהגו אנ"ש בכל מקומות מושבותיהם, לרקוד בכל יום אחר התפילה, בבוקר ובערב. אך כבכל מצוה, כן גם במצוה זו, יש להיזהר לבל תהיה כמצוות אנשים מלומדה. כי הריקודים אינם "הקפות" או כיו"ב, רק הזדמנות פז להלהיב את השמחה שבלב, ולהמשיכה עד לרגלין.

ח. ומן העניין לצטט – תרגום חפשי – מתוך שיחה של רבי לוי יצחק בנדר על אודות מנהג זה: [בתשובה לשאלה אם הריקודים ערב ובוקר כבר נהוג מוזמן רבינו, השיב:] זה הרי תורה בליקוטי מוהר"ן, שעל ידי ריקודים והמחאת כף נמתקים הדינים... [שואל השואל: אבל מי הנהיג לרקוד כל יום ערב ובוקר? ועל כך הוא משיב:] אתה גם הולך עם חכמות... למה אתה הולך עם חכמות? דבר שזה כל החיות שלי, כל החיים שלי, אז אני שמח. אני שמח, אני רוקד על זה בבוקר, אני רוקד על זה בערב...².

אחר התורה והמצוות:

ט. עיקר זמן הריקוד והשמחה הוא אחר לימוד התורה וקיום המצוות. "כי עיקר השמחה, הוא שמחת המצוות, בהינתן פיקודי יי ישרים משמחי לב³.

מקורות והערות

¹ מפי אנ"ש (ומן הראוי לציין, שזה היה על אף זהירותם הגדולה בקימת חצות, ודי למבין).

² נועם שיח, חלק ב', עמוד ריט. וראה בהמשך הבאנו את שיחתו של רבי אברהם שטערנהארץ שדיבר גם על כך.

ומי שמאמין בהשם יתברך ובתורתו הקדושה בתמימות ובפשיטות כמו שכל ישראל מאמינים – בודאי אין שמחה בעולם כמו שמחת עשיית המצוות, שאנו זוכין לעשות נחת רוח ליוצרנו ובוראנו יתברך.

ואנו קונים לנו חיי עולם לעולמי עד ולנצח נצחים על ידי חומי הציצית שקונים אותו בעד 'גדול' אחד, ואנו נכללים על ידי זה באור האין סוף! היש שמחה גדולה מזו?!⁸¹.

י. ועבודה גדולה היא 'שמחת המצוות', לשמוח ולעלוז בעת לימוד התורה וקיום המצוות⁸². ובפרט, אם זוכה לשמח את עצמו עד שהשמחה מגיעה לרגליו, ובא לריקודים.

כי "כשלומד תורה או שעושה מצוה בשמחה גדולה עד שמרקד מחמת שמחה, הוא מעלה גדולה מאד", וגורם בזה תיקונים נפלאים⁸³.

יא. ואכן, כך נהגו אנ"ש שבכל עת שהיו זוכים לעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה', היו משמחים עצמם עד שהגיעה השמחה לרגלם ופצחו בריקוד נלהב.

יב. והרי דוגמאות בודדות:

מקורות והערות

⁸¹ סוג מטבע שהיה בזמניהם באוקראינה.

⁸² ליקוטי הלכות, נפילת אפים ד, ד.

⁸³ וכאשר יתבאר בס"ד באריכות ובעומק בספרנו על ענין ה"שמחה" אי"ה.

⁸⁴ וכמבואר בליקוטי מוהר"ן ח"ב, פא. ונעתיק לשון הליקוטי עצות שעל תורה זו: "כשלומד תורה או שעושה מצוה בשמחה גדולה עד שמרקד מחמת שמחה, הוא מעלה גדולה מאד ומעלה ומתקן בזה את הדיבורים רעים, גם הוא נתעלה בממון וכל תומכי אורייתא נתעלים, גם זוכה לבנים, גם מעלה ומתקן את האמונה, גם כל המדרגות התחתונות נתעלים על ידי שמחת תורה ומצוה".

א. בעת 'ברית מילה', היו אנ"ש פוצחים בריקודים תיכף אחר הברית, אף מרם גשתם לסעודה⁷¹. וכשהיה הנימול בעצמו יכול לרקוד, היה גם הוא מצטרף לריקודים הסוערים...⁷²
וראה את תיאורו הנלבב של רבי שמואל הורביץ על סעודת הברית של בנו הראשון "והכלל שהיה לנו חיות והתעוררות גדול מאד, ואחר כך רקדנו ריקוד גדול שארך זמן הרבה ובשמחה וניגונים ושיר, וכן בילינו כל היום עד זמן מנחה מעריב בשמחה וריעות"⁷³.

ב. רבי מאטיל פאליסקער ז"ל (מאנשי שלומנו היקרים הדבקים ברבי שמשון בארסקי ז"ל), היה נוהג לרקוד עם אורחיו אחר כל מאכל ומאכל שהוגש לשולחן, מרוב שמחה על מצות הכנסת אורחים!⁷⁴

ג. ובפרט, אחר שהיו זוכים לקיים את "עיקר עבודת איש הישראלי", שהוא קימת חצות. שהיו קמים בחצות הלילה, וערכו 'תיקון חצות', והתבודדו לפני ה', ועסקו בתורה – בודאי שהיתה השמחה גדולה מאד, עד לכדי ריקודים נלהבים⁷⁵.

מקורות והערות

⁷¹ שיש"ק ד, קנז.

⁷² כאשר מסופר על אחד מאנ"ש רבי דניאל הגר שנתגייר באומן, ונימול שם, ואחר המילה כשפצחו אנ"ש בריקודי שמחה, ירד בעצמו ממיטתו ורקד עמהם...

⁷³ ימי שמואל, פרק קסה. ראה שם באריכות.

⁷⁴ שיש"ק ד, רפו.

⁷⁵ שיחות הר"ן, שא: שמעתי בשמו שאמר שיעקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה. וכך כתב רבי ישראל קרדונר לבחור שהתקרב לאנ"ש: "עליך לדעת שהאדם צריך

יד. ובפרט, אחר שזוכים להתבודד אז בלב נשבר ונדכה לפני השם יתברך, בודאי באים על ידי זה לשמחה גדולה. כי כך לימדנו רבינו ש"אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשבא אחר כך לשמחה"¹⁹.

טו. וכך אכן מבקש רבי אברהם ב"ר נחמן בתפילתו:

"עֲזָרְנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי מֵעַתָּה אֱבִי שְׂבִשְׂמוּם, לְהַתְּבוֹדֵד בְּשָׂדֶה בְּכֹל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְלִצְעַק לְפָנֶיךָ מֵעַמְקַת הַלֵּב עַל כֹּל אֲשֶׁר עֹזְבֵר עָלַי, וּלְפָרֵשׁ הַיָּטִב אֶת שִׁיחֹתַי לְפָנֶיךָ עַל כֹּל כִּינִי מְנִיעוֹת הַמְּזוֹנְעִים אוֹתִי מִלְּהוֹת בְּרִצְוֹנְךָ בְּאַמְתִּי.

וּבְכֹל זֹאת אֶתְחַזֵּק עִצְמוֹתַי אַחֵר כִּי בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה כִּי וּבְצַדִּיקוּת הָאֲמִתִּיּוּם, בְּשִׂמְחָה שְׂאִין לָהּ חַן וְתַכְלִית, עַד שִׁישָׂא לְבִי אֶת יָדַי וְרַגְלֵי לְחִמְחָאתַת כִּי וְרִקוּדִים תִּרְבֶּה בְּרִצְוֹנְךָ הַטּוֹב".

טז. וכבר היה מעשה באחד מאנ"ש מהעיירה 'טפליק', ושמו 'פייבל', אשר דבק בו הכינוי 'פייבל אשרינו'. וזאת, עקב מנהגו לקום בחצות הלילה ולערוך תיקון חצות, ולפצוח אחר אמירת עבודת חצות הלילה בשירה וריקודים "אשרינו, אשרינו מה טוב חלקנו"...

ועל אף שבעיני כמה מאנ"ש היה מבוזה, העריכו מוהרנ"ת עד למאד...²⁰

6 מקורות והערות

¹ לעלות בכל יום ויום מדרגה לדרגה, והמדרגה הראשונה, היא: קימת חצות!". עיין עוד ענין זה בספרנו "סדר הלילה", ואכמ"ל.

² שיחות הר"ן, מה.

³ כוכבי אור, ששון ושמחה, תפילה ג.

יז. וגם מה שנודתים אנ"ש עד עצם היום הזה לרקוד אחר תפילת שחרית, סיפר רבי אברהם שטערנהארץ וצוק"ל שהדבר התחיל מזה שדיברו ושוחחו ביניהם בשמחה רבה אחר התפילה, אחר שיזכו לקום בחצות לילה ולעבוד את ה' כל הלילה וכו' וכו', וכשנזכרו מכל הטוב שזכו לה, בא להם שמחה רבה כזו, עד שפצחו בשירה וריקודים^{כז}.

אחר לימוד תורת הצדיק:

יח. בכל עת שזוכים לשמוע תורה מרבינו, ולדבר מדיבוריו הקדושים, ראוי לשמוח ולרקוד. וכאשר מספר מוהרנ"ת על ביקורו בכפר 'סוביטוב' באחד מימות החול, וזה לשונו:

"והזרנו ובאנו לכפר הנ"ל לבית רבי אברהם, ועשה סעודה גדולה עבורנו. ואז דיברתי הרבה עם העולם שהיו שם, עד שבאנו מתוך

מקורות והערות

^{כא} שיש"ק א, תשפו: בטעפליק, דר אחד מאנ"ש ושמו היה "רבי פייבל", אולם תושבי העיר כינוהו "פייבל אשרינו" משום שהיה נוהג לקום לערוך את תיקון החצות בכל לילה ולילה בעת חצות, ולאחר שגמר את אמירת התיקון, לרוב שמחתו ששמוח בזה שזכה לעמוד ולהתעורר בעת רצון כזה, היה רוקד ומזמר לעצמו התיבות "אשרינו מה טוב חלקנו וכו'".

והנה מוהרנ"ת בעת שהיה בא לבקר בטעפליק היה רבי פייבל בא לקראתו ומקבלו בשמחה רבה, פעם כשהגיע מוהרנ"ת לעיר ולא בא רבי פייבל לקראתו בין שאר אנ"ש שבאו לקבל פניו כנהוג, שאל מוהרנ"ת את אנ"ש: היכן רבי פייבל? ועמדו כמתמיהים, כי לא הבינו תחלה למי מתכוון, עד שנענו מעצמם ואמרו: אה, כוונתכם בודאי על פייבל אשרינו? הוא כבר נפטר והלך לעולמו. באמרם זאת, הבחין מוהרנ"ת ז"ל שמשום מה היה הוא ללעג בעיניהם, נענה ואמר: "ובכן אומר לכם: עונש עולם התוהו שיענש רבי פייבל, יהיה שיקום שם בחצות הלילה ויערוך את התיקון, ולאחריה ירקוד ויזמר לעצמו 'אשרינו', ולאדם אחר יהיה עונש עולם התוהו כפי מעשיו שעשה בעולם הזה "נו, נו, זאג איך אייך זיין עולם התוהו וועט זיין אז ער וועט דארט אויפשטיין חצות און טאנצן אשרינו".

^{כב} שיש"ק ד, קפד.

שיחתנו אל התורה על פסוק 'ואתחנן' (ליקושי תנינא, עה) ... גם אמרתי לפניהם אז התורה 'הניעור בלילה' (ליקושי מוהר"ן, נב).

ועל ידי שעוררנו הריח הטוב והנורא של אלו שתי תורות נפלאות מרבנו זכרונו לברכה – נתן שמחה גדולה בלב כולנו, וישבנו אחר כך אל הסעודה בשמחה, והיינו שמחים שם. וכל בני הנעורים שמחו מאד בריקודין ומחולות! כראוי לשמחה כשזוכין לשמוע דברים נוראים כאלה שלא שמעתן איון מעולם...^{כב}

יט. ופעם סיפרו לפני מוהרנ"ת מעשה מהחברייא של הבעש"ט, שהלכו לנחם איזה אבל, והתחילו לדבר ביניהם מעבודת ה' כדרכם, עד שהתלהבו כל כך עד ששכחו שנמצאים הם בבית אבל והתחילו לרקוד! ~ וכשמע מוהרנ"ת סיפור זה, נענה ואמר: "אז מ'רעדט פון רעבן קען אויך אזוי זיין" ~ "כשמדברים מרבינו, יכול גם להיות כך"^{כד}.
כי דיבוריו של רבינו הק' הם יין המשמה, יין אונגרי מובהר, ומביא שמחה עצומה בלב האדם. כי הלא הוא היין המשומר אשר ממנו ישקה משיח צדקנו את אניני הטעם...^{כה}

מקורות והערות

^{כב} ימי מוהרנ"ת ח"ב, מד.

^{כד} שיש"ק, א תקסט.

^{כה} חיי מוהר"ן, רס: אמר משל; שפעם אחת נסע סוחר גדול עם יין טוב, אינגרישער [אונגרי]. פעם אחת אמר המשרת והבעל עגלה להבעל הבית: 'הלא אנו נוסעים בדרך הזה עם היין הזה, ואנו סובלים הצער כל כך. תנו לנו לטעום מעט!'. ונתן להם לטעום מזה היין הטוב. לאחר ימים נתגלגל שזה המשרת נתוועד יחד עם שותי יין בעיר קטנה, ושתו יין ושיבחו אותו מאד, ואמרו שהוא יין אונגרישער. אמר המשרת הנ"ל 'תנו לי לטעום' ונתנו לו. ואמר 'אני יודע שאין זה יין טוב אונגרישער כלל'. וגערו בו, ודחפו אותו. והוא אמר 'הלא אני יודע

ג. ובפרט, כשזוכים לדבר עם חברים בעבודת ה' – גם אם הדיבורים ננועים בפניות ונגלות – מרוממים הדיבורים את הלב, כאחד ששותה יין המשמה, המרומם ומלהיב את הלב¹².

ביום השבת:

כא. אם בימות החול אפשר לשמות ולרקוד, בשבת קודש על אחת כמה וכמה. "שאו צריכים להיות שמחים מאד מאד בכל מיני שמחות מערב עד בקר ולהרבות בניגונים של שמחה הרבה"¹³.

מקורות והערות

שאינן זה יין אונגרישער כלל, כי הלא אני הייתי אצל סוחר גדול כזה וכו'. והם לא השגינו עליו.

ואמר [רבינו הק']: אבל לעתיד, כשיבוא משיח, אז ידעו. כשיתנו יין המשומר, אזי לאחרים יוכלו להטעות ויתנו להם יין 'וואליחשין' 'סטראוויצטיר', ויאמרו להם שהוא יין הטוב המשומר. אבל לאנשי שלומנו לא יוכלו להטעות, כי אנחנו טעמנו היין הטוב וכו'.

¹² חיי מוהר"ן, תנא: מצאתי כתב-יד החברים; אמר: שטוב יותר לספר עם חבירו מענייני עבודת הבורא, כי כמו שיון מגביה את הלב כמו שכתוב (משלי ל"א): "תנו שיכר לאובר ויין למרי נפש", כך הדברים שמספר עם חבירו מגביה לבו של אדם, כמו שכתוב (שם י"ב): "דאגה בלב איש ישיחנה", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה 'ישיחנה לאחרים'.

וכמו כששותה מעט יין מגביה לבו, וכשותה יין הרבה נעשה שיכור ומונח על משכבו. כך הדברים שמספרים: אם יש בהם על כל פנים קצת אמת, אף על פי שיש בו צביעות וגדלות, אף על פי כן הוא מגביה את לבו. אבל כשאינן בהדברים שום אמת, אלא מלא צביעות וגדלות, וכשהולך מאיתו עושה כל העבירות והתאוות, הדברים האלה אינם מגביהין את הלב. כמו היין כשותהו הרבה כנ"ל.

¹³ ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, י: כי כל אדם כל זמן שיש לו עדיין רחמנות על עצמו וחושב על תכליתו הנצחי, צריך להשתדל מאד מאד להחיות את עצמו ולראות לחפש למצוא בעצמו איזה נקודות טובות מה שזכה מעורו לעשות איזה מצוות ודברים טובים כדי שלא יפול בדעתו לגמרי, ולשמח את עצמו בכל מה דאפשר, ולהפוך כל היגון ואנחה לשמחה, ולהרגיל עצמו לפעמים לנגן איזה ניגון של שמחה, ובפרט בשבתות

כי "ראוי לאיש ישראלי לגיל ולשוש ולשמוח בכל עוז ביום הגדול והקדוש והנורא הזה, ביום שבת קודש, יום ששון ושמחה והדרה בכל העולמות כולם, יום הילולא רבא דמלכא ומטרוניתא, יום שאין בו שום עצבות ויגון ואנחה כלל, יום שאפילו חיבי גיהנם נייחין ביה, יום שכולו אור וטוב, יום שמאיר בו נהירו עלאה בכל העולמות כולם, אור פני מלך חיים, יום שנמשך בו נשמות יתרות קדושות ונוראות לכל אחד ואחד מבני ישראל עמך"^{כא}.

כב. וביום השבת נמשכת "שלהבת י-ה" מלמעלה, ומלהיבה את הלב היהודי לשמחה וריקודים. וממתיקה את הדינים, וממשיכה ברכות והשפעות טובות^{כב}.

מקורות והערות

וימים טובים שאז צריכים להיות שמחים מאד מאד בכל מיני שמחות מערב עד בוקר ולהרבות בניגונים של שמחה הרבה, כי עיקר ההתקרבות להשם יתברך, בפרט התקרבות הרחוקים הצריכים לשוב הוא רק על ידי בחינת עשרה מיני נגינה, שהוא בחינת כלליות השמחה כנ"ל.

^{כא} ליקוטי תפילות, לא.

^{כב} יקרא דשבתא, סימן מא: כי שמירת שבת בשלימות הוא בחינת תיקון העקביים, ועל כן יעקב אבינו שהיה בבחינה הנ"ל כמובא בפנים, על כן הוא הראשון שמבואר בו ששמר את השבת כמו שאמרו רז"ל. וכבר מבואר לעיל בסימן יו"ד בשם ספר "אור ישראל" מענין הריקודין של שבת, כי ריקודין הוא בחינת שממשיכין השמחה שבלב שהוא בחינת עולם הבינה, בחינת שבת הגדול, אל הרגלין, בחינת 'לבו נשא את רגליו' הנאמר ביעקב אבינו, שזה בחינת המתקת הדינים. ועל ידי זה בורחים החיצונים משם, ומקבלין הבכורה והברכה שזה בחינת קדושת שבת שנאמר בו (שמות לא) "כי קודש הוא", בחינת (שמות יג) "קדש לי כל בכור" כידוע, ונאמר בו "ויברך" וכו' והוא מקור הברכה. וזה ההתלהבות של הריקודין הוא בחינת שלהבת יה הנאמר לענין קדושת שבת כמבואר בכוננות, והוא בחינת אש דקדושה, אש של שבת קודש.

כג. וביום השבת "נמשך בחינת התיקון של ריקודין והמחאת כף". ובכל שבת ושבת נכנס הקדוש ברוך הוא לעשות ריקודים ומחולות עם הצדיקים בגן עדן! ואם כן, ראוי גם לנו דרי מטה, לרקוד ולשמוח בשמחת השבת^ל.

כד. וכשם שבחתונה רוקדים עם החתן והכלה, כן בשבת ראוי לנו לרקוד ולשמוח בשמחת השבת, החתן והכלה^{לא}.

כה. וכבר אמר רבינו הק' שיום השבת דומה ל"חתונה גדולה מאד ושמים ומרקדים שם הרבה מאד מאד בשמחה וחדוה גדולה", וצריך כל אדם

מקורות והערות

^ל יקרא דשבתא, סימן י: ואז בשבת נמשך בחינת התיקון של ריקודין והמחאת כף כי אז עולין הרגלין מבחינת רגליה יורדות מות אל הקדושה, בבחינת אם תשוב משבת רגליך. ואז נתגלה גם הארת הידים, כמבואר כל זה בכתבי האריז"ל. וזה בחינת עשות חפציק ביום קדשי כי הידים הם כלי המעשה ואז נמשך שמחה גדולה בכל העולמות, ומבואר בוזהר הקדוש בוזהר חדש שבכל שבת ושבת נכנס הקב"ה לגן עדן לחול (היינו לעשות ריקודין ומחולות) עם הצדיקים, ועיין בספר אור ישראל בסוד אם תשוב משבת רגליך שכתב מכאן יש סעד לעשות ריקודין וכו' עיין שם.

ומה שהביא שהקב"ה נכנס לרקוד עם הצדיקים בגן עדן בכל שבת, הוא מוזהר חדש, ממדרש הנעלם בפרשת בראשית, וז"ל: ותאנא, אין לך בכל שבת ושבת, שאין הקב"ה הולך לחול עם הצדיקים בג"ע. וניזונין מההוא זיוא דאספקלריא המאירה. הה"ד, עד שיפוח היום, זה יום השבת. אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה, זה העוה"ב. ואמר רב הונא, אל תתמה על זה, ומה בעוה"ז נתן הקב"ה רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת, ומכתירין בו. הצדיקים שישנם בעוה"ב, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר.

^{לא} יקרא דשבתא, סימן מט: וזה בחינת השמחה והריקודין של שבת, כי שבת היא בחינת חתן וכלה כמבואר בתיקונים, וכמו שבחתונה עושין שמחה וריקודין כמבואר בפנים, כמו כן בשבת קודש.

זכות גדול, שיזכה להציץ מבעד לחרכים לתוך החתונה הגדולה הזאת, ולהרניש מעט מהשמחה הגדולה והעצומה^{כב}.

כו. ואכן, אלו מאנ"ש אשר זכו להציץ מבעד לחרכים ולהרניש מעט משמחת השבת – לא יכלו להפסיק לרקוד... וכאשר מסופר על רבי ישראל קרדנר שהיה רוקד ורוקד עד עלות השחר...^{כג}

כז. וכך מספר רבי שמואל הורביץ על השבת בטבריה יחד עם רבי ישראל בער אודסר^{כד}: "ולמדנו הרבה מספרי רבינו בכל סעודה, וגם כמה דיבורים מרבינו ועבודת ה' נדברו בינינו באהבה והיבה וידידות ורעות שאין כמוהו. והרבה הרבה ריקודים רקדנו בכל סעודה כמה שעות רצופין. ובליל שבת קודש בילינו כמעט כל הלילה בניגונים וזמירות בנעימות ובחיות ובהתלהבות כזה, כמעט בביטול הישות..."

כח. מה גם, שבשבת הוא זמן פנוי לעבודת ה', ואין הולכים לעבודה או לכולל, ואפשר להקדיש את הזמן ללימוד ספרי רבינו וריקודים של שמחה. וכאשר מספר לנו רבי שמואל העשיל פרידמאן ביומנו:

"כל היום אנחנו עובדים בדפוס, וברוך ה' אנחנו קובעים עיתים לתורה ולומדים ספרי רבינו הקדוש. בפרט בשבת קודש, ברוך ה' אנחנו מבלים בשמחה וריקודים ולימוד ספרי רבינו ז"ל".

מקורות והערות

^{כב} שיחות הר"ן, רנד: לענין קדושת שבת, אמר ששבת דומה כמו שיש חתונה גדולה מאד ושמחים ומרקדים שם הרבה מאד מאד בשמחה וחדוה גדולה. ועומד אחד ומלביש עצמו בבגדי היקרים ורץ מהרה ורוצה לכנס ולשמח שם. אבל צריכים זכיה שיוכל לראותו מן החרכים מתוך סדק קטן (שקורין שפארינע).

^{כג} כאשר סיפר תלמידו רבי ישראל בער אודסר, אשר נהג גם הוא כמותו.

^{כד} ימי שמואל, פרק טו.

כט. וכך לימד מוהרנ"ת את הנלויים אליו, לשמוח ולרקוד בשבת קודש. וכאשר מספר מוהרנ"ת בעצמו ביומנו ואחר שמספר איך שרקד עם אחד מאנ"ש בשם רבי ישעיה, כמוצאי ט"ו בשבט:

"ועל ידי השמחה הזאת הנ"ל, על ידי זה זכינו לשמוח אחר כך גם בשבת קודש. כי על ידי זה לימדתי את רבי ישעיה הנ"ל, להיות בשמחה וריקודין בשבת קודש"^{לח}.

ל. ועל מוהרנ"ת עצמו, מציינים תלמידיו ב"מכתב ההסתלקות", שגם בליל שבת האחרון של חייו – אשר היה אז כבר חלוש וחולה – רקד אז בעצמו^{לז}.

לא. וכן היה רוקד לפעמים בסעודת שחרית של שבת קודש. וכן בסעודה שלישית, וכדבריו: "ובישועת ה' ונפלאותיו העצומים שמחנו תהילה לאל בסעודה שלישית אתמול, ולבי נשא את רגלי בהוא רוחא דנשיב וכו', ורקדתי הרבה בעזרת השם יתברך, והכל בנפלאותיו וחסדיו הגדולים, מי ימלל גבורות ה'!"^{לז}.

לב. אכן, לא בכל שבת זוכים לרקוד ולשמוח כראויל^{לח}. ואין זו סיבה להיות עצוב או שבור, ממה שאין זוכים לרקוד ולשמוח כראוי. ואל לו לאדם להיות בעצבות ממה שאינו בשמחה...^{לז}

⌘ מקורות והערות

^{לח} ימי מוהרנ"ת, לו.

^{לי} מכתב ההסתלקות: ובליל שבת הנ"ל אמר תורה על המנורה ורקד בעצמו.

^{לז} עלים לתרופה, מכתב קטו.

^{לח} וכאשר מספר מוהרנ"ת בעצמו על עצמו, ב"ימי מוהרנ"ת" ח"ב, סה: ובכל העת שעמדנו באדעס שעברו כבר שני שבתים לא זכינו לשמחה וריקודין עד זה השבת שהוא שבת הגדול, וזה היה לי לסימן וישועה גדולה.

לג. וכאשר כותב מוהרנ"ת לבנו:

"חזק ואמץ לשמח עצמך ובפרט בשבת ויום טוב קודש בכל דרכי השמחה, והיזהר והיזהר שלא יהיה לך עצבות ומרה שחורה מזה בעצמו שאינך שמח כראוי ... כי תהילה לאל, יש מי שעושה בעדנו כל התיקונים שצריכים בכל עת, ועלינו לשבת לארון הכל בשמחה שזכינו לידע מהעוסק בתיקון נפשותינו לנצח"¹⁷.

לד. והעיקר הוא להשתוקק ולכסוף לזכות לשמחה. ואם אין האדם זוכה לשמחה בשבת, על כל פנים ישתוקק ויכסוף לזה, כי מעלת הרצון בעצמו הוא גדול מאד"¹⁸.

לה. וכשהאדם מתחזק ברצונות וכיסופים, אזי גם אם אין לו שום התלהבות וחשק לרקוד, גם אז ה' גדול, ויכול לסבב סיבות לטובה שיתעורר האדם לשמחה ולרקוד!¹⁹.

מקורות והערות

¹⁷ שיחות הר"ן, קנה: ואחר כך אמר לי: 'עתה יהא לך מומה להיות במרה שחורה'. כוונתו, כי מאחר שהוכיח אותי הרבה להיות בשמחה בשבת, יכול להיות שאהיה חס ושלום במרה שחורה ביותר מזה בעצמו, מחמת שצריכין להיות בשמחה בשבת ואיני זוכה לזה. (ובאמת כיוון מאד למחשבתי בזה, כי תיכף בעת אמירתו כל הנזכר לעיל, התחיל לעלות על מחשבתי דאגות איך זוכין לשמחה בשבת). ובזה שאמר דיבוריו הקדושים האלו "עתה יהיה לך" וכו', בזה ניחם וחזק אותי הרבה, שעל כל פנים לא יהיה לי מרה שחורה מזה בעצמו שאני מחוייב לשמוח בשבת וכנ"ל.

¹⁸ עלים לתרופה, מכתב קה.

¹⁹ שיחות הר"ן, קנה: גם בעת שהיה מרבה להוכיח אותי על זה להיות שמח בשבת, אז עניתי ואמרתי: 'אני חפץ ורוצה מאד להיות בשמחה בשבת' (וכונתי היה: אם איני זוכה לשמחה בשבת, על כל פנים אני רוצה מאד להיות בשמחה. וכבר שמעתי הרבה ממנו מגודל מעלת הרצון והכיסופין וכו'). ענה ואמר להעולם: 'השמעתם מה שהוא אומר? היטב אשר דיבר!'

לו. ופעמים רבות, רחוק בעיני האדם מאד בכניסת השבת, שיוכה לשמחה ולריקודים, אך יושב בשמים ישחק, ומכנים בלבו גם אז שמחה גדולה עד שבא לריקודים.²⁰

לו. אך זאת באנו להזכיר ולהזהיר, שלא לשתות יין המשכר כדי לבוא לשמחה וריקודים. "כי מאד מאד הזהירו אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל על הדבר הזה באזהרה כפולה ומכופלת עד מאד" שלא לשתות יין רק מעט דמעט, אפילו בשבת ויום טוב.²¹

מקורות והערות

²⁰ וכגון; כאשר היה עם מוהרנ"ת, כמסופר ב"ימי מוהרנ"ת" ח"ב, מה: והנה בשבת בסעודת שחרית באו כמה אנשים אצלי, אבל אף על פי כן לא נפתח פי לדבר עמהם מה שצריכים לדבר מנפלאות תורתו של רבנו זכרוננו לברכה, גם בתחילה לא התעוררנו לשמחה כראוי. ועור לנו השם יתברך שנתעורר איש זקן אחד והתחיל לרקוד הרבה בשמחה, ועור זקן אחד רקד הרבה עמו, ועדיין איני יודע מה זה היה לו. אבל לעניינינו היה זה נצרך מאד מאד, ואני חיוקתי שמחתו הרבה ועורתי כולם לנגן לו ולהכות כף אל כף כדי לחזק השמחה. עד שעזרני השם יתברך שנתעוררנו כולנו לשמחה גדולה, והיו מרקדים כולם בשמחה. גם אנכי רקדתי הרבה בשמחה בעזרת השם יתברך. ואחר כך דיברתי עמהם עד שבאתי לתוך התורה המתחלת "מי שיודע מארץ ישראל" וכו' (ליקוטי תנינא מ'), ואמרתי לפניו התורה הזאת. וזה חיוק דעתי מאד מאד, כי ראיתי כי מאת השם הוא שאני זוכה לדבר עתה מארץ ישראל, בפרט תורה נפלאה ונוראה כזאת, אשרי אזנים שכך שומעים!

²² עלים לתרופה, מכתב קלג: ואם אמרתי מטה רגלי, חסדך ה' יסעדני. עד שאני זוכה על כל פנים להרגיש חסדיו הגדולים לנצח, עד שאני מרקד מחמת שמחה, כאשר עזרני השם יתברך בשבת העבר שרקדתי בעזרת השם יתברך, מה שהיה רחוק בעיני בכניסת השבת בתכלית הריחוק, ברוך השם אשר עזרני עד כה.

²³ וכאשר ביאר רבי אברהם ב"ר נחמן אזהרה זו, אחר שדיבר ממעלת השמחה (ששון ושמחה, אחר התפילות). וזה לשונו: והנה מפחד האורב במסתור כאריה בסוכו, בכל פינה ופינה ובכל מסילה ומסילה, כי באורח זו אהלך טמנו פח לי, מחוייב אנכי להזכיר את הקורא בדבריי מעוצם יקרת הסם המרפא הזה, לבל יתלבש לפניו המסית בטלית של מצוה למשוך

לח. והתלהבות הריקודים הבאה מייז המשכר, אינו התלהבות דקדושה כלל, אלא הוא 'אש זרה' של סטרא אחרא, ועל זה נאמר "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"^{מח}.

לט. אנב; גם במוצאי שבת מותר וצריך לשמוח ולרקוד, וכאשר אנו מוצאים למוהרנ"ת שרקד במוצאי שבת. וזה לשונו:

"ובליל שבת שמחנו בעזרת השם יתברך ורקדנו לכבוד שמחת שבת קדש וביום אבל עמי גם רבי יודל וברוך השם היה הכל על נכון שמחה ושלום, וגם במוצאי שבת רקדנו בעזרת השם יתברך"^{מט}.

מקורות והערות

ביין את בשרו, כי מאד מאד הזהירו אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל על הדבר הזה באזהרה כפולה ומכופלת עד מאד, כי כאבן מושך (מאנגעט) הוא הדבר הזה, ולך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב (שבת יג).

כי אף על פי שמעט השתיה, טובה להרחיב הדעת. אבל דייקא מעט ('נאר אביסל' - כאשר בזה הלשון אמר אדמו"ר ז"ל בעת שכיבד למוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי ז"ל במעט יי"ש בכוס קטן ורחב כאצבע שישתו שניהם מאיתו). כי מאד צריכין לחזרה למעט בשתיית משקין המשכרין בכל האפשרות גם בשבת ויום טוב, [ואפילו בשמחת תורה, ולא כטועים בזה]. ומכל שכן וכל שכן בימי החול. כי לא על שמחה כזאת הזהיר אותנו אדמו"ר ז"ל, כי על זה נאמר "ולשמחה זו מה עושה", כי אין זה שמחה רק הוללות וסכלות.

^{מח} יקרא דשבתא, סימן מא: וזה ההתלהבות של הריקודין הוא בחינת שלהבת יה הנאמר לענין קדושת שבת כמבואר בכוונות, והוא בחינת אש דקדושה, אש של שבת קודש. אך צריך לשמור עצמו מייז המשכר ח"ו, כי אז ההתלהבות הוא בחינת 'אש זרה' אש דחול, ששם יש אחיזה להחיצונים, שזה בחינת (שמות לה) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם" הנאמר בשבת קודש, וכמבואר בתיקון ו' מתיקונים אחרונים 'אש דחול לא צריך לאתחזאה בשבת קודש אש דקודש' וכו'. וצריך לבאר עוד בזה.

^{מט} ימי מוהרנ"ת ח"ב, לח.

והרי לך עוד מכתב בו מספר לנו מוהרנ"ת על ריקודים נוראים במוצאי שבת קודש, בתקופת המחלוקת הנוראה בשנת תקצ"ה:

"והייתי במיראוויצע על שבת העבר, ושמחנו שם, ורקדתי קצת. ואנשי שלומנו שמחו ורקדו הרבה בעזרת השם יתברך, ובפרט במוצאי שבת היו מרקדים מתוך צעקה גדולה להשם יתברך, בניגון נפלא המשבר הלב מאד. וצעקנו הרבה זך ונקי כפים חזן פורשי כנפים, פדה עמך מעזים צאנך מיד גוזזים"^מ.

וכן מספרים לנו אנ"ש, שהיו קרובים לדורנו "ובמוצאי שבת קודש שמחנו הרבה בניגונים וריקודים"^{מב}.

פורים:

מ. על אף שבכל השנה כולה יש ענין גדול לשמוח ולרקוד, אמנם עיקר הכח הסגולי של הריקודים הוא בימי הפורים הקדושים^{מג}. שהם: פורים דפרזים, ופורים דמוקפים; י"ד אדר, ומ"ו אדר^ד.

מקורות והערות

^מ עלים לתרופה, מכתב קעב.

^{מב} ימי שמואל, פרק צב.

^{מג} ביאור הליקוטים, על תורה י': בחינת פורים. מבואר לפי זה, שאף על פי שגם בכל השנה מסוגל המחאת כף וריקודין להמתקת הדינים. אבל עיקר סגולתם, הוא בפורים, שאז הארת מרדכי ואסתר המוב"פ. [וכן מבואר משיחתו שקודם המאמר, כנדפס בהשיחות שאחר הסיפורי מעשיות].

וכן כתב בביאור יותר, בהמשך דבריו, אות מד: שמוכן מצירופי דבריו הקדושים על אודות ההמחאת כף וריקודין, שאף על פי שגם בכל השנה נמתק בהם הדין. אבל עיקר סגולתם, הוא בפורים, שאז המשכת הנס, והארת מרדכי ואסתר שבהם. ומה שלא הזכיר מזה בפירוש,

מא. כי בימי הפורים מאיר הארת מרדכי ואסתר, שהוא סוד הארת הידים והרגלים, שמתגלים על ידי ריקודים והמחאת כף אל כף²¹.

מב. והריקודים והמחאת כף של פורים, מסוגלים עד למאד. וכדלהלן:

”על ידי שמחת פורים בהמחאת כף וריקודין, על ידי זה:

א. ממשיכין בחינת קבלת התורה בנגלה ונסתר, שהיא בחינת

הארה הנפלאה של מרדכי ואסתר. (היינו שזוכה להתעוררות גדולה

וחשק עצום לקיים את מצוות התורה שבנגלה, ולהבין באמת ולקיים

סודות והכמות אמיתיות שבתורת הנסתר]

ב. וזוכין לקיים מצות ספירת העומר כראוי.

ג. ומכניעין קליפות המן עמלק ימח שמו. (היינו התאוות ומדות רעות

שהן מכונות קליפת המן עמלק)

ד. ונתבטל הנאווה והעבודה זרה והכפירות.

ה. ונמשך אמונה גדולה.

ו. וחכמה דקדושה.

ז. והיים ואריכות ימים.

ח. וממתיקין כל הדינים.

ט. ונתבטלין כל הגזירות מישראל²².

מקורות והערות

הוא כמסילתו הקדושה [לסולל גם בנסתר, [מה] שנמצא בנגלה שבדבריו הקדושים]. ואולם, בשיחתו הקדושה למוהרנ”ת ז”ל, שבעת כתיבתו להמאמור הזה, מבואר זאת בפירושו.

²¹ ציינו דוקא את שני הימים, ע”פ המעשה שהיה עם מוהרנ”ת שלא זכה לרקוד כראוי בפורים דפרזים, ואמר לו רבינו ‘שושן פורים איז אויך פורים’ וכו’, כידוע ואכמ”ל.

²² כמבואר באריכות בליקוטי מוהר”ן תורה י’.

מג. וכבר כמה שבועות לפני פורים, דיבר רבינו מהריקודים והמחאת כף של פורים, באמרו: "כך אמרת! שעכשיו נשמע גזירות חס ושלום על ישראל, והנה הולכים וממשמשים לבוא ימי הפורים האלה, ויהיו ישראל מרקדים וימחאו כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים"²².

במעגל השנה:

• עתה נבוא לציין בקצרה כמה שיחות וסיפורים, אשר מצאנו אודות הריקודים במעגל השנה, ונתחיל מהמועד הראשון של השנה, הלא הוא חג הפסח:

מד. מוהרנ"ת מספר לנו:

"בשני ימים טובים הראשונים של פסח, זיכני השם יתברך לשמחה גדולה מאד, בריקודין ומחולות, שמחה גדולה מאד, בעזרת השם יתברך ... וגם סיפרתי כמה נפלאות מרבנו זכרונו לברכה, ותהלה לאל שמחנו הרבה בעזרת השם יתברך בימים אלו.

ורבי מנדיל שהיה עמי כל הדרך, שמח הרבה מאד, ורקד הרבה מאד. עד אשר תמהו כל הרואים, מהיכן הוא רוקד הרבה כל כך שלא כדרך המבע. והם לא ידעו מההוא רוחא דנשיב בשית פרקין וכו' ורוח הצדיק האמת, רבינו הקדוש] שמשם נמשכין המחאת כף אל כף וריקודין!"²³.

מקורות והערות

²² ליקוטי עצות, פורים א. ובסוגריים מרובעות, הוספנו בכתב קטן, ביאוריו של רבי שמשון ברסקי צצוק"ל, נכד רביה"ק, מספרו "עצות המבוארות".

²³ שיחות הר"ן, קלא.

²⁴ ימי מוהרנ"ת ח"ב, טט.

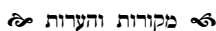
מה. וגם אם מסיימים את ה'סדר', אין חיוב להפסיק את הריקודים. כאשר מצינו אצל אנ"ש, שהיו ממשיכים לרקוד ולשמוח. וכתואורו של רבי שמואל הורביץ:

"ואחר הסדר הלכתי להצר שטרויס, ושם רקדתי יחד עם רבי אלטר בנציון ויעקב זאב, את הזמר 'קרב יום' ועוד ניגונים. כי אצל אנשי שלומנו מזמרים בחג הפסח הרבה ניגונים יפים מאד, וממש חיות והתעוררות גדול להיות פסח בין אנשי שלומנו..."¹⁷

מז. ובפרט, ביום ראשון של פסח בערוב היום, כשמתקרבת מצות "ספירת העומר" – מה טוב להתכונן בלימוד ספרי רבינו ושירים וריקודים. וכתואורו של רבי שמואל הורביץ¹⁸:

"ואחר האכילה הלכתי לבית מדרשנו ושם למדנו עם ... בספרי רבינו ז"ל מגודל קדושת חג הפסח ועוצם גדולת מצות ספירת העומר המטהרת ומוככת מהעוונות. והיה לנו מזה התעוררות נפלא ועצום וחשק וכיסופין וגעגועין מאד מאד לה' יתברך ... ויצאנו במחול והיננא ... ובה איחרנו עד מנחה והתפללנו, ובלינו גם כן בשיר וניגון וזמר וריקוד עד איזה שעות בלילה, ואחר כך התפללנו תפילת ערבית בהתעוררות, ואחר כך ספירת העומר בהתעוררות עצום כדרך אנ"ש..."

מז. גם על "שביעי של פסח" מספר מוהרנ"ת שהיה בשמחה גדולה, והירבה בריקודים משך כל היום כולו. וז"ל: "וכן היה תהילה לאל

¹⁷ ימי שמואל, פרק עה.

¹⁸ ימי שמואל, פרק קד.

שביום שביעי של פסח היינו בשמחה גדולה מאד, בריקודין ומחולות הרבה, כל היום כולו עד הערב¹¹.

מח. הריקודים של "ל"ג בעומר", ובפרט באתרא קדישא מירון בציון התנ"א רבי שמעון בר יוחאי, אין מן הענין להאריך בתיאורם כאן, וכבר אמרו על שמחת ל"ג בעומר, שהוא בעין שמחת תורה. ומוהרנ"ת מאריך בכמה מקומות על סוד השמחה הנפלאה הזו¹².

ממ. ב"ליל שבועות" היו אנ"ש מרבים בריקודים ומחולות משך כל הלילה¹³. והיו מתחלפים במשמרות; אלו אומרים 'תיקון ליל שבועות' ואלו רוקדים, וחוזר חלילה¹⁴.

והריקודים ומחיאית הכפיים בשבועות קשורות בפנימיות לענין קבלת התורה, וכמו שכתב רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה במכתבו: ואם ירצה השם תקבלו חג שבועות הקדוש בשמחה גדולה, בהמחאת כף וריקודין, כי זה שייך לקבלת התורה הקדושה¹⁵.

וגם בהיות מוהרנ"ת באיסטנבול, בדרכו לארץ ישראל, רקד בליל שבועות, ומציין וכותב: "וזה היה יקר בעינינו מאד שזכינו לשמוח

מקורות והערות

¹¹ ימי מוהרנ"ת ח"ב, עא.

¹² ויתבאר בנפרד בס"ד, בספרנו על ל"ג בעומר, אי"ה.

¹³ שיש"ק ה-שג: בליל שבועות אחר גמר אמירת התיקון כנהוג, היו אנשי שלומנו מרבים בריקודין מאד. היה פעם שרקד רבי ברוך חתן רבי געציל ז"ל עם בני חבורתו בהתלהבות משך כל הלילה עד שהגיע עת התפילה.

¹⁴ כן היה בקלויז באומן, וכן גם במירון.

¹⁵ נתיבות צדיק, מכתב סט. עיין שם עוד. והוא ע"פ תורה ס"ה בליק"מ, שמבואר שם שהכלי לקבלת התורה הוא השמחה.

ולרקוד בחג הקדוש הזה, זמן מתן תורתנו, במקום רחוק ומשונה כזה^{כב}.

ג. ב"בין המצרים", היו אנ"ש גם כן רוקדים אחר התפילה כמנהגם מדי יום. אך היו שרים שירים של בנין הבית וגאולת ישראל, כגון: 'כי ניהם ה' ציון, 'יבנה המקדש', וכיו"ב. אך מ"ראש חודש אב" עד אחר תשעה באב, לא רקדו כלל^{כג}.

דא. אמנם, ב"מוצאי תשעה באב", אחר קידוש לבנה, היו רוקדים^{כד}.

דב. ואנכי; יש לנו מכתב ובו כותב מוהרנ"ת שזכה לרקוד ב"שבת חזון", וזה לשונו:

"גם כבראד דיברתי עמהם כמה תורות ושיחות קדושות ונוראות מאד, ומסרתי להם ספר סיפורי מעשיות והתפילות ... ובליל שבת חזון העבר לא יכולתי להתאפק עד שנשא לבי את רגלי, ורקדתי בשמחה בעזרת השם יתברך. ולדעתי, מעולם לא רקדתי בשבת זהו^{כה}."

מקורות והערות

^{כב} ימי מוהרנ"ת ח"ב, קכ: גם בליל ב' של שבועות עזרני השם יתברך, שהיה שם אחד שאכל גם כן אצל בעל הבית שלנו, והתחיל לבוא בשמחה וניגנו לו והוא התחיל לרקוד, עד שאחר כך שמחנו גם כן ורקדנו עמו יחד, ושימחנו כל המסובין שם. וזה היה יקר בעינינו מאד שזכינו לשמוח ולרקוד בחג הקדוש הזה זמן מתן תורתנו במקום רחוק ומשונה כזה, מה שלא עלה על דעתנו. כי היינו סבורים שחס ושלום נתעכב על הספינה בשבועות חס ושלום, ועכשיו עזרני השם יתברך לבוא אל העיר לאכסניא טובה ולשמוח בשבועות בריקודין בעזרת השם יתברך.

^{כג} כידוע, ומובא גם בשיש"ק ד, קצא.

^{כד} שיש"ק ד, ער.

^{כה} עלים לתרופה, מכתב שיו.

נג. לגבי ימי "אלול" ו"ראש השנה", הננו להציג שיחה נפלאה מרבינו הקדוש, וזו היא:

"סיפר בימי אלול, שחלם לו שהיה רוצה ליכנס בבית לשמוע קול שופר, ועבר לפני בית אחד, ושמע ששם מזמרין ומכינין כף אל כף ומרקדין מאד ושמחינין בקפיצות וריקודין גדולים בדרך השמחים והשוחקים מאד. עניתי ואמרת: "הלא לכאן בודאי טוב ליכנס לשמוע קול שופר" (והשאר איני זוכר).

וענה אחד, שגם מרומזו בספרו שמצות שופר היא בחינת המחאת כף וריקודין, כמובא בהתורה ואלה המשפטים בליקוטי א' סימן י' המדבר מהמחאת כף וריקודין ... ונענע לו רבנו זכרונו לברכה ראשו"¹⁰.

מקורות והערות

¹⁰ חיי מוהר"ן, צו: סיפר בימי אלול שחלם לו שהיה רוצה ליכנס בבית לשמוע קול שופר, ועבר לפני בית אחד ושמע ששם מזמרין ומכינין כף אל כף ומרקדין מאד ושמחינין בקפיצות וריקודין גדולים בדרך השמחים והשוחקים מאד. עניתי ואמרת: "הלא לכאן בודאי טוב ליכנס לשמוע קול שופר" (והשאר איני זוכר).

וענה אחד שגם מרומזו בספרו שמצות שופר היא בחינת המחאת כף וריקודין כמובא בהתורה ואלה המשפטים בליקוטי א' סימן י' המדבר מהמחאת כף וריקודין. שמבואר שם מאמר הזוהר הקדוש 'בתרועה דאיהו רוחא אתעבר אל אחר כפירות' וכו', שעל ידי זה זוכינין להמחאת כף וריקודין, שהיא בחינת 'והיה רוחא נשיב בשית פרקיין דררועין ובשית פרקיין דרגליין' עיין שם כל התורה. נמצא מבואר שם שתרועה שהוא קול שופר היא בחינת המחאת כף וריקודין. ונענע לו רבנו זכרונו לברכה ראשו.

אחר כך שלח ה' בלבי שמרומזו בפסוק ששופר היא בחינת רנה ושמחה, כי (תהלים קכ"ו): "אז ימלא ש'חוק פי'נו ו'לשוננו ר'נה" ראשי תיבות "שופר". ועל כן אחר פסוק (שם פ"ט): "אשרי העם יודעי תרועה" וכו', כתיב: "בשמך יגילון כל היום" ועיין במקום אחר שעיקר הבכיה צריכה להיות מתוך שמחה, כי "בכיה" היא ראשי תיבות "בשמך יגילון כל היום, עיין שם.

והמשכיל יבין, שאין הכוונה בדברינו אלה שצריכים לעשות ריקודים וקפיצות בעת תקיעת שופר או אפילו בערב ראש השנה. כי אין זה אלא מחשבה של שטות והבל.

וגם רבינו הק' בעצמו ואנשיו לא נהגו כן, כמובן. אלא עסקו בימים אלו בתשובה ובכיות ולב נשבר, מתוך חרדת הדין.¹⁵

ולא העתקנו שיחה זו אלא כדי להבין מרחוק שבפנימיות הדברים, השמחה הריקודים והמחולות הם בחינה אחת עם התשובה וההתעוררות של קול השופר.

ואכן, אנ"ש האמיתיים שעסקו בימים אלו בעבודת התשובה והחרטה מעומק הלב, בלב נשבר ונדכה, הם זכו לריקודים נלהבים ואמיתיים. כי הא בהא תליא.

נד. לגבי "יום הכיפורים"; מצאנו מעשה שהיה בקלוז באומן, בליל יום הכיפורים לפנות בוקר, אחר שסיימו כמה מאנ"ש אמירת כל התהילים, הפצו לרקוד. אך רבי אייזיק אייזנשטיין זצ"ל, נער בהם לאמר: "יום כיפור מאנצט מען נישט" ~ "ביום כיפור לא רוקדים". ואכן חזרו בהם מכוונתם.¹⁶

מקורות והערות

¹⁵ וכידוע גודל חרדת הדין שהיה אצל מוהרנ"ת, שהיה אומר בפחד ואימה "כי בא כי בא לשפוט הארץ", ומובא גם במכתביו, ואכמ"ל. ורק מי שלא קרא ולא שנה ולא שימש תלמיד חכמים, יכול להעלות על דעתו מחשבה שכזו.

¹⁶ שיש"ק ד, תצח.

אמנם, ראה בימי שמואל שם מספר שהיו ערים כל הלילה ואמרו תהילים, ובין לבין רקדו ושרו את הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם". וכל חד לפום מה דמשער בליביה, ובלבד שיתאים ליום הקדוש והנורא הזה.

נה. ב"ליל הושענא רבה", אחר שנמרו אמירת 'משנה תורה' ותהילים, היו אנ"ש רוקדים יחדיו, זמן רב. (מלבד אותם שהלכו לישון עד לוותיקין)^ט.

נו. ב"שמיני עצרת ~ שמחת תורה" פשוט וברור שהוא זמן שכל ישראל עוסקים בריקודים והמחאת כף, לכבודה של תורה.

וגם על פי פנימיות הענין, אז מאיר ביותר התיקון של הריקודים והמחאת כף, "ועל כן כל ישראל שמחין אז הרבה בריקודין והמחאת כף הרבה מאד"^י.

נז. ורבינו הק' היה תמיד שואל על 'שמחת תורה', אם זכינו לשמוח בו ולהרניש שמחה בלב. וגם סיפר למוהרנ"ת שפעם רקד בשמחת תורה, בחדרו לבדו, בלי עזרת אנשים^{יא}.

מקורות והערות

^ט שיש"ק ד, רמו.

^י ירח האיתנים, סימן י: ואח"כ זוכין לשמיני עצרת, ואז זיווגא דמטרוניתא פנים בפנים, שאז המלכות בבחי' בית, כנ"ל בשם כתבי האריז"ל. ואז מסיימין התורה בלמ"ד ומתחילין בבחי'ת, שזה מרמז שהתורה היא בחי' לב ששם משכן הרוח דנשיב בידין ורגלין בחי' הרוח הזה. הרס דומה לעינים, שהיא בחי' התורה שבנגלה שהיא בחי' עין בעין, הרוח חיים שבתורה ע"י הצדיק שהוא איש אשר רוח בו, ועי"ז נעשה בחי' ריקודין והמחאת כף, וע"כ כל ישראל שמחין אז הרבה בריקודין והמחאת כף הרבה מאד.

^{יא} שיחות הר"ן, רצט: אחר שמחת תורה הייתי רגיל לבוא אליו זכרונו לברכה, ובכל שנה כשבאתי אליו אחר שמחת תורה שאל אותי אם הייתי שמח בשמחת תורה. וסיפר לי כמה פעמים איך היו העולם שמחים בביתו, והיה לו נחת גדול מזה. וכך עוד פעם אחת באמצע השנה דיבר עמי מענין שמחת תורה אם אני מרגיש שמחה בלבי אז, או על כל פנים פעם אחר בשנה אם אני מרגיש שמחה בלבי.

(וברוך ה' שעזרני בחסדו הגדול לשמוח בכל לב כמה פעמים בשנה, והרגשתי השמחה בלבי מה שאי אפשר לספר לחבירו כלל. כי שמחת יהדותנו, מה שזכינו להיות מזרע ישראל ולהאמין בו יתברך, הוא לכל חד כפום מה דמשער בליביה. ואי אפשר לספר לחבירו כלל.

זח. גם בימי "חנוכה" רצה רבינו הק' שנשמח בהם בריקודים והמחאת כף, "שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לריקודין והמחאת כף"^כ. וכן מספרים אנ"ש שאכן "הדלקנו נרות חנוכה, ורקדנו הרבה ושמחנו"^כ.

נח. כמו כן, גם יום "חמשה עשר בשבט" היה בעיני מוהרנ"ת יום שראוי בו לשמחה ולרקוד. עד כדי כך שכשחלף היום בלי שמחה וריקודים, הרגיש צורך להשלים זאת...^כ.

ס. וראה את תיאורו של רבי שמואל הורביץ איך בילו את יום חמשה עשר בשבט יחד עם רבי שלמה וועקסלער וכו'. "והכלל, כי שמחתי מאד, והיה לי חיות הרבה בזה היום מסעודתנו וישיבתנו ביחד, וגם למדנו בליקוטי הלכות, המדבר מחמשה עשר בשבט, וזימרנו ורקדנו ובלילנו את כל אחרי הצהריים בשמחה וחירות המוחין"^כ.

מקורות והערות

כמו שמבואר אצלנו כמה פעמים. בפרט בחינת הדביקות שמרגישים בשעת השמחה, אפילו הפחות שבישראל, זה אי אפשר לספר כלל).

כי חפצו ורצונו היה מאד שנהיה שמחים בכל השנה כולה, בפרט בשמחת תורה ופורים ובשבת ויום טוב. וסיפר לי שפעם אחת בשמחת תורה רקד בעצמו לבדו בחדרו, בלי סיועת אנשים אחרים.

^כ שיחות הר"ן, קלא: כמו למשל התורה הקדושה הזאת, שנאמר שם שעל ידי המחאת כף וריקודין נמתקין הדינים, היתה כוונתו כפשוטו, שיחזקו עצמן לשמחה בימי שמחה, כגון פורים "וחנוכה" וימים טובים או חתונה, וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצוות, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לריקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים. ^כ ימי שמואל, פרק צא.

^כ כאשר נזכיר להלן את לשון מוהרנ"ת בימי מוהרנ"ת.

^כ ימי שמואל, פרק קסח. ראה שם באריכות.

פא. והריקודים של 'פורים' אין צורך להאריך בהם, וכבר הזכרנו זאת מקודם בנפרד. אשרי הזוכה לשמחה ולעלזין ביום זה עד דלא ידע...

•

פב. כיון שהזכרנו את כל מועדי השמחה והריקודים, עלינו להזכיר גם את הריקודים שאחר "קידוש לבנה", בכל הודש והודש²⁷. אשר "נוהגין לשמחה מאד בשעת קידוש הלבנה, כמו שכתוב בשולחן ערוך שנוהגין לעשות ריקודין ומחולות וכו"²⁸.

פג. ומוהרנ"ת מגלה לנו כמה טעמים עמוקים ונפלאים בענין השמחה שבעת קידוש לבנה. ונזכיר שנים מהם בקיצור נמרץ:

א. עיקר ההשגה האמיתית הוא על ידי שני המאורות; מצד אחד ה"חמה" שעניינה אור החכמה, שהמת רודף אחר ההשגה להשיגה. ומאידך ה"לבנה", שעניינה צמצום וביטול, לצמצם ולעכב את המה שלא ירדוף יותר מדאי. ומשניהם יחד דוקא, זוכים להשגה אמיתית.

מקורות והערות

²⁷ ויה"ר שזוכה לערוך ולהביא לדפוס את הספר על ענייני ראש חודש, ובו מבואר גם בביאור נפלא כל סודות ה"קידוש לבנה".

²⁸ ליקוטי הלכות, נפילת אפים ד, כ: ועל כן נוהגין לשמחה מאד בשעת קידוש הלבנה, כמו שכתוב בשולחן ערוך שנוהגין לעשות ריקודין ומחולות וכו'.

ח"ל השולחן ערוך (אר"ח סימן תכו סעיף ב): אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים: הגה ... ונוהגין לומר 'דוד מלך ישראל חי וקיים' שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר שמש ומגן ה', ולכך עושין שמחות וריקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נישואין (בחי פרשת וישב וד"ע).

ומאז אשר הלבנה לא הבינה את החיבור האמיתי ביניהם ואמרה "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד", נפגמה הלבנה, ונפגם כח הצמצום. ולכן אין לנו כח להשיג כראוי, כי כל ניצוץ של אור הנכנס בנו, שורף לגמרי את מוחנו מאחר שאין לנו כח המעכב כראוי.

ורבינו הק' גילה לנו שתיקון כח מעכב זה הוא על ידי שמחת המצוות^ט. ולכן עתה בעת קיום מצות קידוש הלבנה, אנו רוקדים ושמחים בשמחת המצווה, כי על ידי זה אנו מתקנים פגם הלבנה, ומקבלים כח המעכב והצמצום^ט.

מקורות והערות

^ט עיין היטב כל ענין זה בליקוטי מוהר"ן תורה כד, ויערב לך לעד ולנצח נצחים.

^ט ליקוטי הלכות, נפילת אפים ד, כ: כי חמה ולבנה אורם נמשך מבחינת האין סוף, שהוא למעלה מנפש רוח נשמה וכו' כנ"ל בהתורה הנ"ל, כי משם עיקר האור של כל המאורות שבכל העולמות, ומחמת שזה האור אי אפשר להשיג כי אם על ידי שני בחינות הנ"ל שהם הרדיפה והמעכב כנ"ל, על כן משני בחינות אלו נמשך ונשתלשל בחינת שני המאורות הגדולים, שהם חמה ולבנה, שהם נמשכין משני בחינות אלו, שהם בחינת הרדיפה והמעכב ששניהם נכללין יחד, ועל ידי שניהם דיוקא משיגין אור האין סוף בבחינת מטי ולא מטי וכו' כנ"ל.

כי 'חמה' הוא בחינת ידיעה, שהוא בחינת רדיפה הנ"ל, היינו רדיפת המוחין כנ"ל. ולבנה' הוא בחינת העדר הידיעה, שהוא בחינת המעכב הנ"ל. כי שמש ידע מבוא, אבל לבנה לא ידע מבוא, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ראש השנה כה). נמצא, כי חמה הוא בחינת ידיעה, בחינת שמש ידע מבוא, אבל לבנה לא ידע מבוא, זה בחינת העדר הידיעה שהוא בחינת המעכב הנ"ל.

ובאמת, שניהם שוין בבחינת שני המאורות הגדולים, כי בשרשם הכל אחד, כי נכללים ביחד הרדיפה והמעכב שהם בחינת ידיעה והעדר הידיעה, כי דיוקא על ידי שניהם יחד משיגין אור האין סוף כנ"ל. ועל כן החמה ולבנה הנמשכין משני בחינות אלו כנ"ל נבראו שניהם

ב. כמו כן בכלליות, כל ענין פגימת הלבנה ואשר משם כל מציאות כוחות הרע] הוא ענין העצבות והיללה שנאחו בנשמות ישראל, ואין נותנת להם לשמוח בה! ולכן, בעת קידוש הלבנה מתגברים ביתר שאת ויתר עז לשמוח ולרקוד עם ה' ועל אשר קדשנו במצוותיו⁵.

מקורות והערות

שוין והיו שניהם גדולים, כי באמת שניהם שוין מאחר שעל ידי שניהם יחד דוקא משיגין אור האין סוף כנ"ל.

אך על ידי קטרוג הירח שאמרה 'אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד', כי נתקנאה בחמה ופגמה הפגם אדם הראשון, שלא רצה להמתין שעה אחת עד שיהיה ראוי להשיג מה ששיג, ורצה לידע ולהסתכל תיכף במה שאין לו רשות ועל ידי זה נתמעטה השגתו לגמרי. וזהו בעצמו בחינת פגם הירח שנתקנאה בהחמה שנמשכת אורה מבחינת הידיעה, ואורה של הלבנה נמשכת מבחינת המעכב הנ"ל. על כן לא רצתה להמתין ולהאמין שיהיו שניהם שוין. ואמרה 'אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד', כי לא רצתה להאמין שהרדיפה והמעכב נכללין שניהם יחד, ועל ידי שניהם יחד דייקא משיגין השגת אלקותו יתברך, ועל ידי זה נתמעטה.

ועל כן עיקר תיקון הלבנה למלאות אותה מפגימתה הוא על ידי בחינה הנ"ל, דהיינו על ידי השמחה של מצוה, שעל ידי זה זוכין להשיג אור האין סוף על ידי הרדיפה והמעכב, על ידי שניהם יחד דייקא כנ"ל. ואז נכללין החמה ולבנה ביחד, ונמשך עליהם אורם בשוה בבחינת את שני המאורות הגדולים וכנ"ל. וזהו בחינת סוד העיבור שלא נמסר כי אם לגדולי גדולי ישראל, כי זה הסוד נמשך מסוד השגת התשעה היכלין הנ"ל על ידי הרדיפה והמעכב כנ"ל, שאין מי שיזכה לזה כי אם גדולי גדולי הדור.

ועל כן נוהגין לשמוח מאד בשעת קידוש הלבנה, כמו שכתוב בשלחן ערוך שנוהגין לעשות ריקודין ומחולות וכו', כי עיקר תיקון פגימת הלבנה הוא על ידי שמחת המצוה וכו' כנ"ל.

⁵ ליקוטי הלכות, הודאה ו, ל: כי עיקר העצבות שהיא עיקר גלות השכינה נמשך מבחינת פגימת הלבנה. כי המאורות הם בחינת שמחה כנ"ל, ובתחילה היו שניהם גדולים ועל ידי קטרוג הירח נתמעטה, שזהו בחינת יהי מארת חסר. ומזה החסרון הוא יניקת העצבות בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'מארת חסר דא לילית', שמשם כל היללה והעצבות והמרה שחורה שהיא בחינת חושך.

ג. במקום אחר מגלה לנו מוהרנ"ת הסוד של ה"ריקודים" שאחר קידוש לבנה. והוא: קידוש הלבנה, הוא סוד התשובה. וכששבים בתשובה, צריכים לדלג ולקפוץ להודרו בעבודת ה', להשלים כל מה שהחסרנו עד הלום!^פ.

אף פעם לא מאוחר:

פד. לסיום, ברצוננו להעיר את תשומת לב הקורא, שגם אם עברו אחד מהמועדים הללו, ולא זכה לשמוח בהם כראוי ולרקוד – אין יאוש! אפשר להשלים!

פה. וכך מספר לנו מוהרנ"ת על עצמו:

"ביום רביעי 'חמשה עשר בשבט' עשה רבי יעקב יוסף סעודה בביתו ... ואחר כך התפללנו מנחה וערבית וכבר הייתי יגע מאד ... ועל בן

מקורות והערות

וישראל עם קדוש עוסקים בזה בעבודתם למלאות פגימת הלבנה כידוע, שהעיקר על ידי עשיית המצוות בשמחה, כי דייקא על ידי שמחת המצוה מתקנים פגימת הלבנה שהיא בחינת עצבות כנ"ל. ועל כן קידוש הלבנה נהגין ישראל לקרשה בשמחה רבה, וכמו שכתוב בשולחן ערוך שנוהגין לעשות ריקודין ומחולות בשעת קידוש לבנה, וכמו שמוכירין בברכת הקדוש ששים ושמחים לעשות וכו', כי קידוש הלבנה הוא תיקון ומילוי פגימת הלבנה, וכמו שאומרים אז למלאות פגימת הלבנה וכו', ועל כן מקדשין אותה בשמחה, כי עיקר תיקון מלוי פגימת הלבנה הוא על ידי שמחה כנ"ל.

^פ ליקוטי הלכות, ראש חודש ג, ד: וזה בחינת הריקודין שעושין בשעת קידוש הלבנה, כמו שכתוב בשולחן ערוך, שהם בבחינת תשובה, כמו שכתב רבנו נרו יאיר בסימן מט במאמר "והוא כחתן יוצא מחופתו ושיש כגיבור לרוץ אורח". שזה בחינת ריקודין, בחינת תשובה, שאחר ששבין אל ה' אזי צריכין לרוץ אורח, לרוץ ולילך במהירות גדול אותו האורח שהיו יכולין לילך בזמן שהיו נזופין, שזה בחינת ריקודין שמרקדין ומדלגין המדריגות שהיו יכולין לילך באותו הזמן שהיה רחוקים ממנו יתברך, שזה בחינת פסח, בחינת דילוג ופסיחה, כמובא שזה בחינת יציאת מצרים.

הנחתני עצמי תיכף לישון ... ואחר כך נזכרתי שעבר יום 'חמשה עשר בשבט' בלי שמחה כראוי, והתחלתי לשמח עצמי. והיה שם רבי ישעיה מטשערקאס אחד מאנשי שלומנו, והמפתי אותו לתוך השמחה, ורקדתי עמו בעל כרחו. ובתחילה לא היה מרוצה כלל, אבל אני הכרחתני אותו הרבה ולא היה יכול לשנות רצוני, ועל ידי זה נמשך עליו שמחה אחר כך באמת"²³.

פו. ולפעמים זוכים אחרי החגים, לרקוד אף יותר מאשר בחגים. וכמכתבו של מוהרנ"ת מיום ראש חודש חשון, וזה לשונו:

"ובישועת ה' ונפלאותיו העצומים שמחנו תהילה לאל בסעדה בסעודה שלישית אתמול, ולבי נשא את רגלי בהוא רוחא דנשיב וכו', ורקדתי הרבה בעזרת השם יתברך, מה שבשמחת תורה לא זכיתי לזה. והכל בנפלאותיו וחסדיו הגדולים, מי ימלל גבורות ה'"²⁴.

מקורות והערות

²³ ימי מוהרנ"ת, לו.

²⁴ עלים לתרופה, מכתב קטז.

במה מרקדין

ובו ל"א סעיפים

בפרק זה נבאר בס"ד הדברים אשר איתם אנו שמחים וריקדים

שמחה של אמת:

א. הריקודים והשמחה, אשר עליהם אנו מדברים ומעוררים, הם ריקודים על שמחת המצוות ושמחת האמונה, שאנו זוכים להאמין בה' וכו'. כי רק זה הוא שמחה אמיתית. אבל השמחה והריקודים בענייני העולם הזה, אינם כלום!

ב. "כי זה כל אדם יכול להבין, שבעולם הזה אין שום שמחה בעולם, כי מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. ואם יצבור כעפר כסף וזהב, סוף כל סוף מה יתרון לו בכל זה, כי לא במותו יקח הכל. והכל יודעין שסוף אדם למות וימינו כצל עובר.

ומי שיש לו רק איזה רשימה בעלמא של שכל אמיתי, אפילו נכרי, יכול להבין שאין שום שמחה בזה העולם כלל, כי אחרית שמחה תוגה, ועל זה נאמר ולשמחה מה זה עושה!"^א.

מקורות והערות

^א ליקוטי הלכות, נפילת אפים ד, ד: כי עיקר השמחה הוא שמחת המצות, בחינת (תהלים יט) פיקודי ה' ישרים משמחי לב. ומי שמאמין בהשם יתברך ובתורתו הקדושה בתמימות ובפשיטות כמו שכל ישראל מאמינים, בודאי אין שמחה בעולם כמו שמחת עשיית המצוות שאנו זוכין לעשות נחת רוח ליוצרנו ובוראנו יתברך, ואנו קונים לנו חיי עולם לעולמי עד ולנצח נצחים על ידי חוטי הציצית שקונים אותו בעד גדול אחד, ואנו נכללים על ידי זה באור האין סוף, היש שמחה גדולה מזו?!

ג. וכבר סיפר רבינו הק' ב"מעשה מבעל תפילה", שהיתה כת אחת אשר אמרו שעיקר התכלית הוא רק "שמחה". "כי זהו עיקר התכלית אצלם; לשתות ולהשתכר ולהיות שמח תמיד, אף על פי שאין שום שייכות וענין לשמחתם, כי אין להם כלל על מה לשמוח, אף על פי כן זה היה עיקר התכלית אצלם להיות שמח תמיד על לא דבר"².

וכמובן שמעו מאד בזה, וגם הם היו בין שאר הכיתות המועות, שהוצרך הבעל תפילה להשיבם אל האמת.

מקורות והערות

כי זה כל אדם יכול להבין שבעולם הזה אין שום שמחה בעולם, כי מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, ואם יצבור כעפר כסף וזהב סוף כל סוף מה יתרון לו בכל זה, כי לא במותו יקח הכל. והכל יודעין שסוף אדם למות וימינו כצל עובר, ומי שיש לו רק איזה רשימה בעלמא של שכל אמיתי אפלו נכרי יכול להבין שאין שום שמחה בזה העולם כלל, כי אחרית שמחה תוגה, ועל זה נאמר ולשמחה מה זה עושה (קהלת ב).

² סיפורי מעשיות, מעשה יב: כת אחרת אמרו, שעיקר התכלית הוא שמחה. כי כשנולד בן שמחים; כשיש חתונה שמחים; כשכובשים איזה מדינה שמחים. נמצא, שתכלית הכל הוא שמחה!.

על כן ביקשו איש שיהיה שמח תמיד, נמצא שהוא אצל התכלית, והוא יהיה מלך עליהם. והלכו ומצאו שהיה הולך ערל אחד בכתונת בזוי כדרכו, ונשא פלעשיל יין שרף, והלכו אחריו כמה ערלים. וזה הערל היה שמח מאד (כי היה שיכור מאד). וראו שזה הערל הוא שמח מאד ואין לו שום דאגה, על כן הוטב בעיניהם הערל הזה, כי השיג את התכלית שהוא שמחה, וקיבלו אותו למלך עליהם, ובודאי הנהיג אותם בדרך הישר. ובחרו להם ארץ גורמת לענין שלהם, דהיינו מקום כרמים וכיוצא, שהיו עושיין יין, ומחרצנים יהיו עושיין יין שרף, ולא ילך שום דבר לאיבוד.

כי זהו עיקר התכלית אצלם, לשתות ולהשתכר ולהיות שמח תמיד, אף על פי שאין שום שייכות וענין לשמחתם, כי אין להם כלל על מה לשמוח, אף על פי כן זה היה עיקר התכלית אצלם להיות שמח תמיד על לא דבר. ובחרו להם ארץ גורמת כנ"ל והלכו וישבו שם.

ד. ומהיכן נמשכת טעותם? מכך שבאמת התכלית הוא לשמוח בה' ושמחת המצוות! אך הם טעו שהתכלית הוא לשמוח בשמחה של הבל, שאין בה שום אמת, ולשמחה זו מה היא עושה?!

ה. וכבר מסר לנו מוהרנ"ת סימן להבחין בין שמחה אמיתית לשמחה שאינה אמיתית, והוא על דרך הסימן שנתנו חכמינו ז"ל בביצים,

מקורות והערות

¹ ליקוטי הלכות, תפילה ד, ח: וכן הכת שאמרו שעיקר התכלית שמחה ושכרות, מבואר גם כן קצת. כי שמחה דקדושה הוא בודאי דבר גדול מאד, דהיינו לשמוח בה' ובתורתו הקדושה שזה עיקר שלימות העבודה, כמו שכתוב (דברים כח), תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וכו'. כי שמחה דקדושה היא הנקודה הקדושה של כל המצות, כמו שכתוב (תהלים יט) פיקודי ה' ישרים משמחי לב. כי העיקר הוא לזכות לשמוח בה' בבחינת (שם קד) אנכי אשמח בה'. וכמו שכתוב (שם לג) כי בו ישמח לבנו וכו'. וכתוב (שם מג) ואבואה וכו' אל אל שמחת גילי. וכתוב (שם לב) שמחו בה' וגילו צדיקים. וכתוב (שם צז), ה' מלך תגל הארץ וכו'. ישמחו השמים ותגל הארץ וכו'. ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ח), ושבתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם וכו' כי אם לאכול ולשתות ולשמוח, שדרשו רבותינו זכרוננו לברכה, לאכול ולשתות ולשמוח בשבתות וימים טובים.

כי באמת מי שהוא בכלל האמונה הקדושה האמיתית, יש לו לשמטח כל ימיו בכל עת ובכל רגע, כשיזכור את עצמו הטובה והחסד הנפלא שעשה השם יתברך עמנו על ידי משה רבנו עליו השלום אשר פתח את עינינו והמשיך עלינו את האמונה הקדושה להאמין בה' ובמשה עבדו, לקיים תורתו ומצוותיו הקדושים בכל יום, אשר אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון. וכולנו מאמינים באלקים חיים ומלך עולם, חי לעד וקיים לנצח, ארון כל, לעילא מן כולא ולית לעילא מיניה, יתברך שמו בפי כל חי לנצח. ואי אפשר לבאר בכתב ובעל פה עוצם השמחה הזאת. כי לגדולתו אין חקר. כי השמחה הזאת הוא לכל חד כפום מה דמשער בליביה, בבחינת נודע בשערים בעלה וכו', כמבואר מזה במקום אחר.

ומהשמחה הקדושה הזאת כשנפגמת חס ושלום, מזה נשתלשל הטעות של הכת הנ"ל שבחרו בהשמחה של הוללות ושכרות, שעל זה נאמר (קהלת ב) ולשמחה מה זה עושה. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בפרק במה מדליקין (דף ל) 'ולשמחה מה זה עשה', זו שמחה שאינה של מצוה. 'ושבתני אני את השמחה', זו שמחה של מצוה, ללמדך שאין השכינה שורה מתוך עצבות וכו' אלא מתוך שמחה של מצוה.

שביצה טהורה ראשה אחד עגול וראשה אחד מחודד, וביצה ממאה שני ראשיה עגולים או מחודדים.

וכן הוא בענין השמחה: המהורים והכשרים, יש להם את שני הקצוות יחד; מצד אחד לב נשבר וצער (וכיסופים וגענועים), ומצד שני שמחה עצומה. אך הממאים, אינם יודעים לשלב שניהם יחד, אלא; או שהם שבורים ורצוצים, או שהם שמחים בשמחה חסרת מעצורים!¹

מקורות והערות

¹ ליקוטי הלכות, ביצים ה', ב: וזהו בחינת סימני ביצים שמרומז בהם ענין זה; כי שני ראשיהם [= קצותיהם] כדים [= עגולים] או שניהם חדים [= מחודדים], הוא בודאי סימן טומאה, כי זה דרך הרשעים וכל הרחוקים מן האמת שבשנופל עליהם אבלות וצער ויסורין, אינם מנחמים את עצמם כלל ואין מקוים לצאת משם, כמו שנאמר "לא יאמין שוב מני חושך", ונשארים שקועים בדאגה ומרה שחורה ואבלות עד שנפרדים על ידי זה מה' יתברך ומהתורה והצדיקי אמת לגמרי. ולפעמים להיפך, כשיש להם איזה טוב אכילה ושתיה וכו', הם ממלאים פיהם שחוק ועושים כל ימיהם כחגים, כמו שנאמר "והנה ששון ושמחה וכו' אכול ושתה וכו'".

וזה בחינת שני ראשיהם כדים או שניהם חדים. כי 'כד' מרמז על אבלות וצער, בחינת גלגל הוא שחוזר בעולם, שבשביל זה אוכלין ביצים ועדשים בשעת אבלות, רחמנא ליצלן, וכמו שנאמר "ונרץ הגלגל אל הבור". וחד זה בחינת עזות ושמחה, בחינת וישם פי חברב חדה, היפך האבל שאין לו פה. וזה מרמז על התחיה ועל ימי הגאולה, שאז יהיו בני ישראל הכשרים קימים וחדים וחזקים נגד ההיפך, אבל הרשעים משמחים עצמן בעולם הזה כאילו שמחתן בשלמות עתה, ואינם משימים לבם אל האחריות. ועל כן שני ראשיהם חדים או כדים, שכשהם שמחים הם ממלאים תאותם בשחוק ושמחה כאילו כל השמחה בזה העולם, חס ושלום. ולהיפך, כשבא עליהם שבר וצרה, הם מלאים עצבות ומרה שחורה בלי שום נחמה ותקוה כלל. וזה בחינת שני ראשיהם כדים, שהאבלות והצער שלהם הוא משני ראשיהם מראש עד סוף, כי אינם מקוים לאחרית טוב כלל, כמו שאמר אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה; שמי שאין לו אמונה, חייו אינם חיים כלל, כי תיכף כשבא לו איזה צרה, אין לו במה לנחם את עצמו וכו'. ולהיפך כשהשעה משחקת להם הם מלאים שמחה ושחוק, שזהו בחינת שני ראשיהם חדים כנ"ל, שעל שמחה כזאת נאמר 'לשמחה מה זו עושה?!'.

ואכן, ריקודיהם של אנ"ש, היו בהם את שני הקצוות גם יחד; שמחה עצומה, ונגעונים וכיסופים נוראים.

ו. ומדברי רבינו בסיפורי מעשיות אנו למדים, שעיקר ההבדל בין השמחה האמיתית ובין הטועים ועושים את השמחה תכלית, הוא: שהטועים עושים את השמחה כתכלית בפני עצמה, ואין שמחתם באה מחמת איזה דבר שבקדושה, "כי אין להם כלל על מה לשמוח, אף על פי כן זה היה עיקר התכלית אצלם להיות שמח תמיד על לא דבר". והשמחה האמיתית, היא כשיש לה סיבה אמיתית.

ז. ולכן, בבואנו לשמוח ולרקוד, עלינו לדעת היטב על מה ולמה. במה אנו שמחים, ועל אודות מה אנו מרקדין. למען תהיה שמחתנו וריקודנו, שמחה וריקוד של אמת.

• ונתחיל למנות בס"ד, את הסיבות האמיתיות, הגורמות ללב לשמוח ומרוממות את הרגליים לרקוד⁷.

מקורות והערות

אבל הצדיקים והכשרים כשיש להם צער, חס ושלום, הם בבחינת אסירי התקוה, ומחויין ומנחמין עצמן בגודל תקוותם לאחרית טוב. וזה בחינת ראשו אחד כד וראשו אחד חד, כי כד וחד הוא בחינת אבלות וצער, ונחמה ותקוה טובה כנ"ל. כי אצלם מקושר האבלות והצער בהתקוה והנחמה, ועל ידי זה אינם מניאשין עצמן לעולם מה' יתברך, עד שזוכין לאחרית טוב.

⁷ והאמת, שלא נזכיר כאן את כל סיבות השמחה, כי לא באנו בספר זה אלא לבאר ענין הריקודים, ושאר כל ענייני השמחה יבואו בספר נפרד אי"ה בס"ד. רק הזכרנו בקיצור נמרץ כמה עניינים יסודיים, אשר בכלם נזכר ענין הריקודים בדברי רבינו ותלמידיו.

שלא עשני גוי:

ה. עיקר השמחה היא לשמוח ולרקוד בכך 'שלא עשני גוי'. ומשמחה זו לבר, אפשר לרקוד כל היום כולו.

"כמו שמספרים מהצדיק ר' משה לייב מסאסוב שהיה כל היום בריקודין, ושאל אותו איזה צדיק אחד על השמחה שלו ואמר שתיכף באמרו בבוקר שלא עשני גוי הוא שמח בזה כל היום. וגם רבינו ז"ל סיפר מהצדיק שהחיה את עצמו בשלא עשני גוי, עד שבא לשמחת משה רבינו עליו השלום בעת קבלת הלוחות".

ט. "וזה בודאי שמחה גדולה שאין לה שיעור. כי אין לשער ההפרש וההבדל, אלף אלפי אלפים הבדלות, שיש בין קדושת ישראל, הפחות שבפחותים, לבין זוהמת זומאת העובדי כוכבים. וכשיזכור היטב חסד השם יתברך עליו, שלא עשהו גוי, בודאי ראוי שתגדל שמחתו מאד.

והיא שמחה שאין עליה עצבות; כי בשלמא כשמשמח עצמו בדבר שעשהו הוא עצמו, על זה אפשר למצוא עצבות על כל שמחה. כי ימצא לו חסרונות בכל דבר, כדי שלא להניחו להרים ולשמח עצמו. אבל בזה, שלא עשני גוי, שהוא רק מהשם יתברך, שהשם יתברך עשה כך וחמל עליו ולא עשהו גוי, איך אפשר למצוא חסרון בזה השמחה? מאחר שהוא רק מעשה השם יתברך! כי בודאי, איך שיהיה, על כל פנים הוא הפרש גדול בינו לבין עובדי כוכבים, אשר אין שיעור וערך!"

מקורות והערות

¹ נתיבות צדיק, מכתב קסג. מאת רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, תלמידו של מוהרנ"ת.

² מתוך השיחות שאחר סיפורי מעשיות.

בך רבינו נגילה:

י. ועתה נפנה ונדבר מעט מעוצם השמחה הנוראה של התקרבותנו לרבינו הקדוש, רבינו נחמן מברסלב זיע"א. "כי כמו שאנו צריכין לשמוח בשלא עשני גוי ... כמו כן אנו צריכין לשמוח בזה שאין אנו חולקים על אור נפלא כזה, ועל תלמידיו הקדושים ועל ספריו הקדושים. אדרבא, אנו משתעשעים בהם"^ה.

יא. וכשנתבונן מעט בעוצם החסד הנורא הזה, ראוי לנו לתמוה את תמיהתו של רבי נתן ב"ר יהודה, שתמה במכתבו לאנ"ש: "אין אני יודע על מה שאין אנו מרקדים ברחובות ובשווקים"^ו.

יב. ובמכתב אחר, פירש וביאר היטב את תמיהתו העצומה, וזה לשונו:

"אין אני יודע מה אנו מחשים? הנהיה כדבר הגדול הזה? שרבינו ז"ל ותלמידו הקדוש רוצים לנקות ולטהר אותנו מכל וכל, מהבגדים הצואים ולהלביש אותנו בבגדים נקיים ולבנים לעולם הבא!

ומחמת קטנותנו אין אנו צריכין לשכוח גדולת רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש, ואנו צריכין לשמוח ולרקד ברחובות ובשווקים על גורלנו וחלקנו, עלינו לשבח לאדון הכל. אשרינו אשרינו!"^ז.

יג. "על כן אחי ורעי, אנו צריכין מאד לשמוח מאד מאד שזכינו מרחוק על כל פנים לידע שנמצא בעולם צדיק אמיתי חידוש כזה הנחל המטהר מכל הכתמים, ומעיינותיו יוצאים בבקעה ובהר על ידי

❧ מקורות והערות

^ה נתיבות צדיק, מכתב קסג.

^ו שם, מכתב קלז.

^ז נתיבות צדיק, מכתב קלה.

תלמידו הקדוש להחיות נפשנו בכל עת ועת ברפואה אחרת. מים
המים המרפאים את הגוף והנפש.

אך אנו צריכין להתמיד בהם ואין אנו צריכין לנסוע למרחקים
לבקש מרחצאות המים לרפאות נפשנו וגופנו, אך יש לנו בבית
ממש, ובלי הוצאות כלל. רק להטות אזנינו ועינינו ולבנו היטב
להספרים הקדושים האלו, ובודאי נשיג כל טוב כל מילי המיטב. כי
רבינו ז"ל הוא השכל הכולל אשר על ידו נמתקים כל הדינים
שבעולם".²⁰

יד. וגם מוהרנ"ת, במכתבו הידוע שבו הוא מגלה את דעתו שיש לרקוד
"בכל יום", הרי הוא מאריך וכותב בעוצם שמחתנו על אשר זכינו
לדעת מרבינו הקדוש".²¹

ולא נוכל להתאפק מלהעתיק את רוב דברי המכתב, ובמטותא
מינייכו, קיראו את המכתב מילה במילה בשימת לב, למען יהיה
ריקודנו ריקוד של שמחה אמיתית בה' ובמשה עבדו:

"ומעתה תגיל ותשיש בישועת ה' אשר הפליא חסדו עמנו אשר לא
היתה בזאת מימי קדם! מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, שזיכנו
אנשים באלה בדורות האלה, לידע מנפלאות נוראות באלה שהם
סודות נוראות עמקות מאד מאד, נמשכים ממקור עליון נורא וקדוש
מאד, והם נעימים ומתוקים מאד לאזן שומעות, לאזן מלין תבין
באמת. ועל כל אלה, הם מחיין ומשיבין ומגביהין ומרימין כל החולים

²⁰ שם, מכתב קמח.

²¹ עלים לתרופה, מכתב צא.

וכו', כל הנפשות שבעולם, כל מי שירצה להטות אָזְנוֹ אליהם באמת לאמתו ובתמימות.

מה נאמר מה נדבר, חזק בני וחזק, הפך דבריו הקדושים הנוראים מאד. הפך בהם והפך בהם, וסיב ובלה בהם, ומתם לא תזוע, שאין לה מדה טובה מהם. כי כלולים מכל התורה בלה, שבכתב ובעל פה.

ואם אתם צריכין להתחזק לפרש שיחתו בכל יום, ולצעק הרבה ולהתחנן הרבה להשם יתברך, באשר יודע כל אחד נגעי לבבו ומכאוביו מכבר, ומה שעובר עליו בכל עת בכל יום ובכל שעה. אף ביותר ויותר צריכין להתחזק בשמחה וחדוה, ולהפך כל מיני יגון ואנחה לשמחה. שכל מה שרוצים להחלישו ולהשליכו חס ושלום, על ידי רבוי קלקוליו, צריך להפך הכל לשמחה.

כי הלא אף על פי בן איני מתנגד על האמת, על הנחל נובע מקור חכמה, וגם אני יודע מדבריו ונפלאותיו דברים קדושים הרבה, שעל כל דבור ודבור צריכין לומר 'אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די'. ואדרבא, כל מה שאני יודע מגרעותי יותר, גדלה ושיגבה השמחה ביותר ויותר, שגורע בזה ידע מקדשה בזו, מגעומות בזה, מנפלאות כאלה וכו' וכו'.

כי לא דבר ריק הוא, מה שהשם יתברך הפליא עמנו בדורותינו אלה. ובזה אני רואה חסדו וישועתו גם עלי בעצם פחיתותי, מאחר שעדין אני זוכר שהצרוף 'חנכה' מרמז בפסוק 'סלח נא', ושרבי אליעזר ורבי יהושע הם בחינת בן ותלמיד וכו' וכו'.²⁷ מי שמע בזאת? מי ראה כאלה?

6 מקורות והערות

²⁷ מתוך ליקוטי מוהר"ן ח"ב, ז. מאמר "כי מרחמם ינהגם".

בי הלא הִיָּה יָכוֹל לְהִיּוֹת לְפִי גְרִיעוֹתַי שְׁנָם אֲנֹכִי הֵייתִי חֵם וְשְׁלוֹם עוֹסֵק לְקָרוֹעַ וּלְבוֹזֵת זֶה הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ, וְעַתָּה אֲנִי עוֹסֵק לְלַמְדוֹ וְלִידַע מִנְעִימוֹת בְּזֹאת, הַמַּחֲמִיה גַּם אוֹתִי בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי שָׂם. מִה אֲשִׁיב לְהוֹי כָּל תַּגְּמוּלוֹהֵי עָלַי.

בְּדַרְדֵּר זֶה יְכוּלִין לְהַחֲיֹת אֶת עֲצָמוֹ, לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת, אֲפִלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מִה, חֵם וְשְׁלוֹם. וְגַם צָרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ עַל יְדֵי מְלֵי דִשְׁטוּתָא.

וּכְבָּר אֲמַרְתִּי, שְׁצַרִּיכִין לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם! וּבְיַדָּאֵי שְׁמַעְתָּ זֹאת, וְעַתָּה חֲזַרְתִּי וְדַבַּרְתִּי בְּזֶה. כִּי לְפִי עֲצָם הַיְסוּרִים וְהַבְּלוּלִים וְכוּ' הַעוֹבְרִין עַל כָּל אֶחָד עֵתָה, אִין עֲצָה כִּי אִם לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הַיּוֹם, וְלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם; בְּעֵבְדָא, אוֹ בְּמַלּוּלָא לְדַבֵּר עִם חֲבֵרָיו מְזִחַ, אוֹ עַל כָּל פְּנִים בְּמַחְשָׁבָה, אוֹן טַאקִי פֶּאָרְט הַאֲפִי!

ואחר מכתבו זה, מצווה מוהרנ"ת לבנו:

"וְתַהֲיֶה מְרָאָה אֵלּוֹ הַאֲנָרוֹת לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחַפְצִים בְּאַמְתָּ, וְתַחֲזוּר וְתַנְגִּיעִם אֲצִלָּה, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וְצָרִיכִים לְשִׁמְרָם. כִּי יִהְיוּ נְצַרְכִּים בְּעֵנֵת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ לְהַחֲיֹת נַפְשוֹת רַבּוֹת בְּחֶסֶדוֹ הַגָּדוֹל יִתְבַּרֵּךְ!"

ואכן, ברוך ה', רבי יצחק בנו שמר את המכתב והרי הוא לפנינו. ופינו מלא שירה והודיה כהמון גלי הים למלך העולם אשר ברא נפשות רבות וחסרונן, ושלה לנו עלים לתרופה להחיות בהם נפש כל חי, ברוך חי העולמים!

ובכן, ניגש לריקוד...

נגילה ונשמחה בישועתו:

טו. מלבד השמחה והריקודים על החסדים והישועות הכלליות, הרי שבשזוכים לישועה פרטית מאת ה', יש להתעורר לשמחה ולרקוד, בשירה והודאה לשמו הגדול על החסד והישועה.

טז. כי באמת, נעשים עם האדם ניסים ונפלאות בכל עת ובכל רגע. ואין אנו צריכים אלא לשים לבבנו להתבונן היטב בכל הניסים והנפלאות, ולהגדיל בהם שמחתנו, עד שיבוא לריקודים.

וכמו שמעיד מוהרנ"ת על עצמו: "ואם אמרתי משה רגלי חסדך ה' יסעדני, עד שאני זוכה על כל פנים להרגיש חסדיו הגדולים לנצח, עד שאני מרקד מחמת שמחה"⁷⁷.

יז. וגם אם אין מדובר בישועה חריגה ומבהילה, גם אז, אם נתבונן היטב יהיה לנו גם אז סיבה לשמחה ולרקוד. וכאשר נלמד מהסיפור דלהלן:

"פעם כשהתקרב חג הפסח, ועדיין לא היה למוהרנ"ת מספיק כדי הוצאות החג. כשראה שממלאים את החבית במים עבור ימי החג, התאזר והתחזק, עד שרקד מרוב שמחה. כשהוא עונה ואומר בשמחה 'תודה לאל יש לנו כבר מים עבור ימי החג'⁷⁸.

יח. ונסיים בתיאורו הנלבב של רבי שמואל הורביץ, על ריקודם הנלהב אחר שאירע נס במירון, בילדה קטנה שכבר היתה גוססת, ואמא שלה השאירה אותה בציון וחזרה לחיות:

מקורות והערות

⁷⁷ עלים לתרופה, מכתב קלג.

⁷⁸ שיש"ק ה-פח.

"וישבנו לאכול אחר כך סעודה שלישית בשמחה גדולה ... אבל היינו ינעים מאד ועייפים ולא חשבו לרקוד. ועוררתי את רבי אלטר בנציון ואמרתי לו 'אחרי כזה גם לא נרקוד?'

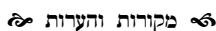
ויצאנו אני והוא לרקוד, והתחברו בזה כל אנ"ש ואח"כ כל העולם, והיה ריקוד כזה שכמוהו לא נהייתה כל הזמן הזה, בערך שלש או ארבע שעות רצופין רקדנו בחזקה ובכח גדול, עד שמחמת הזיעה נרמבו כל הבגדים שלנו עד שיכלו לסחוט אותם"¹⁰.

ומן המותר להזכיר, שצריכים גם לרקוד ולשמוח על הישועות הגשמיות שה' מושיע את האדם, ועוזר לו. וכאשר סיפר רבי ישראל בער אודסר על רבו רבי ישראל קרדונר":

"אני ראיתי את רבי ישראל קרדונר איך הוא מרקד, איך הוא שמח עם השם יתברך, ואיך הוא מודה לו על כל דבר ... שמעתי איך שהיה אומר: 'רבנו של עולם, מודה אני לפניך שנתת לי בנים, שנתת לי כסף, שנתת לי דירה'..."

הפכת מספדי למחול:

יט. לא רק כשזוכים לישועה אפשר לרקוד, אלא גם בעת צרה ח"ו אפשר וצריך להתגבר לחטוף את היגון ואנחה לשמחה, ולחפש את ההרחבות שיש בתוך הצרה, עד שיבוא גם אז לשמחה וריקודים.

¹⁰ ימי שמואל, פרק עח.

¹¹ גליון "מאור הנחל", תשרי תשס"ג.

וכאשר מצאנו כמה מכתבים ממוהרנ"ת בענין זה, איך שדוקא מתוך הצרות והמצוקות בא לידי ריקודים.

ג. ובאחד המכתבים, הרי הוא מצווה לבנו:

"ותראה לדבר הרבה עם מוסר כתב זה רבי נחמן נרו יאיר, אפשר יספר לך מעט, כפי תפיסת דעתנו, את כל החסדים והנפלאות שעשה השם יתברך עמנו בימים האלו. איך בכל פעם נדמה שעכשיו אי אפשר לשמוח ולא לדבר שום דיבור כלל, בפרט מגודל המחלוקת והרעש שהיו בימים האלו שרצו לבלבל אותנו מאד.

ואף על פי כן, חסדו גבר עלינו ואמת ה' לעולם, וזכינו לדבר הרבה נפלאות חידושי תורה המחייני נפשות לנצח. וגם שמחנו ורקדנו הרבה בעזרת ה' יתברך, יותר משאר שנים!"⁷⁷.

ללמדנו, שלא רק שאפשר לרקוד גם בעת צרה, אלא לפעמים זוכים גם לרקוד יותר מאשר בזמנים הטובים...

כא. וגם כאשר השתוללה מחלה בעירו של מוהרנ"ת ומתו ממנה כמה אנשים ממקורביו, התגבר להתנחם "גם עתה במעוף צוקה הזאת, בגודל חסדו הנפלא אשר הגדיל עלי יחיד קדמון יתברך שמו, שהודיענו מאור כזה, אשר יודע ניגון כזה וכו' וכו'⁷⁸, ולעתיד לבוא הכל יהיה נכלל בהניגון הזה, כל מה שעבר על כל אחד. ברוך השם אשר עד כה עזרנו, שאנו זוכים עדיין שהיה ושיש אור כזה בעולם, לעולם לא

מקורות והערות

⁷⁷ עלים לתרופה, מכתב קנז.

⁷⁸ כוונתו על רביה"ק שיודע מהשיר חדש שיתער לעתיד, המבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ח', עיי"ש ואכמ"ל.

נבוש בחסדו הגדול". ומתוך הצרה הנוראה בא לידי שמחה עצומה, וכעדותו: "והנה מגודל צערי עד הנפש, עורני השם יתברך שהחייתי את עצמי כל כך, עד שאם לא הייתי מתבייש מהעולם הייתי מרקד מחמת שמחה!"².

כב. כמו כן, מחזק מוהרנ"ת את אחד מאנ"ש שעברו עליו קשיים עצומים בפרנסתו, ומלבד זאת גם רדפוהו המתנגדים על התקרבותו לרבינו הקדוש. וכך הוא כותב באמצע דבריו:

"אדרבא, על ידי זה אמרתי שצריכין להפוך הכל לטובה. כי מאחר שרואין שעדיין מתגרין בו כל כך, ותהי המלחמה פנים ואחור. מזה צריכין להבין ולהאמין כי לא דבר ריק הוא, ובודאי פעל הרבה במה שמתקרב אל נקודת האמת, ובשביל זה מתגרין בו כל כך.

אבל כוחו של זקן דקדושה עולה על הכל. וה' איש מלחמה, ובודאי יבניע וישפיל גם את הקמים עליו המחליפים עולם עומד בעולם עובר. ועוד הם מחציפים פניהם לבזות את כל חיותו ונקודתו הטובה. וראוי לו לרקוד ולשמוח על זה שזכה להיות בחלקנו וכו'!"³.

שמחת חברי:

כג. עד כאן דיברנו על השמחה שהאדם שמח עם עצמו. אך עתה הגיע הזמן לגלות שמותיה גם לשמוח ולרקוד בשמחת חברו. וכשזוכים לאהבת חברים אמיתית, מקבלים שמחה עצומה כשפוגשים זה את זה.

מקורות והערות

² מכתבו מיום א' וישב, שנת תקצ"א.

³ עלים לתרופה, מכתב קכט.

כד. "זוה בחינת ברכת 'שהחינו', שכשהוא רואה את חבריו שחביב עליו ושמה בראייתו מברך שהחינו. כי זה עיקר החיות והקיום, כששמחים בראיית חבריו איש הישראלי, שעיקר השמחה מה שזכו שני ישראלים האוהבים זה את זה להתוועד יחד בשלום, שעל ידי זה עיקר הגדלת שמחת ישראל.

כי בכל אחד מישראל יש חלק אלוה ממעל, שהוא מקור השמחה, בחינת ישמח ישראל בעושיו. אך הקליפה הקודמת לפרי שהיא בחינת עצבות חופה עליו, וצריך התגברות גדול להגביר השמחה על העצבות והיא מלחמה גדולה.

על כן צריכין לזה שיתחברו ויתקבצו כמה נפשות ישראל, כי כל מה שמתקבצין ומתחברין באהבה נפשות החברים ביותר, מתגדל השמחה ביותר. כי מתקבצין ומתחברין חלקי השמחה יחד ומאירין באור גדול ביותר"^{כב}.

כה. ושמחה זו שאחד שמח בחבריו, מביאה את הגאולה. "כי עיקר הגאולה על ידי שמחה, שעיקרה על ידי אהבת חברים העוסקים להתקרב אל ה' באמת לאמתו"^{כג}.

כו. וכן היה אצל אנ"ש, שכשהיו פוגשים זה את זה, היו שמחים זה עם זה ונתקיים בהם מקרא שכתוב "וראך ושמח בלבו"^{כד}.

מקורות והערות

^{כב} ליקוטי הלכות, הודאה ו, סא.

^{כג} שם.

^{כד} והסיפורים שבענין זה, רבים מאד עד אין מספר, ואכמ"ל. ובימי שמואל" מתאר את האהבה והשמחה הזאת כמה וכמה פעמים בשפה לבבית עד למאד.

בז. ובפרט כשהיו נפגשים יחד באומן, כל הקיבוץ הקדוש, א"א לתאר עוצם האהבה שביניהם. וכמסופר על רבי מרדכי סוקולבר שהיה רב בעירו סוקולוב שבפולין, וכשהגיע לקיבוץ ופגש באנ"ש, לא היה יכול להתאפק ופצה בריקוד, ואף בירך ברכת שהחיינו^{כה}...

בח. וכך כותב הר"ק מטשעהרין זיע"א בספרו "פרפראות להכמה"^{כז}:

"והחוש מעיד, שענין זה של הקיבוץ שמתקבצין כלל אנ"ש על ראש השנה לאומן, זהו עיקר הכלליות וקשר האחדות של כל אנ"ש בקשר אחד, ורק בזה אנו מקיימין רצונו ז"ל להיות מחזיקים את עצמם כלל אנ"ש בקשר אחד באהבה ואחדות, ורק על ידי זה עיקר קיום הארת השארתו הקדושה לנצח, כאשר הבטיח ז"ל שעניינו לא יופסק והאש שלו תוקד עד ימות המשיח.

וכנראה בחוש, אשר זה יותר משישים [וכיום: מאתיים] שנה אחר הסתלקותו ז"ל, והאש הקדוש של אמונת הכמים בו ז"ל ובהיבוריו הקדושים ובכל הצדיקי אמת, בוער בלב אנ"ש עד אין סוף ממש, ומשתדלים לעסוק בעניניו ז"ל בכל פעם בהשתדלות יתירה ביותר להפיץ מעיינותיו חוצה, להדפיס חיבוריו ז"ל, ולבנות בניניו הקדושים, ולעסוק בכל עניניו על צד היותר טוב.

וכבר יש רבים [וכיום: כולם] מאנ"ש אשר כמעט [וכיום: ממש] שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידיו הקדושים ז"ל, ואף על פי כן בוער בלבם עסקיו ועניניו של רבינו הקדוש ז"ל כאש יוקדת ממש,

מקורות והערות

^{כה} שיש"ק ד, שב.

^{כז} על תורה ס"א, טעף יד.

ושותים בצמא את כל דבריו ודברי תלמידיו הקדושים ז"ל, והם עליהם ממש כמים קרים על נפש עייפה, ועובדים את ה' באמת בכל ליבם ובכל נפשם. והכל בכח קדושת ההתנוצצות הארת הדעת הקדוש שנשארו בעולם מרבינו הקדוש ז"ל על ידי חיבוריו ותלמידיו הקדושים. ועיקר יסוד קיום כל הענין זה הנ"ל, הכל הוא על ידי הענין הקדוש של ההתקבצות וההתאספות יחד של כלל אנ"ש על ראש השנה!".

•

כ. ועל אחת כמה וכמה, כשהיה האחד שומע בשורה טובה מחבירו, היה מתמלא שמחה. ולדוגמא: כשסיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, באומן לפני ר"ה, לרבי ברוך בארדיטשובער, שנולד לו בן. פצח עמו בריקוד נלהב של שמחה...¹²

וכן ישנם סיפורים רבים מספור, על שמחתם של אנשי שלומנו זה עם זה, אשר היו רוקדים שעות בשמחותיהם של חבריהם, התונות ובר-מצוות וכיו"ב.¹³

ל. אשרי האוהב את חברו ושמח בשמחתו. וכבר אמר לנו רבינו הק' במרם הסתלקותו: "רַק אַתֶּם תַּחֲזִיקוּ עֲצֻמְכֶם בְּיַחַד, אֲזוּ תִהְיוּ אֲנָשִׁים בְּשֵׁרִים. וְלֹא בְּשֵׁרִים בְּלִבְדוֹ, אֶלָּא אֶפְלוּ צְדִיקִים וְטוֹבִים תִּהְיוּ!"¹⁴.

מקורות והערות

¹² שיש"ק ד, תרלט.

¹³ וראה לדוגמא ב"מי שמואל" רבות, ואכמ"ל.

¹⁴ חיי מוהר"ן, ריח. ועוד חזון למועד לערוך ולהדפיס ספר על ענין האהבת חברים, בפרט בין אנשי הצדיק, אי"ה בס"ד.

ריקוד בהלואה:

לא. לסיום, הננו להזכיר את דיבורו הנפלא של רבי אהרן קיבליטשער, שהיה מיוחד בשמחתו [עד כדי כך שרבי אברהם ב"ר נחמן היה אוהב לבוא ולבקרו מדי פעם, להידבק בשמחתו]. וכך היה אומר:

"כשהבעל דבר אומר לי: 'מה יש לך לשמוח עכשיו?' אני עונה לו: 'אני מלווה לעצמי ריקוד! כי הרי יהיה זמן שיהיה לי במה לשמוח, ולכן הרי אני לווה עכשיו ריקוד מאותם הזמנים הטובים הבעל"ט".

מקורות והערות

^ל כן סיפר חתנו רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, ומובא בשיש"ק ה, רטו.

ריקודים של חתונה

ובו נ' סעיפים

בפרק זה יתבאר בס"ד סוד ומעלת הריקודים בשמחת הנישואין

שמחת חתן וכלה:

א. כבר הפליגו חכמינו ז"ל במעלת 'שמחת חתן וכלה', ואמרו: "ואם משמחו, מה שכרו? אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות ... רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה ... רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מהורבות ירושלים".^א

ב. וכמה מעלות טובות נאמרו בה. וכמובא בספר המידות, כמה וכמה דברים נפלאים אשר זוכים על ידי שמחת חתן וכלה. ואלו הם:

א. "מי שמשמח חתן וכלה, יזכה שתלד אשתו זכרים".^ב

ב. "ומי שמשמח את עצמו בשמחת חתן וכלה, כשיוצאין מן החופה, אינו ניזוק בדרך".^ג ואגב; יש כאן סגולה נפלאה להינצל מתאונות דרכים, השכיחים לרוב רח"ל

ג. "הגשמים יורדין בזכות שמחת חתן וכלה".^ד

🌀 מקורות והערות 🌀

^א ברכות ו:

^ב ספר המידות, בנים, צ.

^ג ספר המידות, דרך, ב.

^ד ספר המידות, שמחה, כג.

- ג. ובמהותה וסיבתה הפנימי של "שמחת התן וכלה", מצאנו כמה ביאורים בליקוטי הלכות, לך נא ראה שם. וניבואר בס"ד בארוכה בספרנו על "התן וכלה, אי"ה].
- ד. ובקצרה, הענין הוא, להאיר את השמחה בלב החתן והכלה, כדי להציל אותם מכל הדמיונות והעצבות של הבלי העולם הזה, המתערבבים בייחוד הקדוש של התן וכלה".

שמחה של מצוה:

- ה. השמחה של חתונה, שמחה של מצוה היא. ומלבד השמחה שמשמח האדם את החתן והכלה, הרי הוא זוכה בעצמו לשמות ולרקוד. ואילו לא באנו לשמחת החתונה אלא לזכות לרקוד ולשמוח – דיינו.
- ו. וכמסופר על מוהרנ"ת, שפעם אחת היתה איזה חתונה בנעמירוב, עיר מגוריו, של אחד מקרובי משפחתו הרחוקים. ועל אף שלא היה אמור מוהרנ"ת להשתתף בחתונה, הגיע והשתתף בשמחה. וזאת, רק כדי שיוזכה לרקוד ולשמוח...!

- ז. כמו כן, נהוג לחלק מעט יין למשתתפים בשמחת החתונה, להיטיב את לבם ביין המשמח. וכמסופר גם על רבינו בשמחת נישואי בתו

מקורות והערות

¹¹ כי בענין זה של חיי הנישואין, מתערבבים דמיונות רבות רח"ל המכניסים יגון ואנחה של הבלי העוה"ז, והעצה להינצל מהם הוא רק שמחה. וכמבואר ענין זה בכמה וכמה אופנים בליקוטי הלכות.

¹ וכאשר יתבאר להלן מדברי רבינו כמה רווחים עצומים זוכים השמחים והרוקדים בחתונה. מובא בשיש"ק.

מרים ע"ה": "באותו השבת שתה מעט יין מחמת שמחת הנישואין כנהוג, והיה בשמחה גדולה"^פ.

ה. ואגב; המנהג היה בימיהם "כשנושאים יין או דבש לאורחים או על חתונה, אזי נוהגין ליתן מן המשקה להשליח הנושא את המשקה, לעשות ברכה". ורבינו הקדוש גילה סוד נעלם ונשגב, בטעם מנהג זה:

ט. אך כמובן – ואין צורך להדגיש – שאין הכוונה להפוך את הנישואין ל"משתה היין" ולהשתכר הם ושלום, "כי מאד מאד הזהירו אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל על הדבר הזה באזהרה כפולה ומכופלת עד מאד, כי כאבן מושך [מאנגעט] הוא הדבר הזה, ולך לך אמרינן נזירא סחור

מקורות והערות

^פ בשנת תקס"ה בוואלטיסק.

^ט חיי מוהר"ן, ק"ז.

^י ליקוטי מוהר"ן ח"ב, סט: מה שנוהגים ליתן ברכה להאיש המביא המשקה לאורחים או על החתונה וכיוצא (היינו כשנושאים יין או דבש לאורחים או על חתונה, אזי נוהגין לתן מן המשקה להשליח, הנושא את המשקה, לעשות ברכה) הוא על פי מה שכתוב בזוהר (פקודי דף רמב) שיש כמה דברים שהם נישאים ונושאים, וחושב שם כמה דברים שהם נישאים, דהיינו שנושאים אותם, ובאמת אלו הדברים הם נושאים, כגון המרכבה, שהיא נישאת ונושאת, וכן הארון, שהיו נושאים אותו "והוא נשא את נושאיו" וכו'.

וזה בחינת ברכה שנותנין כג"ל, כי ברכה ראשי-תיבות: "כי רוח החיה באופנים" (יחזקאל א), בחינת נישאת ונושאת. כי האופנים נושאים החיות, והחיות נושאים אותם, כי רוח החיה באופנים, וכן הוא כל המרכבה, שהאופנים נושאים את החיות, והחיות את המרכבה, ובאמת המרכבה נושאת הכל. ועל כן, זה שנושא את המשקה נותנין לו ברכה, שהוא בחינת: 'כי רוח החיה באופנים', בחינת נושא ונישא, כי הוא נושא את המשקה, ועתה המשקה מנשא אותו שברים, כי המשקה הוא מכבה וגם מחממת קצת - ולא ביאר הדבר הזה כלל).

סחור לכרמא לא תקרב. כי אף על פי שמעט השתיה, מובה להרחיב הדעת, אבל דייקא מעט"^א.

כמה שמחים:

- י. "כשבאין על חתונה, יש מי ששמח מן האכילה שאוכל, הגים ובשר וכיוצא. ויש אחד, ששמח מן הכלי זמר. ויש ששמח מדברים אחרים כיוצא בהם. ויש ששמח מן החתונה עצמה, כגון המחותנים, שאינן משגיחים על אכילה ושתיה, רק שמחים מן החתונה עצמה"^ב.
- יא. אך גם המחותנים ואלו השמחים מעצם החתונה, עליהם להתחבר לשורש הפנימי והאמיתי של השמחה. אחרת, אין זו שמחה אמיתית. "כי כל השמחות הם רק בשעתן, כגון, למשל שמחה של חתונה או ברית, השמחה הוא רק בשעתן, ואם יסתכל על הסוף, אין שום שמחה בעולם, כי סוף אדם וכו' (ברכות יז). אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף, אז יש לו לשמוח מאד, כי סוף כל סוף, דהיינו התכלית הוא טוב מאד"^ג.
- יב. ורק כשמתבוננים בשורש הפנימי והאמיתי של שמחת הנישואין, רק אז מובנת השמחה הגדולה שבכל חתונה. "כי באמת כל השמחות ששמחין על החתונה הוא פליאה לכאורה. כאשר שמעתי זאת בפירוש מפיו הקדוש. שאמר, שאין העולם

מקורות והערות

^א כוכבי אור, ששון ושמחה, אחר התפילות.

^ב ליקוטי מוהר"ן ח"ב, לד.

^ג ליקוטי מוהר"ן ח"ב, לג.

יודעים כלל מה זו שמחה שזה נושא זאת. כי בוודאי אין ראוי לשמוח על ענין זה"י.

יג. "אך באמת, עיקר השמחה של התונה הוא שמחת ישראל, שעיקר שמחה דקדושה הוא מחמת שאנו יודעים ומאמינים שענין זה בשרשו הוא גבוה מאד מאד כידוע, ויהיה נולד מזה ישראל שיקדשו שמו, עד שיצאו צדיקים גדולים, עד שיבוא משיח מדורותינו שיתקן הכל – וזה עיקר שמחתנו, ומזה וודאי יש לנו לשמוח הרבה על החתונה"¹⁰.

יד. וכל שמחתם של ישראל בשמחת החתונה הוא רק שמחת האמונה והדביקות בה' יתברך. "כי עיקר שורש השמחה באמת נמשך מבחינת השמחה בו יתברך, שזהו עיקר השמחה באמת, כי באמת לאמיתו אין שום שמחה בעולם כי אם כשזוכין להאמין ולידע ממנו יתברך, שזה עיקר החיים האמיתיים, לכל אחד ואחד כפום מה דמשער בליביה

... וכל אחד ואחד כפי מה שזוכה לפעמים להרגיש מעט עריבות נעימות מתיקות השמחה האמיתית הזאת, יכול להבין זאת היטב שאין שום שמחה אחרת חוץ מזה"¹¹.

טו. ולא רק הצדיקים הדבוקים בה', שמחים בחתונה בשמחת הדביקות. אלא "אפילו המון עם ישראל הכשרים הפשוטים שאין זוכים להרגיש זאת היטב, אף על פי כן, כל שמחתם של ישראל הכשרים בשבתות

6 מקורות והערות

¹⁰ ליקוטי הלכות, שבת ו, כג.

¹¹ שם.

¹² ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, כג.

וימים טובים ובחתונה וכיוצא בזה – הכל נמשך משמחה זאת שהוא בחינת דביקות בו יתברך!

כי אף על פי שאינם זוכים עדיין לבחינת דביקות באמת כראוי, אף על פי כן, אף על פי דאיהו לא חזי מזליה חזי, ומחמת שבשורש נשמתם הם מרגישים לפעמים עריבות נעימות השמחה הזאת, על ידי זה נמשך עליהם גם למטה שמחה גדולה בעת שזוכים לשמוח בה' באיזה שמחה של מצוה".

טז. ולכן גם כל השירים שאנו שרים בחתונה, הם על פי רוב פסוקים של דביקות ושמחה בה'. כי זה כל שמחתנו בשמחה של מצוה, לשמוח באמונתנו ודביקותנו במלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא".

מקורות והערות

^{ט"ז} שם.

^{ט"ח} שם: ועל כן כל ישראל הכשרים רגילים בעת שמחתם לזמר פסוקים ותפלות של התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, שזה עיקר שמחתם ... שזה עיקר שמחתנו אשר בחר בנו מכל עם וכו'. וכמו שאנו אומרים בכל יום אשרינו מה טוב חלקנו וכו', ומה נעים וכו', וכיוצא בזה הרבה וכו"ל. כי באמת זה עיקר השמחה, מה שאנו יודעים מהבורא הכל יתברך לנצח, על ידי אמונתנו הקדושה וכו"ל.

וזהו בחינת מה שמבואר בפסוקים מהפלגת השמחה בו יתברך, כמו שכתוב, "שמחו בה' וגילו צדיקים וכו'". וכתוב, "שמחו צדיקים בה' אנכי אשמח בה'". וכיוצא בזה הרבה בספר תהלים וכן בספר ישעיה ובשאר הספרים, כמו שכתוב, "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי" וכו'. וכיוצא בזה הרבה שם, וכתוב, "ואני בה' אעלוזה אגילה באלקי ישעי וכו'". ולעתיד לבוא שיתגלה אלקותו ומלכותו לעין כל כתוב, "ה' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים וגו'", וכתוב, "ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך נהרות ימחאו כף יחד הרים ירגנו וכו'". וכן מבואר בפסוקים הרבה מאד מאד, כי עיקר השמחה האמתית הוא מה שזוכין לידע מהבורא הכל יתברך על ידי האמונה הקדושה שקבלנו מאבותינו על ידי התורה הקדושה וכו"ל.

יז. אמור מעתה: שמחת הנישואין היא הזדמנות פז לרקוד ולשמוח על שמחת יהדותנו, שזכינו להאמין בה' ובמשה עבדו, "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו". אשרי המתדבק בשמחה זו בעת ריקודי החתונה.

כלי זמר:

יה. מלבד השמחה – השירים והריקודים – שבשמחת החתונה, "נוהגין לחיוב גדול שיהיה כלי זמר על החתונה" כלשון מוהרנ"ת.^ט

יב. וסודות רבים נאמרו בטעם דבר זה, בליקוטי מוהר"ן ובליקוטי הלכות. ומהם אנו למדים עד כמה חשובים הכלי זמר לשמחת החתונה.^כ

כ. כי הם קשורים ממש לעצם סוד החיבור בין החתן והכלה. "כי התחברות שני דברים הוא על ידי ניגון וכלי שיר, וזה בחינת כלי זמר שמנגנין על חתונה"^{כא}.

כא. ומעתה, כמה טוב ונאה להשתתף ולשמוח בשמחת הנישואין ולשמוע נגינה מכלי זמר, המסוגלים מאד לשמח את האדם. "כנראה

מקורות והערות

^ט ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, ד.

^כ כמבואר בכמה מקומות בליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות, ואי"ה יבואר בספרנו על "חתן וכלה".

^{כא} ליקוטי מוהר"ן, רלו: עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, כמובא בזוהר (שמות י"ט): שעיקר הניגון מסטרא דליוואי, וזה שאמרה לאה: "הפעם ילוח אישי אלי" (בראשית כ"ט) שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחינת הניגון וכלי שיר לעולם הפעם ילוח אישי אלי בודאי, כי התחברות שני דברים הוא על ידי ניגון וכלי שיר, והבן. וזה בחינת כלי זמר שמנגנין על חתונה.

בחוש שעל ידי ניגון אפילו בפה, מכל שכן כששומעים הניגון מכלי זמר בא האדם לתוך שמחה מתוקף הדאגה והעצבות^{כב}.

כב. ועצם השמיעה ששומעים את נגינת הכלי זמר – מלבד מה שהוא משמח את האדם – יש בו גם סוד ותיקון גדול, כמו שמשמע מדברי רבינו הקדוש^{כג}.

כג. וגם בירושלים עיר הקודש, שאסור באיסור חמור לנגן בכלי זמר בחתונות^{כד}, נוהגים לתופף בתוף, שגם הוא נחשב בין העשרה כלי נגינה המכוונים כנגד עשרה מיני נגינה^{כה}.

כד. ואכן, התיפוף והנגינה קודש הם, ואין לערב זר בשמחה קדושה זו. וכבר היה מעשה אצל רבינו ש:

”על החתונה של בתו שרה/קע היה המכה בתוף, נכרי. וציוה רבינו זצוק”ל לשלחו ולהביא אחר במקומו”^{כו}.

כה. [ומכאן נלמד להתרחק מכל המתופפים והמשוררים הרחוקים מהשמחה האמיתית, ואש שמחתם היא אש זרה^{כז}. אשר כל לב

מקורות והערות

^{כב} ליקוטי הלכות, פריה ורביה ג, ד. עיין שם באריכות מענין שמחת החתונה בכלי זמר.

^{כג} ליקוטי מוהר”ן, קעח: וזה בחינת (תהלים ק”ג): ”עושי דברו לשמוע בקול דברו” ואיתא בזוהר (לך לך דף צ): ”זכיון למשמע קלין מלעילא; היינו על ידי ”עושי דברו”, שמתקנין הדיבור, על ידי זה לשמוע בקול דברו, שנתעורר הקול להתייחד בדיבור, וזכיון למשמע קלין וכו’ (ויש בזה עוד דברים נפלאים ”בענין שמיעת קול נגינה וקול כלי זמר”).

^{כד} כאשר גזרו גדולי ירושלים בחרם, ואין כאן המקום להאריך בפרטי ענין זה.

^{כה} וככתוב בתהילים ”הללוהו בתוף ומחול”, ואכמ”ל.

^{כז} אבניה ברזל.

בשר' סולד מלשמוע אותם ומלהתלהב בהתלהבותם הזרה והמנוכרת].

סוד הריקודים:

• אחר כל הדברים האלה, הגענו לעיקר המכוון של פרק זה. והוא: סוד הריקודים של חתונה. ובס"ד נבאר אותם בבהירות, מתוך דברי רבינו הקדוש בליקומי מוהר"ן תורה ל"ב.

ומעניין לציין, שכאשר מבאר שם רבינו את סוד הריקודים של חתונה, כותב בזה הלשון: "על כן צריך לכוון בריקודים", ומשמע שיש כאן הדרכה לכל הרוקד בשמחת החתונה לכוון בכוונות אלו, לפי מדריגתו¹².

נו. הנה, החתן והכלה הם מכוונים כנגד הספירות והפרצופים שלמעלה: החתן הוא סוד 'זעיר אנפין'¹³, והכלה היא סוד ספירת ה'מלכות'. ועתה בעת החתונה, הם מתייחדים. ולכן עלינו לרקוד ריקודים

מקורות והערות

¹² וכאשר הבאנו בפרק "כיצד מרקדין", מדברי רבינו הקדוש על ההתלהבות של ה"אש זרה" של שמחת הרחוקים.

¹³ ומה שהזכיר רבינו הק' שלא לכוון כוונות הארז"ל הוא רק בעת התפילה, שאז מפריעים הכוונות לכוון פירוש המילות ולהתפלל בתמימות. אבל בעת הריקודים [וכיו"ב] לא הזהיר. רק שבדאי לאו כל אחד סביל דא לכוון אלו הכוונות, וגם אין כל אחד ראוי לזה. ובדאי מצרף הקב"ה מחשבת התמים למעשה, ומעלה עליו כאלו כיוון כל הכוונות, מה גם כשמקשר את עצמו בריקודיו אל הצדיק האמת, ודי בהערה זו.

¹⁴ 'זעיר אנפין' הוא השם הכללי [הפרצוף] של ששת הספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד.

בשמחת הלב, כדי להכשיר את הכלה שהיא כנגד ספירת המלכות, שתהיה ראויה להתייחד עם החתן שהוא כנגד זעיר אנפין.

כו. כי הנה, לפני החתונה יש בכלה שהיא סוד ספירת המלכות, ש"ך [320] דינים וכי יש זה חמשה גזרות, וחמשה פעמים 'דיו' גימטריא ש"ך. ונקראת "נְעֶרָה" בלי ה' וכי נע"ר בגימטריא ש"ך ואינה ראויה להתייחד עם החתן שהוא סוד זעיר אנפין. ועלינו מוטל להמתיק את הדינים שבתוכה, כדי שתהיה ראויה להתייחד עם החתן.

כח. ואיך ממתיקים את הש"ך דינים שבתוכה? על ידי שממשיכים לה אור מספירת הבינה! ואיזה אור ממשיכים לה מספירת הבינה? הנה, בספירת הבינה מאירים חמשה שמות "אהיה", ועתה אנו ממשיכים וחמשה חסדים מ"א, שזוה"ס מהארת חמשה אלפין של שמות אהיה שבבינה (פירושו: אנו ממשיכים את הארת האות אלף שבתחילת כל שם מחמשת פעמים שם אהיה הנמצאים בספירת הבינה) לתוך המלכות.

כט. וכשממשיכים ומאירים את אלו החמשה אלפין לתוך ספירת המלכות, נמתקים הדינים ונהפכים חמשת הגבורות שבתוכה, מ"דין" ל"אדני" וכי הרי נוסף א' לכל דין ואם מוסיפים לתיבת דין אות א' נעשה מזה שם אדני"ן].

ל. ואז בכח הה' אלפין שנמשכו לתוכה, היא נהפכת מ"נער" ל"נערה" עם ה', וראויה להתייחד עם החתן שהוא סוד זעיר אנפין.

לא. ואיך ממשיכים את האור מהבינה אל המלכות? על ידי הספירות נצח והוד. כי דרכם נמשך האור מספירת הבינה לתוך המלכות, וממתקת כל הדינים ממנה. והופכת אותה ל"נערה" הראויה לזיווג.

- עד כאן הוא סדר המתקת הכלה / המלכות, להכין ולהכשיר אותה להתייחד עם החתן / זעיר אנפין. ועתה נראה איך נעשה זאת על ידי אלו הרוקדים בשמחת החתונה. והוא:
 - ב. שני רגלי האדם מכוונות כנגד שני הספירות נצח והוד^ל. ולב האדם מכוון כנגד ספירת הבינה, ושמחת הלב הוא האור שמאיר בספירת הבינה.
 - ג. ולכן, כשרגלי האדם מתנשאים ומתרוממים על ידי שמחת הלב, לרקוד בשמחה – מאיר אור הבינה (שמחת הלב) לספירת המלכות (הכלה) על ידי הנצח וההוד (שני הרגליים). ונמתקים ממנה כל הש"ך דינים!

שאר המנהגים וסודם:

- ד. מלבד הריקודים הרגילים וסודם הנ"ל, ישנם עוד מנהגים וסודות בריקודים של חתונה. כי מלבד הריקודים הרגילים, גם נוהגים:
 - א. 'להתהפך' (הנקרא בלשון העם "סלֶתא").
 - ב. לפזז ולכרכר (הנקרא בלשון רבינו "פריסמאקעס").
 - ג. לצעוק "עֵלָה".
 - ד. לצעוק 'שבת' ולזרוק אז מעות.
- מלבד זאת, נוהגים גם שהחתן דורש ומפסיקים אותו באמצע דרשתו. וכן שולחת הכלה מלית לחתן על החתונה.

^ל רגל ימין, נצח. רגל שמאל, הוד.

לה. וכבר גילה לנו רבינו הקדוש סודות נוראים בכל אלו הריקודים והמנהגים, והבאנו אותם בהערה^{ל4}.

מקורות והערות

^{ל4} ולא העתקנו אותם, כי כדי להבינם ולבארם על בוריים צריכים להיות בקי בכל המבואר שם בפנים. ונעתיק אותם כאן כלשונם. והנה, מנהגים אלו וסודם מבוארים בשני מקומות, ואלו הם:

- ליקוטי מוהר"ן, מט:

וזה טעם למה שולחת הכלה להחתן טלית, כי הצדיק מקבל גבורתו על ידי ישראל, כמו שכתוב 'לשמש שם אוהל בהם'. ~ וזה שאומרים "עלה" על החתונה, על שם היא העולה כנ"ל, כי השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ד'): "נתתה שמחה בלבי". ~ וזמירות שמזמרים על החתונה, זה ה"א, דל"ת עם יו"ד, שיר פשוט וכו' כנ"ל. ~ וזה שצועקין "שבת", שעל ידי זה זוכין לעונג שבת, לאורייתא דעתיקא כנ"ל.

ומה שנותנים מעות כשקוראים "שבת", כי באורייתא של עכשיו יש ימין ושמאל "ובשמאלה עושר" (משלי ג) אבל בעתיקא לית שמאל ולית עושר תמן (זוהר נשא קכ"ט). ובשביל זה כששומעין ישראל בשורת התורה דעתיקא נותנים את המעות כי אין צריך למעות, כי בעולם הבא לית אכילה ושתייה (ברכות י"ז).

וזה פירוש (תהלים סח): מלכי צבאות ירודון (עיין שבת פח:): היינו הצדיקים שהם מלאכיו גיבורי כח שהם מדידן במרוצה ובמהירות כדי לרוץ אורח, וזה ריקודין. ונות בית תחלק שלל וישראל הם מחלקים המעות, להורות שאין צריך למעות, ואין שם בבחינת עתיקא שמאל: בית תחלק שלל ראשי-תיבות "שבת".

ענין אחר: להורות ותרנות גדול בזה שמחלקין מעות, להורות שהכלה היא בחינת ה"א שמדל"ת נעשית ה"א שעל ידי זה בא עשירות גדול, בבחינות: 'זהירקותי לכם ברכה עד בלי די, עד שיבולו שפתותיכם' וכו' (שבת ל"ב): שמחלקין המעות, מורה שהגיעו לזאת הברכה, עד שהמעות אין חשוב אצלם. וזה פירוש: 'ועשירות האיפה' עשירות, שהוא בבחינת 'אי פה', היינו שבלו פיהם מלומר די, שיש להם כל כך עשירות, וזה מחמת שנעשה מרביעית ההין, מדל"ת ה"א כנ"ל.

- שיחות הר"ן, שיחה פו:

ועל כל פנים, נתחזק לכרכר ולפזז, לרקוד ולהתהפך, לשמוח ולצעוק 'עלה' ו'שבת', לשמח התן וכלה, ולשמוח בה'. מתוך אמונה, שמכל אלו הדברים נעשים שעשועים גדולים למעלה.

קומת השמחה:

לז. בעת הריקודים בשמחת החתונה, עלינו להשתדל ולהתגבר שתעבור השמחה בכל קומת השמחה. שלא תהיה השמחה רק ברגליים, או רק בלב או במח. אלא תעבור השמחה בכל הקומה, מהמח – דרך הלב – עד הרגליים. ותשטוף השמחה במימיה הזכים את כל הפגמים שפגמנו בכל קומתנו^{לז}.

מקורות והערות

מה שנותנין כל אחד מעות שקורין "שבת" בשביל המרקדין על שם (תהלים סח, יג): "מלכי צבאות ידודין ידודין", היינו הם מרקדין. "ונות בית ת'חלק ש'לל", הם נותנין מעות "שבת" בשביל המרקדין.

החתונה הוא בחינת סיני כמו שכתוב: "ביום חתונתו" זה מעמד הר סיני (תענית כו), ו"סיני" גימטריא "סלם". וכתוב: "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", היינו ריקודין, שבשעת ריקודין עולה ויורד. כי כן דרך רקודין שעולה את גופו ויורד את גופו. ומה שקורין זאת המעות "שבת" כי ראשי תבות ונות "בית" "תחלק" "שלל" אותיות שבת.

... הפריסטקיס (פיזוז וכרכור) שעושין בשעת ריקודין, זה בחינת (בראשית מו, ד): "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך" כי גלות מצרים היה בשביל לברר ניצוצי קרי של אדם הראשון, והחתונה היא תיקון ויחוד הברית שהיא בחינת "אנכי אעלך גם עלה".

... מה שמהפכין את עצמן זה בחינת (שמות יט, ג): "ומשה עלה" (שמות יט, כ): "ויורד ה' על הר סיני", שהתחוננים עלו למעלה והעליונים ירדו למטה.

^{לז} כלשון רבינו הקדוש, המובא בהערה הבאה.

לו. ואז, על ידי שמחה כזאת, ניטהר מעצבות החטאים. ונזכה להתוודות לפני ה' בפה מלא על כל חטאינו עוונותינו ופשעינו¹⁷, ולשוב אליו בלב נשבר, בששון ושמחה, ולעבדו בלבב שלם, אמן.

צאי לך בעקבי הצאן:

• אחר שביארנו סוד השמחה והריקודים של חתונה, ברצוננו לקיים מקרא שכתוב "צאי לך בעקבי הצאן", לצאת בעקבי אנשי הצדיק האמת, לראות איך שמחו ורקדו בשמחת הנישואין.

לה. והנה, בריקודיו של רבינו הקדוש בעצמו [על שמחת נישואי בנותיו וכיו"ב], אין לנו שום שמין השנה, וכבר כתב על כך מוהרנ"ת:

מקורות והערות

¹⁷ ליקוטי מוהר"ן, קעח: דע כי צריך דוקא וידוי דברים, כי צריך לפרט את החטא, וצריך להתוודות בדיבורים בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות; לפעמים נשכח מאתו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדיבור להתוודות, ועוד מניעות רבות. וצריך לזה שמחה של מצוה, כגון חתונה של מצוה או שאר מצוה בשמחה.

כי שמחה הוא קומה שלימה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים, ועל-כן כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות שיעבור בכל השמחה מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק ברגלין, ולפעמים בלב, או בהמוחין, בחינת (ישעיה ל"ה): "ושמחת עולם על ראשם", אך עיקר השמחה שיעבור בכל השמחה, היינו בכל הקומה שיש בהשמחה. וצריך לזה מצוות רבות, כי שורש נקודות כל המצוות היא השמחה, כי (תהלים י"ט): "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", וכל מצוה מתרי"ג מצוות יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה, ועל כן אם פגם באיזה מצוה הן מצוות עשה או לא תעשה אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה האיבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמוח שם, מחמת שפגם שם באותה המצוה שנקודתה שמחה כנ"ל, ואדרבא, יש לו דאגה שהוא היפך השמחה (שם ל"ח): "אדאג מחטאתי", ועל כן על ידי זה מרגיש ונזכר החטא שעשה מקודם. אך על ידי ריבוי המצוות, כי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון' (חגיגה כז) על ידי זה נתבטל הדאגה של החטא המונעת השמחה, כי ריבוי אור השמחה של ריבוי מצוות שלו נתלהב ומבטל המניעות של החטא ואזי יכול להתוודות.

"ומי שלא ראה ריקודין שלו לא ראה טוב מימיו, כי אף על פי שברוך השם זכינו לראות כמה צדיקים שהיו מרקדים לפני הכלה, אבל ריקודין שלו לא נראה כזאת. וכל מי שעמד שם, בודאי היה לו הרהור תשובה אמיתי על כל פשעיו. וגודל ההתעוררות וההתלהבות של כל האנשים שעמדו שם בשעת ריקודין אי אפשר לבאר ולצייר זאת בכתב בשום אופן"^{לד}.

לז. אך גם אנשיו ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, נשבה רוחו הקדושה בידיהם ורגליהם, ונשא ידם ורגלם לרקוד ולמחוא כפיים בשמחה עצומה"^{לה}.

מ. וכאשר באו לשמחת הנישואין, היו רוקדים בשמחה עצומה שעות רבות. וכאשר מתאר רבי שמואל הורביץ זצוק"ל ביומנו, על התונתו שלו:

"והנה אני יש יצאו במחול וחיננא, וטרחו בכל כוחם בכל מיני אופנים לקיים מצות שמחת חתן וכלה, ובפרט רבי אלטר בנציון ויעקב זאב ורבי יצחק מענדלורבי לייבל רוזנפלד. וניגנו בכל מיני ניגונים, ועשו מילי דשטותא, וגם התהפכו את עצמם כמה פעמים. ואני גם בן רקדתי עמהם הרבה, והיה לי התעוררות גדול ושמחה רבה מאד. ובן נתאחר עד כמה שעות אחר חצות לילה בלי הפסקו"^{לו}.

מקורות והערות

^{לד} חיי מוהר"ן, קטו.

^{לה} וכאשר הארכנו בפרק "שורש הריקודים", עיין שם.

^{לו} ימי שמואל, פרק צו.

מא. וכן היה בעיר אומן, שהיו רוקדים על שמחת הנישואים שעות רבות, וכאשר מספר עד-ראָה על התונתו של רבי יהואל מיכל דורפמן זצ"ל, שנשא את נכדת רבי אברהם שטערנהארץ זצ"ל: "ואז היו כל אנשי שלומנו על החתונה, והחופה היתה בחצר הקלוז, ואחר כך הלכו לבית ר' אברהם כולם, ושם רקדו ושמחו כמעט כל הלילה!"^{לז}.

מב. ולא היו מתעייפים אנ"ש בריקודיהם, רק היו הולכים ורוקדים בכל כוחם בשמחה שאין לה קץ. עד שתמחו בני העולם על ריקודיהם שאינם פוסקים. וכאשר מתאר רבי שמואל הורביץ זצ"ל בלשונו הלבבית את הריקודים שהיו ב"שבע ברכות" שלו:

מג. "ויצאנו בריקודים בתוף ובמחול כמה שעות רצופים, וכן עבר איתנו עד סמוך לאור הבוקר, וכמעט שהפסיקו אותנו בכה, כי צריך לנו מעט. וחזרתי אמר שהיה שמחה הרבה יותר מדאי..."^{לח}.

מד. אכן, גם אחר שהפסיקו אותם לברכת המזון, לא נחו ולא שקטו... "ואחר כך ברכו ברכת המזון ושבע ברכות, ואחר כך רקדו לקיים כי בשמחה תצאו, וכמעט שהיה כבר אור הבוקר"^{לח}.

מה. ובלילה אחר, כאשר הסבו לשמחת "שבע ברכות" ולא השתתפו שם אנ"ש, הרגישו בחסרונם. וכאשר מתאר שם רבי שמואל בלשונו הלבבית:

"ובלילה, היה סעודת התן וכלה והיה מנין וגם דודי רבי אבנר, ונתנו דרשה גישאנק, אבל שמחה וריקודים לא היה כל כך, כי לא היה

^{לז} ימי שמואל, פרק רו.

^{לח} שם.

שום אחד מאנ"ש. ור' אבנר אמר שזה שמות מדוע לא הביאו את רבי אלטר בניציון ועוד מאנ"ש לשמחה...^{לפ}.

מו. ואכן, גיסו של רבי שמואל הורביץ שהיה 'חסיד', הבין שהשמחה העצומה הזאת נובעת מהנחל נובע מקור חכמה. "וניסי שהוא חסיד אמר לרבי יצחק מנדל, שעל ידי זאת החתונה הוא קרוב לחסידות ברסלב, מחמת השמחה והחיות שהרגיש, שלא ראה זאת מימיו"^ב.

מו. ויש לציין ששמחתם של אנ"ש בשמחת החתונה, היתה ספוגה כל כולה בכיסופים ונענועים. וכאשר סיפר לנו כבר רבינו הקדוש ב"מעשה משבעה בעטלערס" שבעת החתונה ושבעת ימי המשתה היו החתן והכלה נזכרים בבעטלערס, ומשתוקקים ומתגעגעים אליהם בכלות הנפש...^{מב}

מח. וכאשר מתאר רבי שמואל הורביץ זצ"ל את כיסופיו בעת השמחה והריקודים:

"והתעוררותי והתלהבותי, ובפרט השתוקקותי וכיסופי לעבודת ה' וענין רבינו הקדוש היה בלי שיעור. כמו שמובא בהמעשה מו' בעטלערס שהתינוקות התחילו לזכור את עצמם בעת החתונה והשמחה, את החסדים שהשם יתברך עשה עמם ששלח להם בעטלער עיוור שהחיה אותם במדבר, והתחילו לכסוף איך לוקחים עתה לפה את הבעטלער העיוור.

6 מקורות והערות

^{לפ} שם.

^ב ימי שמואל, פרק צז.

^{מב} עיין שם באריכות, ואכמ"ל.

בן גם אני, התחלתי להזכיר את עצמי את חסדי הש"י שעשה עמי וקירב אותי לרבינו ז"ל, והחיות שהיה לי מההתקרבות לרבינו ז"ל ומציון רשב"י זיע"א. והתחלתי לכסוף ולהתשוקק ולהתגעגע אחר זאת, איך זוכים להתקרב באמת לרבינו הקדוש ולהרגיש החיות והאהבה הזאת והתענוג הזה!?

אשר כל התענוגים הם כלום נגד זה, נגד ההתקרבות להש"י ולצדיק, והרגשת החיות שמרגישים בהתבודדות ופרישת שיחה לפני ציון התנא האלקי רשב"י זיע"א²⁰.

מט. ובאומן – לא הסתפקו ה"עובדים" בכיסופים שבלב, אלא גם "שלפו" את החתן מהחתונה [בלילה, אחר ובאמצע הריקודים] והוליכו אותו למקוה ולציון הקדוש ולהתבודדות מחוץ לעיר, שיצעק ויכסוף אל ה'. וכתואורו של עד ראיה מהתונתו של רבי מיכל דורפמן:

"והעובדים לקחו את החתן והלכו איתו למקוה, ומשם על הציון הקדוש, ושם עוררו אותו וצעק הרבה לפני השם יתברך. והלכו איתו אחר כך ביערות שמחוץ לעיר, בשביל הניעור בלילה, ואח"כ חזר. והעולם עדיין רקדו ושמחו, והיתה השמחה בשלימות"²¹.

נ. וכך מסכם רבי שמואל הורביץ את הרגשתו בחתונתו:

"והשמחה והחדוה והחיות והניגונים והריקודים והתענוג והכיסופין והשתוקקות וגעגעועין שהיה לי כל ליל שבת קודש ויום שבת קודש

²⁰ ימי שמואל, פרק צו.

²¹ ימי שמואל, פרק רז.

משנת ריקודים של חזונה ברסלב

ומוצאי שבת קודש ביחד עם אנ"ש כנ"ל, אי אפשר להעריך ולתאר
אפילו במחשבה".

יהי רצון שנזכה גם אנו ל"לב בשר", לשמחה ולרקוד, להתנגע
ולכסוף, לשיר ולנגן, להשתוקק ולעלוז, אמן ואמן.